

**Vysoká škola technická a ekonomická
v Českých Budějovicích**

Diplomová práce

Bc. Karolína Farová

2023

**Vysoká škola technická a ekonomická
v Českých Budějovicích**

Ústav podnikové strategie

**Stanovení ekonomického
rozvojového potenciálu
malých obcí**

Autor diplomové práce: Bc. Karolína Farová

Vedoucí diplomové práce: Ing. Petra Pártlová, Ph.D.

České Budějovice, 2023

VYSOKÁ ŠKOLA TECHNICKÁ A EKONOMICKÁ V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Akademický rok: 2021/2022

Studentka: Bc. Karolína Farová

UČO: 21773

Program: Podniková ekonomika

Specializace: Podniková ekonomika

Téma práce: Stanovení ekonomického rozvojového potenciálu malých obcí

Téma práce anglicky:

Vedoucí práce: Ing. Petra Pártlová, Ph.D.

Zadání: Student vytvoří návod, jak by měly obce pracovat se svým rozvojovým potenciálem a jak využít svého stávajícího ekonomického rozvojového potenciálu k dalšímu rozvoji.

Literatura: VOCHOZKA, M. et al., 2012. Podniková ekonomika. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4372-1.
BLAŽEK, J. a D. UHLÍŘ, 2002. Teorie regionálního rozvoje. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-0384-5.
ŽÍTEK, V., a V. KLÍMOVÁ, 2008. Regionální politika. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-4761-7.
GALVASOVÁ, I. et al., 2007. Spolupráce obcí jako faktor rozvoje. Brno: Georgetown. ISBN 80-251-20-9.

Souhlasím se zadáním (podpis, datum): 22.6.2022

Bc. Karolína Farová
studentka

Ing. Petra Pártlová, Ph.D.
vedoucí práce

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval/a samostatně pouze s použitím uvedených zdrojů.

V Českých Budějovicích, 11. dubna 2023.....

vlastnoruční podpis

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala vedoucí mé diplomové práce Ing. Petře Pártlové, Ph.D. za všestrannou pomoc, množství cenných a inspirativních rad, podnětů, doporučení, připomínek a zároveň za velkou trpělivost s obdivuhodnou ochotou při konzultacích poskytnutých ke zpracování této práce.

Abstrakt

V naší diplomové práci se zabýváme otázkou stanovení rozvojového potenciálu venkovských obcí. Zjišťování tohoto potenciálu je důležité pro správný budoucí rozvoj těchto venkovských obcí. Za pomoci dotazníkového šetření je zjištěno, jaké preference z hlediska vnímání venkovských obcí lidé mají a kritéria hodnocení jsou statisticky ověřena. Se získanými výsledky jsme se zaměřili na šest vybraných obcí nacházející se ve stejné oblasti v blízkosti ORP Soběslav, které byly hlouběji ohodnoceny. Ze získaných výsledků je následně možné navrhnout obecná doporučení pro celou škálu obcí a také detailní doporučení pro námi šest zvolených obcí. Jejich hodnocení bylo provedeno právě na základě typu preferencí, které měli respondenti dotazníkového šetření. Dílčím cílem práce bylo zjištění, zda existují statisticky měřitelné rozdíly mezi vnímáním venkovských obcí rozdílně, mezi různými skupinami respondentů. Z kompletních výsledků lze vycházet při dalších zkoumáních této oblasti, přičemž výsledky mohou být obcemi zváženy pro plánování jejich dalšího rozvoje.

Klíčová slova

Obec, venkov, rozvoj, obyvatelstvo, průzkum

Abstract

In our diploma thesis, we deal with assessment of development potential of rural municipalities. Surveying this potential is important for proper future development of these rural municipalities. Thanks to the surveying, we found what preferences in terms of perception of rural municipalities people have and the results are statistically verified. With the acquired results, we focused on six selected municipalities located in the same area of municipality with extended powers Soběslav, which were evaluated more deeply. From the obtained results is then possible to propose general recommendation for wide range of municipalities and also more detailed recommendation for six selected municipalities. The evaluation was carried out on the basis of types of preferences that the respondents of the survey had. A partial goal of this thesis was determining whether there are statistically measurable differences between perception of rural municipalities by different groups of

respondents. Complete results can be used to further investigate this subject, whereas results can be used by municipalities for planning on further development.

Key Words

Municipality, rural area, development, population, survey

JEL kódy

O20, O35

Obsah

1 Úvod	10
2 Cíl práce.....	11
3 Literární rešerše	12
3.1 Současný stav problematiky doma a v zahraničí	12
3.2 Definice strategie	13
3.2.1 Proces tvorby strategie	14
3.3 Vývoj a význam strukturální a regionální politiky Evropské Unie.....	15
3.3.1 Fondy Evropské Unie jako nástroj strukturální a regionální politiky.....	17
3.4 Rozvoj regionu	19
3.4.1 Faktory rozvoje	20
3.4.2 LED a jeho faktory	20
3.4.2.1 Faktory LED	21
3.4.2.2 LED v České republice.....	22
3.4.2.3 Lidský a sociální kapitál	24
3.5 Program hospodářského rozvoje a sociálního rozvoje obce – PHRSR.....	25
3.5.1 Celkový profil obce	28
3.5.2 Charakteristika, typologie a funkce venkova.....	28
3.5.2.1 Charakteristika českého venkova	30
3.5.3 Společná zemědělská politika EU.....	32
3.5.3.1 Politika rozvoje venkova EU.....	34
3.5.3.2 Přístup LEADER.....	35
3.5.4 Rozvojový potenciál venkova a jeho bariéry.....	37
3.5.4.1 Venkovská obec jako samosprávný subjekt.....	41
3.5.4.2 Venkovský mikroregion	43
4 Data a metody.....	45

4.1 Metodika práce.....	45
4.2 Metody práce.....	46
5 Výsledky.....	48
5.1 Pojetí venkovské obce.....	49
5.2 Úspěch venkovské obce.....	53
5.3 Specifické podnikatelské činnosti venkova.....	56
5.4 Statistické diference ve vnímání venkovských obcí dle kategorií respondentů.....	60
5.4.1 Co by ve venkovské obci nemělo chybět?.....	61
5.4.2 Co je nejdůležitější v pojetí venkovské obce?.....	62
5.4.3 Co je hlavním znakem úspěšnosti a žádanosti obce?.....	62
5.4.4 Co může být největší překážkou v úspěchu venkovské obce?.....	63
5.4.5 Specifické podnikatelské činnosti venkova.....	64
5.4.6 Konkluze kapitoly.....	67
5.5 Zhodnocení rozvojového potenciálu vybraných obcí.....	68
5.5.1 Obec Skalice.....	71
5.5.2 Obec Hlavatce.....	72
5.5.3 Obec Zvěrotice.....	73
5.5.4 Obec Sviny.....	73
5.5.5 Obec Vesce.....	74
5.5.6 Obec Sedlečko u Soběslavě.....	74
5.5.7 Shrnutí výsledků obcí.....	75
5.6 Doporučení pro obce z hlediska jejich rozvojového potenciálu.....	76
Obecná doporučení.....	76
Doporučení pro vybrané obce.....	78
6 Diskuse výsledků.....	80
7 Přínos práce.....	82

8 Závěr.....	83
Seznam zdrojů.....	86
Seznam použitých zkratk.....	93
Seznam tabulek a obrázků.....	94
Přílohy	96

1 Úvod

Plánování je nedílnou součástí života každého člověka a je klíčové mít vhodné know-how pro vlastní rozvoj a růst, nejen v pracovním, ale i v osobním životě. Princip strategického plánování má své kořeny v historii, zejména v oblasti vojenství, a v současnosti se využívá všude v společnosti. Členství České republiky v Evropské unii vyžaduje, aby byly úmysly přeměněny na výsledky v souladu s platnými strategickými dokumenty a využitím vlastního potenciálu. Tento plánovací přístup se také používá na nižších úrovních pomocí vnitřních faktorů růstu, specifických pro dané území a lokalitu.

V této práci se zaměřujeme na nejnižší prostorovou úroveň a jejich rozvojové strategie. Ty jsou souvisle navázány na strategické dokumenty vyšších prostorových úrovní. Protože centrální vláda není schopna adekvátně řešit sociálně-ekonomické problémy měst a obcí kvůli neznalosti jejich individuálních problémů, je lepší svěřit samosprávám nástroj pro lepší koordinaci rozvojových aktivit. Ty mají za cíl zlepšit kvalitu života obyvatel obce, rozvíjet samosprávu a blízké okolí. Tato práce se zaměřuje na rozvojový potenciál venkovských obcí, který může přispět ke zlepšení kvality života obyvatel a přilákat nové obyvatele díky zlepšeným podmínkám a větší atraktivitě.

Tato práce se zaměřuje na vytvoření návrhů pro rozvoj venkovských obcí s velikostí mezi 200-550 obyvateli na základě jejich rozvojového potenciálu. Vyhodnocení tohoto potenciálu bude reflektovat vnímání venkova a toho, co by v takových obcích mělo být zohledněno a prioritizováno místní správou.

Jedním z hlavních zaměření této práce je zjištění, zda existují rozdíly mezi vnímáním důležitých prvků ve venkovských obcích mezi různými kategoriemi respondentů. Pro dosažení tohoto cíle budou použity statistické metody. Na základě získaných dat budou obcím poskytnuty doporučení, jak zlepšit svůj potenciál a na co se zaměřit při rozvoji. Práce také zhodnotí silné stránky vybraných obcí.

Provedený výzkum může přispět k tomu, aby obce lépe pochopily potřeby a přání svých obyvatel a mohly se zaměřit na věci, které budou mít pro místní obyvatele skutečný přínos. Tím se zvýší atraktivita těchto obcí pro nové obyvatele a podnikatele a napomůže to rozvoji místního ekonomického potenciálu.

2 Cíl práce

Student vytvoří návod, jak by měly obce pracovat se svým rozvojovým potenciálem a jak využít svého stávajícího ekonomického rozvojového potenciálu k dalšímu rozvoji.

Cílem této diplomové práce je vytvoření metodiky pro rozvoj obcí a navýšení jejich rozvojového potenciálu. Rozvoj venkova a venkovských obcí je komplexním tématem, ke kterému lze přistupovat z více směrů. V této práci je za cíl stanovit metodiku pro rozvoj obcí ve velikosti mezi 200 – 550 obyvateli a následně tyto obce na základě získaných dat ohodnotit, výsledky statisticky ověřit, zjistit rozvojový potenciál vybraných obcí a následně vytvořit další doporučení.

Na základě cíle práce jsou formulovány následující výzkumné otázky a hypotézy:

1. Existuje vztah mezi kategorií respondenta (velikost obce, věk respondenta) a vnímáním venkovské obce?
2. Lze vytvořit rozvojový plán pro vybrané obce z veřejně dostupných dat a z dat vlastního dotazníkového šetření?

Tyto otázky jsou následně statisticky ověřeny na základě získaných dat těmito hypotézami:

1. H_{10} - Neexistuje vztah mezi věkovou kategorií respondenta a tím, jak vnímá venkovské obce.
2. H_{20} - Neexistuje vztah mezi velikostí obce respondenta a tím, jak vnímá venkovské obce.

3 Literární rešerše

3.1 *Současný stav problematiky doma a v zahraničí*

Taktika, strategie, plán, jsou známými pojmy už z dávné minulosti a neodmyslitelně se spojují s vojenskou oblastí, protože každá bitva či válka byla důsledně plánována s jasným cílem – zvítězit.

V současnosti je potřeba plánování o to naléhavější. Žijeme v turbulentním prostředí, avšak strategicky určené pilíře nám ukazují směr. Strategické plánování EU je ovlivněno dvěma významnými strategickými dokumenty. Prvním je Lisabonská strategie, jejímž hlavním cílem bylo udělat z EU do roku 2010 nejkonkurenceschopnější a nejdynamičtější poznatkově orientovanou ekonomiku světa, schopnou udržitelného rozvoje s větším množstvím pracovních míst a sociální soudržností (Keenan a kol. 2016).

Aby bylo dosaženo stanoveného cíle, je nezbytná koordinace strukturálních politik mezi členskými státy a přijetí rozhodných politických opatření, které byly v minulosti nedostatečné. Významným faktorem, který k tomuto stavu přispěl, byla recese v ekonomikách EU a prosazování protichůdných priorit (Meade, Shaw, Bank 2017).

Evropa 2020 jakožto strategie přebírá agendu Lisabonské strategie a zaměřuje se na zajištění hospodářského růstu, který je inteligentní, udržitelný a inkluzivní. Strategie se dále snaží zvýšit míru zaměstnanosti, produktivity a sociální soudržnosti. Hlavní cíle strategie Evropa 2020 (zaměstnanost, výzkum a vývoj, změny klimatu a energie, vzdělání, chudoba a sociální vyloučení) byly promítnuty do vnitrostátních cílů a jejich úspěšné naplnění závisí na zapojení všech složek společnosti (Buratti 2022).

Pro lepší pochopení významu strategie pro další rozvoj je třeba vysvětlit si jednotlivé pojmy, proces tvorby a legislativní ukotvení.

Strategie a strategické plánování

Systém strategického plánování se vyznačuje logicky vystavěnou strukturou a snadno pochopitelnými principy, což je předpokladem pro uplatnění v jakékoli oblasti (soukromý sektor, nevýrobní služby, neziskový sektor) (Meade, Shaw, Bank 2017).

Strategický plán územního subjektu lze považovat za „konkurenční výhodu“ při získávání investic nezbytných k realizaci strategických projektů. Plánování soukromých firem a územních

subjektů se od sebe odlišují jen částečně. Specifické formy plánování měst, obcí, regionů a sub regionálních kooperačních struktur se vykrytalizovaly ze stejných filozoficko-metodologických principů jako strategie podniku (Keenan a kol. 2016).

Specifika strategického plánování v obcích jsou úzce spjata s lokalitou a jejími přírodními danostmi, historií i sociálně-demografickým vývojem obce. Omezení vázanosti k dané lokalitě se stává zároveň výhodou ve smyslu neexistence konkurence (jako v podnikové sféře) a usnadňuje tak vytváření partnerství mezi jednotlivými územními subjekty. Využívá převážně vlastní interní potenciál a orientuje se na silné stránky ve snaze docílit synergického efektu při realizaci jednotlivých aktivit obce (Bosworth 2015).

3.2 Definice strategie

Podle Boswortha (2015) strategie zahrnuje jasnou představu o propojení aktivit jednotek v rámci organizace, koordinaci a využití zdrojů s cílem dosáhnout stanovených strategických cílů. Jiní autoři definují strategii jako prostředek, kterým se plány proměňují v konkrétní výsledky.

Strategie dává odpovědi na otázky „jak, kdy a kolik“ čím umožňuje kvantifikovat vizi a poslání obce, usměrňuje její aktivity a vytváří prostor k diskusi zainteresovaných stran s cílem dosáhnout synergického efektu jejich vzájemné spolupráce. Výběru vhodné strategie předchází zjištění strategické pozice regionu, přičemž vycházíme z analýzy externího a interního prostředí.

K analýze interního a externího prostředí se často používá metoda - SWOT analýza, jejímž cílem je identifikovat silné (Strengths) a slabé (Weaknesses) stránky v interním, a příležitosti (Opportunities) a hrozby (Threats) v externím prostředí, následně prozkoumat vztahy mezi externími změnami a interními schopnostmi. Na základě výsledků vztahové matice můžeme určit strategickou pozici regionu a navrhnout strategii „šitou na míru“ (Meade, Shaw, Bank 2017).

Terminologie vychází z podnikového managementu, avšak je aplikovatelná i v oblasti regionálního plánování, resp. tvorby strategie rozvoje územního celku. Bosworth (2015) uvádí několik situací, které mohou nastat při určování strategické pozice obce:

- Agresivní pozice / agresivní strategie – převládají interní silné stránky (např. angažované obyvatelstvo a schopný komunální management) a externí příležitosti (např. vhodná infrastruktura, potenciální investoři). Region má ideální předpoklady pro přitahování investorů a turistů.

- Konkurenční pozice / diverzifikační strategie – převládají silné stránky, avšak ohroženy jsou nepříznivou politickou situací a změnami v legislativě. Diverzifikační strategie se zaměřuje na využití silných stránek regionu k eliminaci hrozeb.
- Konzervativní pozice / strategie zvratu – cílem je eliminovat dominantní slabiny regionu, jako jsou problémy s lidskými zdroji a problematická komunikace, prostřednictvím intenzivního využívání příležitostí, které nabízí externí prostředí.
- Defenzivní pozice / defenzivní strategie – v případě regionu (obce) jde o „přežití“, tzn. o strategii s cílem eliminovat hrozby a odstraňovat interní slabé stránky.

3.2.1 Proces tvorby strategie

Tvorba strategie se skládá z několika fází, přičemž analýza externího a interního prostředí je odrazovým můstkem pro přeformulování vize, poslání a strategických cílů, a v konečném důsledku samotné strategie. Následuje fáze implementace strategie a fáze strategické kontroly, která poskytuje zpětnou vazbu nezbytnou pro případnou modifikaci strategie v průběhu její realizace (Keenan a kol. 2016).

Strategické směřování obce obecně vychází z vize, resp. z představy o postavení obce v budoucnosti. Vize obcí směřuje především ke snaze zajistit trvale udržitelný rozvoj obce a regionu tak, aby byl ideálním místem pro život obyvatel a zároveň konkuroval ostatním regionům v získávání investorů a přitahování turistů“. Jedná se o jednoduchou myšlenku dlouhodobého charakteru (Bosworth 2015).

Poslání navazuje na vizi a blíže specifikuje vztahy vůči stakeholderům. Prvotní poslání je zaměřeno na udržení obyvatel v obci a na zvyšování kvality jejich života. Sekundární poslání se orientuje na návštěvníky obce, které však nabírá na významu v případě obcí zaměřených na turismus a cestovní ruch. Strategické cíle jsou jakýmsi závazkem vůči sobě i okolí. Zavázáním se k dosažení cíle se zavazujeme k naplnění kvantitativních, kvalitativních a časových aspektů tohoto cíle. To znamená, že cíl musí být reálný, dosažitelný a měřitelný. Definování cíle je klíčové, ale mnohdy dochází k chybám, které mohou vést k demotivaci subjektů zapojených do naplňování tohoto cíle. (Moreno, Sanyal, Firoozmand 2020).

Strategické cíle představují kroky k naplnění vize rozvoje regionu či obce. Z časového hlediska můžeme hovořit o dlouhodobých a střednědobých cílech, které korespondují s rozvojovými prioritami území. Existují však také tzv. operační cíle (krátkodobé cca 1-3 roky) napomáhající realizaci dlouhodobých cílů (Meade, Shaw, Bank 2017).

Region může postupovat pouze za předpokladu, že má jasně formulovanou strategickou vizi a strategické cíle orientované na posílení silných stránek a příležitostí regionu, které vznikly za spolupráce stakeholderů a multiprofesního týmu. Jen v tomto případě může dojít k mezi funkční a mezi profesní integraci, a tím k vytvoření jedinečného prostoru pro vznik strategických partnerství.

Budování strategických partnerství je jedním z funkčních nástrojů regionálního rozvoje a různorodost subjektů veřejné a soukromé sféry spolupracujících na dosahování strategických cílů umožňuje efektivnější a účelnější čerpání prostředků ze strukturálních fondů EU. Nejrozšířenější formou spolenectví je vytváření mikroregionů, přičemž je nezbytné brát v úvahu geografické, demografické charakteristiky i chování obyvatel a přirozenou spádovost obcí. Výsledkem dobře fungujícího partnerství je synergický efekt (Bosworth 2015).

3.3 Vývoj a význam strukturální a regionální politiky Evropské Unie

Spicer (2020) uvádí, že Evropská unie představuje Společenství hospodářské a politické spolupráce. V začátcích této spolupráce jedním z ústředních cílů vytvoření Evropské Unie bylo zastavení krvavých a poměrně častých konfliktů mezi jednotlivými zeměmi Evropy, které se stupňovaly během období druhé světové války. Evropská spolupráce se začala uplatňovat v oblastech jako bylo uhlí, ocel, společná zemědělská politika, hospodářská soutěž či jednotný vnitřní trh.

Casey (2018) uvádí, že mezi úrovní nejrozvinutějších a nejméně rozvinutých regionů Evropské Unie existuje velká propast. Členské státy již v Římské smlouvě z roku 1957 deklarovali svůj cíl, kterým bylo odstraňování rozdílů mezi stupněm rozvinutosti jednotlivých regionů, včetně venkovských oblastí Unie.

Buratti (2022) konstatuje, že na Evropskou Unii můžeme pohlížet jako na Společenství hodnot a solidarity, kde členské státy dodržují základní lidská práva, svobodu, demokracii, politický pluralismus a zároveň silnější země podporují země slabší. Dochází tak k vyrovnávání rozdílů uvnitř Unie za spolufinancování všech jejích členů.

Smith a kol. (2018) uvádějí jako jeden z významných problémů EU regionální disparity, ať už v oblasti konkurenceschopnosti ekonomik a regionů nebo v základních ekonomických ukazatelích. Zřejmé jsou dvě tendence a to západ – východní gradient chudoby (čím východnější tím chudší) a okrajová chudoba (vzdálenější regiony od centra EU mají horší ekonomické a

sociální podmínky pro svůj rozvoj). To často platí i v rámci České republiky ať už na úrovni národního státu nebo jeho regionů.

Hyland, Bertsch (2018) argumentují, že ekonomické a sociální rozdíly Evropské unii se projevují nejen mezi jednotlivými členskými zeměmi, ale také uvnitř jednotlivých států EU. Některé oblasti mají problémy s upadajícím průmyslem a vysokou nezaměstnaností, zatímco jinde se potýkají s nerentabilními zemědělskými regiony a nízkou populací. Jedním z cílů EU je snížit hospodářské a sociální rozdíly mezi regiony a pomoci chudším regionům dohnat zbylé regiony pomocí strukturálních politik.

Spicer (2020) definuje regionální politiku jako integrovanou součást státní hospodářské politiky, která ovlivňuje rozmístění hlavních ekonomických zdrojů a aktivit na celém území státu nebo v jeho části. Regionální politika zahrnuje opatření napomáhající jednak růstu ekonomické aktivity v území, kde je vysoká nezaměstnanost a malá naděje na přirozený ekonomický růst, na druhé straně opatření slouží ke kontrole ekonomických aktivit v územích s nadměrným růstem. Definování regionální politiky v evropském prostoru vychází z podpory rozvoje problémových a zaostávajících regionů.

Podle Aquina (2018) se regionální politika EU řadí mezi komunitární politiky, což znamená, že její plnění a zaměření je v kompetenci členských států, přičemž orgány EU dohlížejí na její koordinaci a provedení. Cíle a priority regionální politiky EU se mění s vývojem společenství a jsou definovány pro každé nové programové období. Cílem je snížení rozdílů v rozvoji mezi jednotlivými regiony Evropské unie. Jedním z hlavních principů fungování Evropské unie je solidarita, která znamená, že silnější ekonomiky členských států přispívají finančními prostředky ke zlepšení situace v ekonomicky slabších státech.

Esteves, Genus (2021) uvádějí, že regionální politika v Evropské Unii procházela a prochází vývojem, ve kterém se mění její cíle, programové dokumenty, finanční nástroje a podmínky pro získání finanční podpory. Výsledkem změn byla i změna terminologie, související s regionální politikou Evropské Unie. Termín regionální politika se používal do roku 1988, kdy jej nahradil termín strukturální politika. Od roku 2007 se používá termín kohezní politika, který zahrnuje i regionální politiku. Bez ohledu na změnu terminologie podstatou stále zůstává regionální politika a rozvoj regionů Evropské Unie.

3.3.1 Fondy Evropské Unie jako nástroj strukturální a regionální politiky

Fondy Evropské unie jsou podle Národního orgánu pro koordinaci široká paleta finančních a technických nástrojů, které mají za cíl podporovat hospodářský růst, vzdělávání a snižování sociálních nerovností v rámci členských států EU. Strukturální fondy jsou jádrem regionální a strukturální politiky EU a zaměřují se na snižování rozdílů mezi regiony členských států a na zlepšení situace nejvíce znevýhodněných oblastí, včetně venkovských oblastí a ostrovů. Tyto fondy se pravidelně přizpůsobují novým výzvám a cílům definovaným pro dané programové období. Peníze ze strukturálních fondů jsou čerpány v rámci několika cyklů a na základě definovaných cílů a priorit (Meade, Shaw, Bank 2017).

Hyland, Bertsch (2018) uvádějí, že fondy EU jsou nástrojem strukturální politiky, kterou Evropská unie využívá k dosahování svých cílů. Podstatou těchto cílů je to, že vždy reagují a jsou zaměřeny na nejzávažnější problémy členských států a přistupujících zemí. Jedním z cílů EU je i zlepšení multifunkčního zemědělství a udržitelného rozvoje venkova.

Spicer (2020) tvrdí, že Evropská unie realizuje cíle své regionální a strukturální politiky v rámci sedmiletých cyklů, pro které členské státy zpracovávají vždy nové programové dokumenty. V nich je stanoven rozpočet, nové cíle a priority, které se členské státy v daném období snaží dosahovat a naplňovat v souladu se základními strategickými dokumenty Evropské Unie.

Aquino (2018) uvádí, že rozvoj regionů Evropské unie je charakteristický vysokou finanční náročností a v každé zemi i regionu se realizuje pomocí vícezdrojového financování. Základními nástroji, které podporují regionální a strukturální politiku jsou fondy Evropské Unie, které dělíme na předvstupní fondy a strukturální fondy.

V programovém období 2000-2006 mohly členské státy čerpat finanční prostředky z těchto fondů:

- ERDF Evropský fond regionálního rozvoje
- ESF Evropský sociální fond
- EAGGF Evropský zemědělský záruční a usměrňovací fond
- FIFG Finanční nástroj pro usměrňování rybolovu (Moreno, Sanyal, Firoozmand 2020).

Smith a kol. (2018) konstatují, že možnost získat finanční prostředky ze strukturálních fondů má každý region, který splňuje požadavky stanovené příslušnou legislativou Evropské Unie. V rámci strukturálních fondů jsou projekty realizovány na decentralizované úrovni, takže není třeba

jejich schválení Evropskou komisí. Odpovědný za výběr konkrétních projektů je příslušný řídicí orgán státu

Keenan a kol. (2016) uvádí jako součást finančních nástrojů regionální politiky Evropské Unie i komunitní iniciativy. Tyto speciální programy jsou zaměřeny na řešení problémů, které postihují celou Evropskou Unii. Každá iniciativa je financována jedním strukturálním fondem.

- INTERREG III je zaměřen na přeshraniční, nadnárodní spolupráci mezi regiony a vytváření multiregionálních oblastí. Finanční prostředky jsou získávány z ERDF.
- URBAN II podporuje chátrající městské části, regeneraci městských oblastí a příslušným strukturálním fondem je ERDF.
- EQUAL pomáhá při eliminaci diskriminace, nerovnoprávnosti na pracovním trhu a je financován z ESF.

Zdroje ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti jsou nenávratnými zdroji, pokud se naplní strategické cíle. Na politice soudržnosti se návratnými zdroji financování podílí Evropská investiční a rozvojová banka.

ERDF – Evropský fond regionálního rozvoje byl založen v roce 1975 za účelem financování strukturálního rozvoje zaostalých regionů a podpory národních programů. Je rozhodujícím finančním nástrojem politiky soudržnosti, protože podporuje financování všech tří cílů v programovacím období 2007-2013. Zdroje z fondu jsou určeny k rozvoji technické a sociální infrastruktury, investic a inovací (Nguyen a kol. 2019).

ESF – Evropský sociální fond vznikl v roce 1958 a jeho úkolem byla podpora zaměstnanosti přes rekvalifikační kurzy, pomoc nezaměstnaným, příprava na povolání. Tento fond podporoval a stále také podporuje rozvoj lidského potenciálu přes vzdělávání, sociální inkluzi a zaměstnanost. V programovacím období 2007-2013 je jeho pomoc soustředěna na cíl Konvergence a cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost.

CF – Fond soudržnosti byl vytvořen v roce 1993 jako doplnění strukturálních fondů. Finanční prostředky jsou určeny na velké investiční projekty dopravní infrastruktury a životního prostředí. Tento fond v programovacím období 2007-2013 podporuje pouze financování cíle Konvergence. Pro čerpání prostředků z Fondu soudržnosti jsou způsobilé ty členské státy Evropské Unie, ve kterých HDP nedosahuje 90 % průměru Unie (Bosworth 2015).

3.4 Rozvoj regionu

Pojem „rozvoj“ je obtížně definovatelný, avšak často přidávané přívlastky specifikují pohled na něj. Např. regionální rozvoj, ekonomický rozvoj, sociální rozvoj (sociálně-ekonomický rozvoj), rozvoj území, endogenní rozvoj;

Regionální rozvoj a jeho faktory

Bosworth (2015) charakterizuje regionální rozvoj jako proces zaměřený na vytvoření životaschopného a produktivního regionu budováním jeho konkurenceschopnosti za pomoci místního potenciálu a prostorových zvláštností. Pojem „regionální rozvoj“ je vymezen také v legislativě ČR jako soubor sociálních, hospodářských, kulturních a environmentálních procesů a vztahů, které probíhají v regionu, a které přispívají ke zvyšování jeho konkurenceschopnosti, trvalému hospodářskému rozvoji, sociálnímu rozvoji a územnímu rozvoji a k vyrovnávání hospodářských rozdílů a sociálních rozdílů mezi regiony.

Z uvedené definice vyplývá, že regionální rozvoj má přispívat ke snižování ekonomických a sociálních rozdílů (disparit), zvyšovat konkurenceschopnost regionu a vést tak k ekonomickému, sociálnímu a územnímu rozvoji. Ekonomický (hospodářský) rozvoj je úzce spjat s výkonností ekonomiky, úrovní HDP a od ekonomického růstu s cílem zvýšit kvalitu života obyvatel. Cílem sociálního rozvoje je zvyšování životních a pracovních podmínek obyvatel zaměřených na odstraňování chudoby, zvyšování produktivní zaměstnanosti, snižování nezaměstnanosti, podporu sociální integrace a boj proti sociální exkluzi (Nguyen a kol. 2019).

Rozvoj a jeho zkoumání na úrovni Evropské unie v rámci NUTS 3 (V ČR kraj) je mezi autory provádějící výzkum považován za důležitý nejen z hlediska ekonomické situace, ale i dle sociálního a environmentálního charakteru. Za považované inhibitory růstu je často označován výzkum a vývoj, inovace, podnikatelská sféra, lidský kapitál, kreativní potenciál, infrastruktura či specializace regionu (Poledníková 2017).

Územní rozvoj je legislativou definován jako rozvoj, který trvale udržitelným způsobem uspokojuje základní životní potřeby lidí v zemi, přičemž nesnižuje její diverzitu, zajišťuje optimální prostorové uspořádání a funkční využívání území, environmentální bezpečnost a vhodnost staveb zařízení, tvorbu a zachování územního systému ekologické stability, šetrné využívání přírodních zdrojů, ochranu přírodního a kulturního dědictví (Meade, Shaw, Bank 2017).

3.4.1 Faktory rozvoje

Za faktory rozvoje považujeme předpoklady a zdroje, které mohou vyvolávat očekávaný jev, resp. rozvoj, v opačném případě se stávají bariérou dalšího rozvoje. Zdroje se mění na faktory, pokud jsou činné. Každý region (území, lokalita) disponuje určitými přírodními, materiálními a lidskými zdroji. Důležitá je geografická poloha, technická infrastruktura, ekonomické činnosti v regionu, finanční zdroje, kultura, sociální kapitál, a další. Obecně může faktory rozvoje rozdělit na:

Endogenní faktory tvoří potenciál regionu. Zmíníme například přírodní, lidský a sociální potenciál, ekonomicko-technický potenciál, urbanistický potenciál, finanční zdroje, kapitál, poznatky, technologie apod. V současnosti se klade důraz zejména na regionální konkurenceschopnost, inovační strategie, klastry a měkké faktory rozvoje (institucionální kapacita – aktivity územní samosprávy, podnikatelská kultura, sociální kapitál atd.) Významnou roli také sehrává tzv. sídelní a regionální identita, resp. identifikování se se sídlem / regionem, a participace občanů na rozvojových programech obce (Bosworth 2015).

Exogenní faktory se formují mimo region a území se jim musí přizpůsobit. Do této skupiny zařazujeme celkovou strategii a politiku hospodářského a sociálního rozvoje, legislativu, politický systém, infrastrukturu nadregionálního významu apod.

Identifikace faktorů regionálního rozvoje je základem pro výběr vhodné strategie rozvoje. V případě, že vycházíme z endogenních (vnitřních faktorů) hovoříme o endogenní strategii, tzn. rozvoj zdola, v případě exogenních (vnějších faktorů) jde o strategii orientovanou na mobilitu výrobních faktorů a zboží, která se využívá-li je potenciál regionu nedostačující (Meade, Shaw, Bank 2017).

3.4.2 LED a jeho faktory

LED vychází z endogenního rozvoje a využívá místní potenciál lidských, institucionálních a materiálních zdrojů. Na území České republiky významnou roli zastává lokální vláda, která je považována za hlavního iniciátora rozvojových procesů území při využití jeho vnitřních zdrojů. Lokální podniky se považují za katalyzátor ekonomického rozvoje, avšak úspěšná realizace LED je ovlivněna i programovacím přístupem (kvalitní strategický plán, PHRSR) a participací široké skupiny lokálních aktérů do všech jeho fází (Smith a kol. 2018).

Hlavním důvodem zvýšeného zájmu o LED je neschopnost centrální vlády efektivně řešit sociálně-ekonomické problémy (nezaměstnanost, sociální exkluze, chudoba) na regionální a

lokální úrovni. Krátká historie vývoje LED v hospodářsky vyspělých zemích nám ukazuje (80 léta 20. stol.), že strategie lokálních vlád se ne vždy zaměřovaly pouze na vnitřní potenciál, ale sledovali různé cíle, používali odlišné nástroje podnikatelské podpory. Šebová (2009) uvádí tato vývojová období:

- První období (před rokem 1980) je spojeno s výstavbou technické infrastruktury. Hlavním cílem bylo přitáhnout přímé zahraniční investice a investice z jiných regionů a typickými nástroji byly granty, daňové úlevy, půjčky.
- Druhé období (1980 – polovina 1990) – cílené získávání vnějších investic a podpora rozvoje místních podniků. Nástroji se staly přímé dotace podnikem, technická pomoc. Vznikají podnikatelské inkubátory a důraz se přesouvá na nástroje tzv. měkké infrastruktury (např. poradenství, vzdělávání).
- Třetí období LED (od 1990 – současnost) se orientuje na vytváření příznivého lokálního podnikatelského prostředí. Investuje se převážně do projektů „měkké infrastruktury“, vytvářejí se veřejno-soukromá partnerství (Buratti 2022).

Hlavním cílem se stává „vytvoření podmínek pro zdravý, bezpečný a atraktivní život v lokalitě, což představuje její komparativní výhodu vůči potenciálním investorům“. (Šebová, 2009, s. 59) Nástroji rozvoje se staly například. networking, spolupráce, komplexní strategie na podporu lokálního podnikatelského prostředí, vznik klástrů apod. (Meade, Shaw, Bank 2017).

3.4.2.1 Faktory LED

Z výše uvedeného vyplývá, že faktory lokálního rozvoje představují vnitřní potenciál lokality. Sociálně-ekonomickými faktory ovlivňujícími LED se zabývala C. Wong, která vymezila 11 hlavních rozvojových faktorů, které jsou uvedeny v následující tabulce.

Tabulka 1: LED faktory

„Tradiční“ hmotné ekonomické rozvojové faktory	1. Lokalita 2. Fyzické faktory 3. Technická infrastruktura 4. Lidský faktor (demografická, vzdělanostní struktura) 5. Finanční zdroje a kapitál 6. Poznatky a technologie (věda a výzkum) 7. Průmyslová struktura
„Měkké“ nehmotné ekonomické rozvojové faktory	8. Kvalita života 9. Institucionální kapacita 10. Podnikatelská kultura 11. Identita a image komunity

Zdroj: Vlastní zpracování dle CWONG (1998)

V lokální konkurenceschopnosti se více přihlíží ke kvalitativní struktuře a inovační potenciál „tradičních“ hmotných faktorů. Nehmotné faktory ovlivňují dynamiku růstu lokální ekonomiky. Názory autorů na důležitosti hmotných a nehmotných faktorů se liší. Casey (2018) zastává názor, že pro lokalizační rozhodnutí podniků jsou stále rozhodující tvrdé lokalizační faktory, protože přímo ovlivňují návratnost investic.

Po jejich zabezpečení vystupují do popředí měkké lokalizační faktory. Kvantifikovat jednotlivé LED faktory je problematické, a proto se často vychází z kvalitativních průzkumů. Ty však mohou být „poznačeny“ preferencemi respondentů. V konečném důsledku je LED považován za komplexní výsledek spolupůsobení více prvků (Buratti 2022).

3.4.2.2 LED v České republice

LED v České republice je uskutečňován v rámci možností a kompetencí místní samosprávy, které vyplývají ze zákona 128/2000 Sb. o obcích (obecní zřízení). Podle tohoto zákona je obec samostatný územní samosprávný a správný celek České republiky. Základním úkolem obce při výkonu samosprávy je péče o všestranný rozvoj jejího území a o potřeby jejích občanů.

Obec (samosprávná územní jednotka) plní následující funkce:

- Sociální funkce, v rámci, které se stará o bezpečnost občanů a jejich majetku, zabezpečuje sociální péči a sociální služby v obci, a další.
- Územně-technická funkce zahrnuje územně-technickou regulaci využití území prostřednictvím územního plánu a kompetencí vyplývajících z decentralizace veřejné správy.

- Ekonomická funkce souvisí s možností obce vykonávat podnikatelskou činnost, prodávat svůj majetek, zakládat organizace k výkonu svých činností v zájmu zabezpečení potřeb obyvatel obce a rozvoje obce.

LED je přímo ovlivňován ekonomickou funkcí obce, nepřímo nástroji využívanými při zabezpečování ostatních funkcí. Hyland, Bertsch (2018) definuje předpoklady potřebné k jejich realizaci následovně:

1. Legislativní předpoklady – zákony a právní normy, které určují kompetence a nástroje samosprávy na realizaci LED.
2. Organizační předpoklady zahrnují strukturu orgánů samosprávy a instituce, které vznikly jako iniciativa samosprávy.
3. Ekonomické předpoklady souvisí se strukturou majetku, rozpočtem obce, hospodářskou situací lokality.
4. Personální předpoklady mají výrazný vliv na realizaci strategií LED. Představují osobnostní danosti a manažerské schopnosti představitelů samosprávy.
5. Informační předpoklady tvoří informační databáze o obci a její činnosti jako „odrazový můstek“ pro tvorbu rozvojových strategií a následně hodnocení efektivnosti realizované strategie na rozvoj obce.

Obce České republiky, vycházející z výše uvedených předpokladů, mají omezené nástroje na rozvoj lokální ekonomiky. Obecně mluvíme o:

- administrativních nástrojích, které jsou tvořeny legislativou (všeobecně závazné nařízení, stanoviska) a programovými (plánovacími) nástroji (tj. územní plán, program hospodářského rozvoje a sociálního rozvoje)
- finančních a ekonomických nástrojích (tj. místní daně, finanční příspěvky, majetek obce – jeho pronájem a prodej)
- infrastrukturních nástrojích, které zahrnují výstavbu místní technické a občanské infrastruktury.
- informačních nástrojích, které zajišťují komunikaci samosprávných orgánů s občany a marketingovou propagaci obce

Jak již bylo několikrát zmíněno, obecní samospráva je hlavním nositelem aktivit lokálního ekonomického rozvoje. Plní funkce vyplývající ze zákona o obcích využíváním nástrojů rozvoje lokální politiky, avšak pouze v rozmezí limitujících předpokladů samosprávy. Pro trvale udržitelný rozvoj je třeba využít všech dostupných zdrojů, kterými samospráva disponuje. Často však

zapomíná na lidský potenciál a nepřikládá mu takovou váhu, jakou si zaslouží. Proto je důležité ozřejmit si význam jednotlivých pojmů lidský a sociální kapitál a apelovat na jejich význam pro sociální ale i ekonomický rozvoj (Hyland, Bertsch 2018).

3.4.2.3 Lidský a sociální kapitál

Lidský kapitál je definován různě a také vzájemné propojení s ekonomickým rozvojem není určeno konkrétními ukazateli, avšak podle názorů více autorů souvisí s rozvojem regionu. Uvádíme definici lidského kapitálu podle OECD (2001), která podle našeho názoru nejlépe charakterizuje jeho podstatu. Za lidský kapitál považuje dovednosti, kompetence jednotlivců, kteří napomáhají vytvářet osobní, sociální a ekonomickou prosperitu. Rozvíjí se v rodině, prostřednictvím vzdělávání, účastí na každodenním a občanském životě, oficiálním tréninkem a neformálním vzděláváním i účastí v různých profesionálních zájmových skupinách (Bosworth 2015).

Mnoho zdrojů upozorňuje na důležitost lidského kapitálu. Tvrdí, že celý růst příjmů v zemi/regionu není možné vysvětlit pouze růstem fyzického kapitálu, protože jeho čistá agregace nezajišťuje růst a konkurenceschopnost ekonomiky. Trvalejší růst lze dosáhnout investováním do pracovní síly, na což není třeba zapomínat i během ekonomické recese. Např. na průzkumu periferního mikro-regionu Bojkovice ve zlínském kraji lze konstatovat nedostatek vzdělaného lidského kapitálu, který může mít vliv na budoucí potencionální rozvoj tohoto mikro-regionu a zda je vůbec stávající lidský kapitál dostačující na to, aby dokázal přijmout či realizovat rozvojové podněty zvenčí (Vaishar, Štastná 2016)

Spojitosť mezi lidským kapitálem a konkurenceschopností lze vidět v kreativité a vzdělávání jako podmínky pro vznik a šíření inovací. Základem kreativity je propojení konkrétního lidského kapitálu s konkrétním prostředím. Pohled regionu na vlastní lidské zdroje pomáhá stanovit a pochopit rozsah možností, které mají organizace v regionu (Chambers, Dutcher 2018).

Sociální kapitál je definován různě, v závislosti na akademickém zaměření autora. Mnohdy je definován jako soubor zdrojů, reálných nebo virtuálních vztahových sítí, které jsou institucionalizované na různé úrovni (vzájemné vztahy, kontakty, spojení). Dalším autorem, který přinesl ucelenější pohled na sociální kapitál je Spicer (2020), který pod tímto pojmem chápe sociální, neformální sítě vytvářené, udržované, používané aktéry pro sdílení norem, hodnot, preferencí. V tomto případě můžeme hovořit o určitém typu infrastruktury složené z uzlů a propojení.

Uzly jsou tvořeny aktéry (jednotlivec nebo organizace), kteří mezi sebou vytvářejí spojení řízené normami, preferencemi apod. Síla sociálního kapitálu závisí na kvalitě a kvantitě propojení. Neméně důležitý je i samotný obsah šířené informace, který rovněž může mít pozitivní ale i negativní dopad na společnost. V současnosti si začínají regiony uvědomovat důležitost rozvoje lidských zdrojů jako i způsoby organizování, rozvíjení a udržování lidského a sociálního kapitálu.

Plánování regionálního rozvoje v sobě zahrnuje územní, ekonomické a sociální plánování tak, aby zohledňovalo specifika daného regionu. V naší práci se zabýváme rozvojem obce, který je sice na nižším hierarchickém stupni, avšak lokální rozvoj funguje na stejném principu. Základním strategickým rozvojovým dokumentem je Program rozvoje venkova vedoucí k hospodářskému a sociálnímu rozvoji obce, jehož tvorbu, strukturu a význam je blíže specifikován v následující podkapitole (Bosworth 2015).

3.5 Program hospodářského rozvoje a sociálního rozvoje obce – PHRSR

Všestranný rozvoj území obce je podle zákona č.j. 248/2000 Sb. Zákon o podpoře regionálního rozvoje. Podle zákona o podpoře regionálního rozvoje (248/2000 Sb.) obec:

- zabezpečuje udržitelný hospodářský, sociální a územní rozvoj obce,
- koordinuje vypracování, realizaci PHRSR obce a pravidelně monitoruje a vyhodnocuje jeho plnění,
- spolupracuje s VÚC na jehož území se nachází,
- vytváří podmínky pro vznik a rozvoj partnerství (intra komunální = vnitro obecní, inter komunální = meziobecní) a územní spolupráce (mikroregiony),
- podporuje podnikatelské aktivity nezbytné pro rozvoj obce (Dai 2022).

PHRSR obce je střednědobým rozvojovým dokumentem vypracovaným v souladu s cíli a prioritami stanovenými v Národní strategii a PHRSR VÚC, na jehož území se obec nachází. Koresponduje se závaznou částí územně plánovací dokumentace obce a schvaluje jej obecní zastupitelstvo. V praxi se často vypracovává i Program hospodářského rozvoje a sociálního rozvoje mikroregionů z důvodu nezbytného koordinovaného rozvoje území, větší ekonomické síly a možnosti získat větší objem finančních prostředků pro rozvoj (Mallozzi 2022).

Tvorba, struktura a význam PHRSR obce

Tvorba PHRSR obce může být realizována několika způsoby:

- obec si program vypracovává samostatně, což si však vyžaduje určité zkušenosti s plánováním, uzavřením smlouvy s externí organizací, dodavatelem PHRSR,
- kombinací předchozích přístupů k vypracování dokumentu, založené na principu participace a spolupráce s externí institucí (např. nezisková organizace, univerzita, rozvojová agentura aj.) případně odborníky, kteří se podílejí na tvorbě PHRSR obce v jeho jednotlivých fázích (Dai 2022).

Při tvorbě PHRSR obce vycházíme ze zákonného požadavku uplatňování principu partnerství formou tzv. participativního plánování, které je založeno na aktivní účasti sociálně-ekonomických partnerů při tvorbě dokumentu. Dai (2020) také uvádí několik alternativ zapojení veřejnosti do přípravy dokumentu formou diskusí, veřejných shromáždění, osobních setkání. Informace o potřebách a názorech občanů, stavu podnikatelského prostředí a další. jsou odrazovým můstkem pro tvorbu a směřování strategického plánu jakým je PHRSR obce. Stejně důležité je také zpřístupnění informací občanům (např. úřední tabule, obecné noviny, média, internet apod.).

Zapojení široké veřejnosti nám umožní vytvořit komplexnější obraz o problémech obce a usnadní tak vytvoření programu rozvoje v souladu s požadavky občanů a jeho následnou implementaci. Participativní plánování má nesporné množství výhod v podobě pocitu sounáležitosti, usnadňuje komunikaci mezi veřejným, soukromým a neziskovým sektorem a je finančně méně náročné. Na druhé straně však není třeba opomíjet náročnější koordinaci, vzájemnou spolupráci a časovou náročnost (Mallozzi 2022).

Po schválení programu zastupitelstvem následuje implementace jednotlivých aktivit (schválených projektů). Závažným problémem, kterým může být finanční zabezpečení realizace PHRSR obce, je možné předejít jeho sladění s programovým rozpočtem.

PHRSR obce stanoví priority a rozpočet představuje nástroj, kterým by se měly naplňovat. Programový rozpočet vytváří předpoklady pro komplexní rozvoj území, přičemž jeho cíle nejsou v rozporu s cíli PHRSR obce.

Plnění PHRSR obce by mělo být monitorováno a každoročně vyhodnocováno územní samosprávou. Zpětná vazba představuje základ pro hodnocení efektivnosti zrealizovaných aktivit ve vztahu k vizi a cílům, a poskytuje podklady pro průběžnou aktualizaci dokumentu (Meade 2017).

Zákon 248/2000 Sb. o podpoře regionálního rozvoje definuje 2 základní části PHRSR obce: analyticko-strategickou část a programovou část, přičemž odpovídá na 3 základní otázky, které řeší každý strategický plán.

1. Kde jsme nyní (současnost)? Jedná se o vytvoření představy o skutečném stavu, v tomto případě obce, pomocí analýzy hospodářské, sociální a environmentální situace a situace v oblasti kultury, vybavenosti a obsluhy území obce, a popisu geografické a kulturně-historické charakteristiky obce. Následně vypracováním SWOT analýzy (analýzy silných a slabých stránek, příležitosti a ohrožení) se určí rozvojový potenciál, limity rozvoje území obce a definují se podmínky udržitelného rozvoje obce.
2. Kde se chceme dostat (budoucnost)? Budoucí představa o obci, strategické cíle rozvoje a priority, které jsou uvedeny ve vizi obce (Zákon č. 248/2000 Sb.)

Podle zákona 248/2000 Sb. jsou obě otázky součástí analyticko-strategické části PHRSR obce, která také obsahuje analýzu vazeb strategických dokumentů regionálního rozvoje a analýzu finančních potřeb a možností financování programu hospodářského rozvoje a sociálního rozvoje obce.

3. Jak se tam dostaneme? Odpověď na třetí otázku poskytuje druhá část PHRSR obce (programová část), která obsahuje seznam všech opatření a aktivit zajišťujících realizaci PHRSR, časový harmonogram realizace, finanční, institucionální a organizační zabezpečení PHRSR. Ustanovuje měřitelné ukazatele nezbytné pro monitorování a hodnocení plnění PHSR a poskytuje prostor pro určení způsobu aktualizace dokumentu.

Vypracování dokumentů podpory regionálního rozvoje má velký význam pro rozvoj obcí, VÚC a v konečném důsledku i celého Slovenska. Význam (přínos) PHRSR obce můžeme shrnout do několika oblastí a to:

- Je nástrojem pro řízení rozvoje a iniciování změn, konkrétně pojmenovává problémy rozvoje a zároveň definuje způsob naplnění stanovených cílů,
- Indikuje institucionální, organizační a finanční zabezpečení,
- Usměňuje a koordinuje průběh konkrétních projektů rozvoje,
- PHSR je komplexním dokumentem, který zahrnuje plánovací dokumenty (např. program rozvoje bydlení, program odpadového hospodářství) a zároveň je v souladu s územním plánem a rozpočtem.
- Schválení PHRSR je jednou z podmínek pro předložení žádosti obce o poskytnutí finančního příspěvku ze státního rozpočtu a zdrojů EU,
- Uplatňuje princip programování (základní princip regionální politiky) a princip participace při tvorbě PHRSR (zájem občanů o rozvoj území, pocit sounáležitosti, základ pro společnou komunikaci),

- Je nástrojem marketingové komunikace (např. s potenciálními investory). PHRSR obce představuje možnost koordinace rozvoje na jedné z prostorových úrovní (PHRSR obce, PHRSR mikroregionu, PHRSR VÚC, Národní strategie regionálního rozvoje ČR) (Zákon č. 248/2000 Sb.)

3.5.1 Celkový profil obce

Pro vytvoření rozvojového plánu obce je nezbytné zohlednit všechny oblasti, které mohou obsahovat rozvojový potenciál. Celkový profil obce získáme analýzou územních i sociálně-ekonomických jevů. Každá lidská činnost má však přímý nebo nepřímý vliv na životní prostředí. I z tohoto důvodu při tvorbě PHRSR obce vycházíme ze 3 základních analytických částí: sociálně-ekonomické, územně-technické a přírodně-enviromentální.

Sociálně-ekonomická charakteristika souvisí s důležitou částí rozvojového potenciálu tvořenou obyvatelstvem. Obsahem je demografická struktura, sociální poměry, sídelní struktura, občanská vybavenost a služby. Ekonomická analýza zkoumá trh práce v obci a okolí, odvětvovou strukturu a ekonomický významné subjekty (Okeke 2021).

Územně-technická charakteristika poskytuje informace o dopravě, technické infrastruktuře a urbanismu, které významným způsobem ovlivňuje možnosti rozvoje obce. Bývá součástí územního plánu obce, na který se PHRSR obce obvykle odkazuje.

Přírodně-enviromentální charakteristika tvoří podklad pro zpracování územních plánů. Pro tvorbu strategického plánu obce nejsou nezbytné tak podrobné informace.

Determinace trvale udržitelného rozvoje zahrnuje i ekologický aspekt přihlížející k budoucí generaci, možnost uspokojování jejich základních životních potřeb, a přitom zachování rozmanitosti přírody a přirozených funkcí ekosystémů. Vstupem do EU jsme se také zavázali chránit území patřící do tzv. chráněných území NATURA 2000 (Wang 2022).

3.5.2 Charakteristika, typologie a funkce venkova

Ještě, než přejdeme k samotné praktické části této práce, je nejprve nutné uvést základní informace týkající se samotného venkova, obcí a další přidružených oblastí. Právě těmto tématům se budou věnovat následující kapitoly.

Vymezení pojmu „venkov“ bylo v literatuře často nejasné, přičemž tato nejednoznačnost vyplývala ze složitosti venkovského systému. Evropská unie chápe v současnosti venkovský prostor jako historicky vyvinutou, kulturně hodnotnou zemi, které udržení je důležitým

požadavkem celé společnosti. Úzká spojitost venkova se zemědělskými činnostmi byla postupně přeměněna do zdůrazňování funkce zemědělství v širších prostorových souvislostech, při zajišťování ekologické stability v zemi a zachovávání kulturních i estetických hodnot venkova (Buratti 2022).

Podle OECD (2009) venkov není územní, ale prostorový pojem. Venkovské území proto není omezeno žádným specifickým využíváním půdy či sektorem ekonomiky. Zahrnuje však obyvatelstvo, půdu a ostatní zdroje, nacházející se v malých sídlech mimo přímé ekonomického vlivu velkých městských center.

Pojem venkov lze chápat jak ve smyslu geografickém, tak ve smyslu sociálním. Geografie chápe venkov jako mimoměstské, většinou přírodní území, tvořené součtem katastrů sídel – vesnic. Sociologie vymezuje venkov jako prostor mimo městské osídlení, s nižší hustotou obyvatelstva, převážně zemědělskou produkcí, tradičním životním stylem, vyšší sociální kontrolou a sníženou profesní nabídkou.

Z hlediska typologie je venkovský prostor chápán dvouúrovňově. Na regionální úrovni jde o území s nižším stupněm urbanizace, zahrnující celou zemi, včetně míst, která se v ní nacházejí. Pro venkovské regiony jsou typické zelené zóny, dominantní postavení zemědělství a obyvatelstvo žijící v malých roztroušených sídlech (Smith a kol. 2018).

Venkovské regiony jsou často chápány pouze jako periferní lokality ve smyslu prostorové vzdálenosti od rozvojového centra. Mnohé venkovské regiony se však nacházejí i uvnitř země, kde prostorové bariéry zabránily jejich rozvojovým impulsům. Evropská unie při typologii venkovských regionů uplatňuje v současnosti metodiku OECD, která vychází ze dvou kritérií venkova, a to z kritéria hustoty osídlení a podílu obyvatelstva žijícího ve venkovských sídlech.

Území se podle OECD člení na následující regiony:

- převážně urbanizované – méně než 15 % obyvatelstva žývá ve venkovských sídlech
- přechodně venkovské - 15-50% obyvatelstva žije ve venkovských sídlech
- převážně venkovské – více než 50 % obyvatelstva žije ve venkovských sídlech (Keenan 2016).

Na místní úrovni se při typologii venkovského prostoru uplatňuje přístup zdola nahoru, podle jehož je prostor rozdělen na shluky obcí, s dominantním postavením centrálního města, obklopeného vesnicemi. Vzájemná závislost vesnic a centrálního města se projevuje hlavně v

ekonomické, sociální a infrastrukturální oblasti, proto je nezbytné zachovávat rovnováhu mezi městem a vesnicemi (Nguyen a kol. 2019).

Ze specifických charakteristik venkova vyplývají jeho specifické funkce v socioekonomickém rozvoji země. Význam jednotlivých funkcí se v čase a v prostoru mění (tabulka níže), přičemž tato změna je vždy ovlivněna společenským vývojem a geografickými podmínkami venkova (Hyland, Bertsch 2018).

Tabulka 2: Charakteristiky venkova

Minulost	Současnost
Stanoviště polnohospodářské a lesní výroby	Stanoviště polnohospodářské výroby
Místo pobytu polnohospodářského obyvatelstva	Místo pobytu převážné části polnohospodářsky aktivní populace a převážné většiny ne polnohospodářského obyvatelstva
Stanoviště vesnických maloživností	Stanoviště decentralizovaného průmyslu
Faktor politické stability a konzervatismu	Prostor rekreace a oddechu
Význam z hlediska populační politiky společnosti	Půdní rezerva rozšiřování průmyslových aglomerací
lidově-kulturní role venkovského obyvatelstva	stanoviště pro nouzová obydlí v případě válek a katastrof, prostor plnící ekologickou funkci

Zdroj: Vlastní zpracování

Multifunkční prostorový systém venkova je tedy definován následujícími funkcemi, které zároveň podmiňují i komparativní výhody venkova:

- obytná funkce – existence volného, nezastavěného prostoru s nižšími cenami nemovitostí
- hospodářská funkce – lokalizační podmínky pro rozvoj zemědělských aktivit, lesnictví, těžbu surovin a s tím souvisejících služeb
- environmentální funkce – většina přírodních zdrojů země a relativně neznečištěné životní prostředí s vysokým stupněm biodiverzity a ekologické stability
- kulturní funkce – relativně zachované atributy materiální a duchovní kultury společnosti
- rekreační funkce – prostor vhodný pro sportovní, rekreační aktivity a trávení volného času (Casey 2018).

3.5.2.1 Charakteristika českého venkova

Exaktní a jednoznačná definice venkovské obce nebyla dosud přijata především z důvodu specifického vývoje sídelní struktury v jednotlivých zemích EU. I když je definice venkovské obce v každé zemi EU rozdílná, jednotným statistickým kritériem je stále velikost obce.

Podle tohoto kritéria se v České republice městem stává ta obec, která má více jak 5000 obyvatel. Z uvedeného vyplývá, že přibližně 43 % obyvatel České republiky žije ve venkovských obcích a venkovský prostor zabírá 86 % území Česka.

Český venkov je typický heterogenní strukturou využívání přírodních, lidských a ekonomických zdrojů, dále vysokou diverzitou fyzického prostředí i různorodostí ekonomických aktivit. Na českém venkově můžeme najít nejen unikátní přírodní prostředí ale také průmyslové závody, či zařízení pro zásobování míst energií.

I přes skutečnost, že vývoj počtu obyvatel České republiky již několik let stagnuje, venkovské regiony zaznamenávají pozitivní růst počtu obyvatel, a i proto jsou jediným zdrojem přirozené reprodukce obyvatelstva v České republice. Vysoká natalita je především v hlavním městě Praha a Středočeském kraji (Schofield 2022).

Venkovské regiony v Moravskoslezském a Zlínském kraji vykazují naopak nízký stupeň natality. Z toho vyplývá, že stupeň „venkovosti“ území nemá přímý vliv na natalitu či mortalitu obyvatelstva. Přirozený přírůstek a úbytek je však ovlivněn věkovou strukturou obyvatel, která je výrazně diferencovaná napříč venkovskými regiony České republiky. Vzdělanostní úroveň obyvatelstva podle jednotlivých krajů ČR je výrazně asymetrická. Vykazuje silnou koncentraci obyvatelstva s nejvyššími stupni vzdělání v městských regionech a nižšími stupni vzdělání ve venkovských regionech.

Disparity v rozložení populace s vyšším vzděláním (v městských regionech podíl obyvatelstva s úplným středoškolským vzděláním oproti venkovským regionům je 1,18krát vyšší) a obecně nižší úroveň kvalifikace venkovských pracovníků jsou výrazným limitem podnikání ve venkovských regionech (Wang 2022).

Současná diverzifikace činností zemědělských podnikatelských subjektů ve venkovských regionech se koncentruje zejména na doplňkové výdělečné činnosti související se zemědělskou činností a velmi málo je tato diverzifikace postavena na podpoře rozvojových činností nezemědělského charakteru, když u právnických osob je agroturistika na 10. místě a venkovský turismus na 12. místě v pořadí vykonávaných činností.

U fyzických osob se agroturistika nachází na 7. místě a venkovský turismus na 8. místě. Z hlediska silniční infrastruktury mají sice venkovské regiony ČR dostatečnou hustotu silniční sítě, avšak negativním ukazatelem je její kvalita. Podobně je to i se stavem environmentální infrastruktury na venkově. V minulosti se veřejná vodovodní síť budovala hlavně v území rozvoje nových průmyslových odvětví. Nešlo tedy o venkovské regiony, jejichž ekonomika byla v

minulosti mnohem více spjata s zemědělstvím. Výsledkem je dnes skutečnost, kdy pouze přibližně 60 % obcí ČR je napojeno na veřejnou vodovodní síť (Schofield, 2022).

Ještě nepříznivější situace je v napojenost venkovských regionů na veřejnou kanalizaci. V tomto směru patří Česká republika v rámci EU k zemím s nejhorší situací v oblasti environmentální infrastruktury. Navzdory prokazatelným pozitivním dopadům informačních technologií na ekonomiku, infrastruktura širokopásmového internetu ve venkovských oblastech ČR není příznivá. Zvláště markantně se to projevuje v oblastech, které nejsou zajímavé z hlediska komerčních provozovatelů informačních služeb. Z výše uvedené výchozí situace, lze odvodit SWOT analýzu venkovských regionů České republiky (Dai, 2022).

Tabulka 3: SWOT analýza venkovských regionů ČR

Silné stránky	Slabé stránky
Vysoký rekreační a turistický potenciál	Nepříznivý populační trend a demografická struktura venkovského obyvatelstva
Bohaté kulturní a historické památky	Nedostatečná technická, environmentální a informační infrastruktura
Dostatek volných pracovních míst	Nedostatek pracovních příležitostí, málo rozvinuté kapacity lidských zdrojů
Převaha populace s ukončeným středním vzděláním	Migrace venkovského obyvatelstva do městských regionů
Rozvoj služeb, diverzifikace polnohospodářských směrů k ne polnohospodářským činnostem	Vysoká nezaměstnanost
Příležitosti	Hrozby
Snižování závislosti od polnohospodářské prvovýroby	Nízká mobilita pracovní síly
Zvýšení počtu návštěvníků pomocí rozvoje venkovské turistiky a agroturistiky	Nízká kupní síla venkovského obyvatelstva
zvýšení potenciálu venkovské society pro tvorbu partnerství	Vysoké procento venkovského obyvatelstva v poproduktivním věku
Vytváření nových pracovních příležitostí na venkově	Pokračující odliv personálních kapacit z venkovských oblastí

Zdroj: Vlastní zpracování

3.5.3 Společná zemědělská politika EU

Společná zemědělská politika – Common Agriculture Policy (SPP/CAP) je jednou ze základních a supra nacionálních politik EU. Má zároveň i symbolický význam, protože byla první oblastí, kde se nejvíce pravomoci přeneslo na EU. Důvody jejího vzniku byly strategické a politické, přičemž výrazným strategickým důvodem byla potravinová nesoběstačnost členských států Evropského hospodářského společenství (EHS) v 50. a 60. letech 20. století. Právním

základem CAP je Smlouva o založení EHS z roku 1957 - Římská smlouva, která v článku 33 stanoví následující cíle CAP:

- zvýšení produktivity práce v zemědělství
- dosažení adekvátních příjmů a životní úrovně pro venkovské obyvatelstvo
- stabilizace trhů agrárních produktů a potravin
- zajištění adekvátního zásobování obyvatelstva potravinami
- přijatelné ceny potravin pro spotřebitele (Chambers, Dutcher 2018).

V roce 1962 se signatářské země dohodly na třech zásadách CAP, které se sice do legislativy Společenství nezkodifikovaly, ale platí dosud:

- jednotný vnitřní trh – jednotné politiky a jejich jednotná aplikace ve členských státech
- finanční solidarita - náklady, které kvůli organizaci zemědělského trhu vznikají jsou
- financované ze společného rozpočtu Společenství.
- priorita Společenství- zvýhodnění a ochrana evropských zemědělských subjektů oproti zemědělským subjektům ze třetích zemí

Společná zemědělská politika představuje dnes soubor pravidel a mechanismů, které regulují produkci, zpracování a obchodování se zemědělskými produkty v EU a zároveň se zabývá i problematiku rozvoje venkova. Současná Společná zemědělská politika EU stojí na dvou pilířích.

První pilíř CAP je zaměřený na příjmovou podporu pro zemědělské podnikatelské subjekty v EU a zvykne se označovat také jako tržní princip. Druhý pilíř – netržní se orientuje na veřejné užitky prostřednictvím rozvoje venkovské krajiny a venkovských sídel (Hyland, Bertsch 2018).

Naplňování netržních cílů nepřináší přímé ekonomické efekty, ale projevuje se ve veřejných užitcích, které využívá společnost na místní, regionální i globální úrovni. K financování CAP a dosažení vytyčených cílů slouží v současnosti tři fondy:

- Evropský zemědělský záruční a usměrňovací fond EAGGF – určený k financování aktivit v rámci I. pilíře CAP.
- Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova EAFRD – určený k financování aktivit v oblasti rozvoje venkova v rámci II. pilíře CAP
- Evropský rybářský fond EFF- slouží jako nástroj pro financování rozvoje mořského rybolovu (Chambers, Dutcher 2018).

3.5.3.1 Politika rozvoje venkova EU

Současná Společná zemědělská politika EU zahrnuje řadu opatření, včetně opatření na rozvoj venkova. Politika rozvoje venkova EU se sice vyvíjela jako součást CAP, ale pro její vývoj je příznačný přechod od politiky zabývající se strukturálními problémy zemědělství po politiku řešící funkce a úkoly zemědělského odvětví ve společnosti. Původním cílem bylo zlepšení zemědělských struktur a konkurenceschopnosti primárního odvětví hospodářství formou podpory fyzického kapitálu v zemědělských podnicích (Hyland, Bertsch 2018).

Později se do pozornosti dostal i lidský kapitál na venkově otázky předčasného do důchodu či odborného vzdělávání farmářů. Územní prvek byl poprvé aplikován v 70. letech 20. století ve formě znevýhodněných oblastí, oprávněných k využívání zvláštních opatření, s cílem zastavit hromadnou emigraci ze zemědělských a venkovských regionů.

Legislativní bázi současné politiky rozvoje venkova tvoří následující právní předpisy:

- Nařízení Rady EU 2006/144/ES – Strategické obecné zásady EU pro politiku rozvoje venkova
- Nařízení Evropské komise čj. 1698/2005 o podpoře pro rozvoj venkova prostřednictvím Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova
- Národní strategické plány rozvoje venkova pro období 2014-2020 (Esteves, Genus 2021).

Opatření na podporu rozvoje venkova sledují tři klíčové politické cíle:

- zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesního hospodářství
- zlepšení životního prostředí a hospodaření s půdou
- zlepšení kvality života a podpora diverzifikace hospodářských činností (Buratti 2022).

Každému z těchto klíčových politických cílů je přiřazena v programu rozvoje venkova tematická osa, obsahující předem vymezená opatření rozvoje venkova, z nichž si členské státy mohou vybrat ty, které podle nich vytvoří nejvyšší přidanou hodnotu s ohledem na cíle EU. Tři tematické osy jsou zároveň doplněny metodologickou osou pod názvem LEADER (Smith a kol. 2018).

Program rozvoje venkova 2014-2020 definoval následující osy:

Osa 1: Zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesního hospodářství

- Lidské zdroje: podpora mladým zemědělcům, předčasný odchod do důchodu, poradenské služby

- Fyzický potenciál: modernizace zemědělských podniků, přidávání hodnoty zemědělským a lesním produktem, míra podpory pro zlepšení hospodářské hodnoty lesů

Kvalita: podpora zemědělcům pro plnění norem EU, motivační platby – podpora pro účast ve schématech jakosti potravin, míra podpory pro informační a propagační činnosti, přechodná opatření pro nové členské státy (Meade 2017).

Osa 2: Zlepšení životního prostředí a hospodaření s půdou

- Udržitelné využívání zemědělské půdy: platby pro znevýhodněné oblasti, pro horské znevýhodněné oblasti a pro ostatní znevýhodněné oblasti, platba Natura 2000, agroenvironmentální opatření, platby na welfare.
- Udržitelné využívání lesní půdy: zalesňování, zalesněné oblasti (Moreno a kol. 2020).

Osa 3: Zlepšení kvality života a podpora diverzifikace hospodářských činností ve venkovských oblastech

- Kvalita života: základní služby pro venkovské obyvatelstvo a rozvoj hospodářství, renovace a rozvoj vesnic, zachování a zkvalitňování kulturního dědictví na venkově
- Ekonomická diverzifikace: diverzifikace směrem k nezemědělským podnikům, podpora pro mikropodniky, podpora činností v oblasti cestovního ruchu
- Vzdělávání, získávání dovedností a ožiování: informace a získávání dovedností, ožiování a vzdělávání s cílem připravit a provést strategii místního rozvoje (Smith a kol. 2018).

Z výzkumu evropských zemí jasně vyplývá, že největší prioritu dostala osa pro zlepšení životního prostředí, která u 24 z 28 evropských států získala nejvyšší sumu finančních prostředků (Stanczuk-Galwiczek 2018). Dále některé výzkumy debatují nad nejednoznačnou odpovědí pro všechny státy Evropské unie v pohledu rozvoje venkova. Politika rozvoje venkova je totiž komplexní s odlišnostmi na různých oblastních úrovních. Z průzkumu alespoň jasně plyne, že povětšinou se v problematice rozvoje řeší nepříznivá demografická situace a finanční bariéry v podnikání (Kusio 2022).

3.5.3.2 Přístup LEADER

LEADER (Links between actions of rural development) je metoda mobilizace a realizace rozvoje v místních venkovských společenstvích, zaměřená na podporu novátorských přístupů v řešení starých i nově vznikajících problémů venkovských regionů. Od svého vzniku v roce 1991 nabídl LEADER venkovským společenstvím v EU nástroje pro přizpůsobení tvorby venkovských politik rozmanitostem potřeb venkovských oblastí. V předchozím programovacím období 2007-

2013 byl LEADER samostatným programem a díky dobrým zkušenostem s jeho implementací je v současném programovacím období 2014-2020 začleněn do všech vnitrostátních – regionálních programů rozvoje venkova. LEADER přistupuje k problémům venkova holisticky a poskytuje venkovským společenstvím metodu pro zapojení místních partnerů do řízení budoucího rozvoje jejich území (Aquino 2018).

Venkovské regiony tak mohou ve svém rozvoji aplikovat nové způsoby, které jim umožňují stát se nebo udržet se konkurenceschopnějšími, efektivněji využívat svůj potenciál i překonávat problémy. Mezi významné přínosy přístupu LEADER v rozvoji venkova lze zařadit následující (Národní strategický plán rozvoje venkova ČR 2014-2020):

- vymezení oblastí problému podle administrativních hranic
- demokratizace rozvoje pomocí akceschopnosti místních komunit
- rozvoj místních zdrojů, důležitost nehmotných investic
- vytváření různých forem spolupráce mezi veřejným a soukromým sektorem (Esteves, Genus 2021).

Klíčové znaky přístupu LEADER

Podstatný rozdíl mezi LEADERem a jinými opatřeními venkovské politiky spočívá v tom, že tento přístup naznačuje „jak“ postupovat než „co“ je třeba dělat. Přístup je shrnut v sedmi klíčových znacích, přičemž jednotlivé znaky se navzájem pozitivně ovlivňují a doplňují v průběhu celého procesu realizace (Hyland, Bertsch 2018).

1. znak: Oblastní strategie místního rozvoje – oblastní přístup se zaměřuje na malé, homogenní, společensky soudržné území, které je charakteristické společnými tradicemi, místní identitou i smyslem pro sounáležitost. Zmiňovaný přístup umožňuje poznávání místních silných, slabých stránek, příležitostí, ohrožení i identifikaci endogenního potenciálu území.

2. znak: Přístup zdola-nahoru – znamená, že místní aktéři se účastní rozhodování o strategii rozvoje v jejich oblasti. Tento přístup by neměl být považován za alternativu či protiklad přístupů státních orgánů shora-dolů, ale spíše za jejich kombinaci a interakci k dosažení žádoucích výsledků.

3. znak: Místní akční skupiny (MAS)- představují seskupení místních soukromých subjektů a zástupců veřejného sektoru, jejichž úkolem je identifikovat a realizovat strategii místního rozvoje, rozhodovat o přidělování svých finančních prostředků a řídit je.

4. *znak*: Usnadňování inovace – spočívá ve stimulačních a novátorských přístupech k rozvoji venkovských oblastí, v modernizaci tradičních forem know-how nebo v hledání nových řešení.

5. *znak*: Integrované a více sektorové akce – strategie místního rozvoje musí mít více odvětvové odůvodnění, integrující několik sektorů činností. Integrace se může týkat akcí prováděných v jediném sektoru, všech akcí programu nebo zvláštních skupin akcí.

6. *znak*: Vytváření sítí – představuje výměnu dosažených výsledků, zkušeností, knowhow, mezi skupinami LEADER, venkovskými oblastmi a organizacemi zainteresovanými na rozvoji venkova

7. *znak*: Spolupráce – znamená, že místní akční skupina pracuje na společném projektu s jinou skupinou LEADER v jiném regionu, členském státě EU či ve třetí zemi (Casey 2018).

Realizace iniciativy LEADER na místní úrovni má následující fáze:

- 1) budování kapacit
- 2) spojování místních aktérů
- 3) analýza území
- 4) identifikování stávajících činností, iniciativ
- 5) vytvoření partnerství
- 6) vypracování strategie místního rozvoje (Okeke 2021).

Do iniciativy LEADER spadají i výše zmíněné místní akční skupiny (MAS), jejímž cílem vzájemná spolupráce občanů, samospráv a podnikatelské sféry na zlepšování kvality života ve venkovských oblastech. Dle odborníků jsou MAS fungující synergická společenství, která přináší zjevné pozitivní výsledky ve svých snahách ke zlepšování kvality života (Košťálová 2021) i na příkladu rozvoje místního společenství např. díky podpoře cestovního ruchu (Hladký 2016). Stejně tak samotná iniciativa LEADER má za léta fungování prokázané výsledky, jako na příkladu Španělka (Nieto Masot 2017), Slovenska (Kozolka 2016) nebo Litvy (Veveris 2019).

3.5.4 Rozvojový potenciál venkova a jeho bariéry

Pojem potenciál venkova v sobě zahrnuje komplex přírodních, demografických, ekonomických a infrastrukturních daností venkovského území, který je východiskem pro jeho dlouhodobý rozvoj. Venkovský prostor je charakteristický multifunkčností v poskytování tržních služeb, z nichž velká část má charakter veřejných služeb. Jde především o služby vyplývající z environmentální a kulturní základny venkova, ale také i o služby zhmotněné v surovinách, v potravinových a energetických zdrojích, rekreační či relaxační služby.

Definování rozvojového potenciálu venkova proto vyžaduje holistický přístup s cílem optimálně, prostorově i funkčně využívat zmíněný potenciál za účelem dosažení lokální a regionální harmonie a udržitelného rozvoje venkovského prostoru.

Venkovský rozvoj je častým tématem odborných prací, které se jím zabývají a vymezují samotný pojem venkov, který není nemá pevné okraje a lze ho interpretovat mnoha způsoby. Často se tak zkoumá, co to pojetí venkova znamená a jak lze toto pojetí interpretovat z mnoha různých směrů (Dymitrow 2017). Nunvářová ve svém článku např. rozebírá jaký má turismus vliv na venkov a jak se samotné venkovské samosprávy mění a přizpůsobují právě pro turismus. (Nunvářová 2017).

Rozvojový potenciál venkova je tvořen následujícími složkami:

- přírodní potenciál – souhrn typických daností, předurčujících hlavně způsob osídlení a realizaci hospodářských aktivit na venkově
- lidský potenciál – je zastoupen lidskými zdroji, se kterými souvisí demografický vývoj na venkově, věková, vzdělanostní, pohlavní struktura venkovského obyvatelstva jakož i sociální podmínky a kulturní tradice
- ekonomický potenciál – je určován především přírodními danostmi, lidskými zdroji a kapitálem, které umožňují tvorbu produkce a poskytování služeb na venkově
- infrastrukturní potenciál – tvořený technickou, sociální, informační infrastrukturou, nacházející se na venkově

Východiskem pro venkovský rozvoj je vzájemná provázanost a synergie mezi složkami rozvojového potenciálu venkova a aktivitami v rámci těchto složek. Rozvoj venkova, vycházející z jeho potenciálu, má na jedné straně mobilizovat a organizovat původní zdroje venkovských oblastí a na druhé straně získávat vnější vstupy formou investic, technické pomoci, obchodu a služeb (Ramanathan 2021). Faktory rozvoje venkova jsou také dále odborně zkoumány v odborné publikaci, ve které jsou porovnávány přístupy v České republice a evropských zemích, které vykazují stejné důležité indikátory pro rozvoj pro obě zmíněná území (Straka 2016)

Součástí tohoto procesu by mělo být respektování regionální situace, včetně disparit, a podpora místních iniciativ, zaměřených na využití lokálních zdrojů tak, aby:

- zůstaly zachovány a chráněny pozitivní hodnoty venkovské společnosti
- zůstaly zachovány kulturní a historické zvláštnosti venkovského prostoru byla podporována diverzifikace výroby, činností a rozvíjené vztahy mezi zemědělskou populací a ostatním obyvatelstvem

- byla upevňována společenská spolupráce, kreativita a identita (Petroni 2022).

V uvedeném smyslu jde nejen o zachování země jako takové, ale také o integrovaný rozvoj venkova, vycházející z územního principu, organizovaný především zevnitř, zdola vzhůru. Představuje postup, pomocí kterého si obec či venkovský mikroregion řeší samostatně nebo jako celek své potřeby a problémy. Klíčoví účastníci jsou hlavní formalizovaní partneři nebo neformální lídři, kteří mají autoritu rozhodovat o tom, co se v území stane. Možná říci, že takový rozvoj musí respektovat následující přístupy integrovaného rozvoje venkova EU.

Teritoriální – rozvoj je zaměřen na určité území, které nemusí ale může kopírovat stávající administrativní území. Pokud ho kopíruje, znamená to, že formální představitelé jsou srozumitelně označeni a také rozpočtově se takové území lépe řídí.

Zdola-nahoru – endogenní rozvoj je především o rozhodování zdola nahoru, to znamená, že programování, plánování, projektování je řízeno lidmi zdola, kteří však mají i realizační a hodnotící pravomoc, to znamená, že i právo rozhodovat o rozpočtech pro daná území. Termín zdola nahoru je relativní a závisí na velikosti území, kterého se týká. V obci jsou to jednotliví občané, v mikroregionu je to jeho představenstvo nebo občané v obcích. V regionu je to regionální partnerství a představitelé mikroregionů. V principu zdola nahoru je také třeba dodržet zásadu, že všichni musí být stejně a ve stejnou dobu informováni a všichni musí mít stejné podmínky na možnost kdykoli vstoupit do procesu (Ramanathan 2021).

Partnerský – všichni účastníci endogenního rozvoje jsou rovnocenní a mají vystupovat jako partneři. V zásadě se mluví o 4 základních účastnících – partnerů – samospráva, státní správa, podnikatelé a nevládní organizace, kteří se mohou lišit podle charakteru území. Partnerství znamená sdílení informací, kontaktů a financí, jejichž efekt se právě partnerskými rozhodnutími geometricky násobí.

Participační – vychází ze spoluúčasti mnoha klíčových partnerů na rozhodování. Základní partnerství rozhoduje, ostatní mají možnost spoluúčasti, formou veřejných kampaní, společenských akcí.

Integrovaný – vychází z myšlenky, že je třeba zapojit co nejvíce sektorů do rozvoje. Integrovaný přístup znamená i kombinaci zdrojů, jejich součinnost, vyhýbání se duplicitě a systémový přístup. Jediným rozumným přístupem k rozvoji území je integrace všech sektorů.

Interaktivní postupy – úloha odborníků je v endogenním rozvoji jiná než v klasickém rozvoji shora dolů. Odborníci spíše umožňují nebo usnadňují rozvoj, jak přinášejí hotové řešení. Ať by zkušenost a znalosti odborníka byly jakékoli, pokud nežije v území, vždy mu chybí vnitřní „know-

how“. Interaktivní přístup znamená totiž kombinaci vnitřního a vnějšího „knowhow“, přičemž obě jsou v procesu rozvoje rovnocenné (Petroni 2022).

Kombinace vnitřních a vnějších zdrojů – endogenní rozvoj by měl být založen v první řadě na vnitřních zdrojích. Avšak mnohdy to není možné a tehdy přicházejí na řadu vnější zdroje. Je věcí auditu zdrojů území a následné SWOT analýzy posoudit do jaké míry je třeba implementovat vnější lidské, materiální nebo finanční zdroje.

Podporován vertikálními nástroji, které jsou upřednostňovány před horizontálními nástroji. Endogenní rozvoj nelze zajistit pouze klasickými horizontálními nástroji, které dnes běžně fungují v praxi jako dotace, fondy, nadace, úvěry nebo v současnosti přicházející pomoc z evropských strukturálních fondů. Ty působí individuálně a na projektové úrovni, tedy podporují jednotlivé projekty, jejichž nositeli jsou jednotliví partneři v regionu, mikroregionu nebo obci (Ramanathan 2021).

Pokud si partnerství tvoří program a ten není komplexně finančně zajištěn, ale je pouze předpoklad, že někteří představitelé programu získají zdroje z horizontálních nástrojů, stává se značně rizikovým a je často odsouzen k neúspěch. Proto teritoriálně orientovaný integrovaný rozvoj musí být nutně podpořen vertikálními nástroji, kdy balík financí je přidělen na program.

Efektivnímu rozvoji venkovských oblastí brání několik překážek-bariér, které není venkov schopen vlastními možnostmi překonat. (Michalczuk 2022).

K bariérám, výrazně ovlivňujícím rozvojový potenciál a rozvojový proces na venkově, patří:

- ekonomická a finanční bariéra – projevuje se především v nízké vybavenosti vlastním kapitálem u podniků, obcí a obyvatelstva. Je to důsledek nízké úrovně tvorby důchodů, omezeného přístupu k úvěrům, relativně malých možností obcí uplatnit se na kapitálovém trhu a v daňovém systému velmi nízký podíl obcí na daňových výnosech
- infrastrukturní bariéra – spočívá v neadekvátní úrovni technické, dopravní, sociální a kulturní vybavenosti venkovských obcí
- informační bariéra – projevuje se v neadekvátní úrovni informační infrastruktury, v nízké dostupnosti a vysokých nákladech na získávání informací, což je způsobené především lokalizací informačních a poradenských center ve městech
- demografická bariéra – projevuje se v nepříznivém demografickém vývoji, ve zvyšování podílu obyvatelstva v poproduktivním věku i odchodem mladších věkových kategorií z venkova. Je to důsledek vysoké nezaměstnanosti a zhoršené vzdělanostní struktury venkovského obyvatelstva.

- institucionální bariéra – je důsledkem nedostatečně rozvinutého třetího sektoru a relativně nízké úrovně samosprávného managementu, což se v konečném důsledku projevuje v kompetenčních nejasnostech a sporech ve venkovské samosprávě (Petroni 2022).

3.5.4.1 Venkovská obec jako samosprávný subjekt

Samospráva je formou uspořádání společnosti, kde o přijatých opatřeních rozhodují bezprostředně ti, kterých se opatření týkají. Základním rysem samosprávy je demokratický výkon moci občany, realizovaný subjekty veřejné správy, pro které je charakteristické, že nejsou státními orgány. Cílem samosprávy je zpřehlednit a maximálně přiblížit rozhodování k těm, o kterých se rozhoduje.

Základními jednotkami místní samosprávy na venkově jsou obce (vesnice) jako samostatné územní a správní celky, sdružující osoby, které mají na jejich území trvalý pobyt. Venkovské obce jako právnické osoby samostatně hospodaří s vlastním majetkem a s finančními prostředky za podmínek stanovených zákonem. Samospráva venkovských obcí je konstituována na bázi právní subjektivity místního společenství občanů, ne na právní subjektivitě samosprávných orgánů. Z ekonomického hlediska je založena na vlastních finančních zdrojích a majetku, se kterými místní společenství disponuje (Ramanathan 2021).

Oprávnění venkovských obcí jako samosprávných subjektů spočívají v uskutečňování samosprávy na úrovni volených orgánů, prostřednictvím shromáždění obyvatel obce a místního hlasování. Jak zmiňuje zákon, obec je společenstvím občanů a pečuje a všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů. (Zákon č. 128/2000 Sb.) Venkovské obce mají dále právo vydávat obecně závazné nařízení a právo sdružovat se s jinými obcemi, za účelem dosažení společných cílů.

Obec na základě Zákona č.j. 248/2000 o podpoře regionálního rozvoje ve znění platných předpisů analyzuje a hodnotí úroveň rozvoje svého území, zabezpečuje jeho udržitelný hospodářský, sociální a územní rozvoj. Vytváří dále podmínky pro vznik a rozvoj územní spolupráce a partnerství, spolupracuje s dalšími obcemi, regiony a územními celky. Venkovské obce v rámci společného regionu představují územní celek, vymezený podle klasifikace statistických územních jednotek (Zákon č. 248/2000 Sb.)

Za účelem dosažení společných řešení při zvyšování úrovně hospodářského, sociálního a územního rozvoje regionu je možné založit mikroregionální sdružení, které je právnickou osobou. V posledních letech se s pojmem samospráva pojí lidský potenciál zejména v spojitosti s procesy efektivního plánování harmonického rozvoje území, aby se odstranily disparity mezi potenciálem

území a jeho optimálním využíváním. Od kvality lidského potenciálu závisí úspěšnost rozvojového procesu jednotlivých obcí a regionů. Lidský potenciál v obci, v regionu představuje místní lidské zdroje, které mají nezastupitelný vliv na rozvoj a směřování daného území (Michalczuk 2022).

Důraz se především klade na kvalifikaci a flexibilitu jednotlivců, místních skupin a sdružení i management samosprávy, který musí správně motivovat lidské zdroje, aby přispívaly k udržitelnému rozvoji daného území. Občanská pasivita na venkově je však podle názorů sociologů způsobovaná především následujícími skutečnostmi:

- nedostatečná informovanost venkovského obyvatelstva o strategických otázkách rozvoje venkova jako celospolečenského zájmu
- realizace ekonomických a legislativních záměrů veřejného charakteru dopadá na venkov selektivní, což způsobuje izolovanost v konkrétním sociálním prostředí
- přesvědčení, že ve společnosti existuje přirozená dělba práce a každý má předurčeno své postavení ve společnosti
- obecný názor, že vše je již rozhodnuto – mýtus fatalnosti sociálních procesů (např. Tento stav již nelze změnit)
- nedostatek pocitu osobní odpovědnosti jednotlivce, komunity či celé společnosti (např. Asi bych měl něco dělat, ale sám hlavou zeď neprorazím).

Ze závěrů sociologických výzkumů lze konstatovat, že účast občanů venkovských obcí na veřejném rozhodování není možná bez rozvoje významného faktoru, jakým je lidský kapitál (Ramanathan 2021).

Aktivita místních samospráv by proto měla být zaměřena především na rozvoj lidského potenciálu na venkově, efektivní poskytování veřejných služeb a zabezpečení potřeb venkovské komunity. Zajímavý pohled na rozvoj venkova nabízí odborná publikace, který srovnává účastníky a vítěze soutěže Vesnice roku, která je pořádána v rámci Programu obnovy venkova. Vítězné vesnice měly společné to, že ve valné většině do soutěže vstupovali s fotografiemi, které vyobrazovali každodenní život obyvatel. Sebe reprezentace vítězných vesnic v této soutěži tak zahrnovala renovace v obci, památky, zvyky či okolní krajinu. Naopak nevyobrazovali žádné speciální turistické aktivity (Pospěch 2015)

Rozvojové plány jednotlivých samospráv, ať už venkovských nebo městských, se vyznačují promyšlenou finanční a informační strategií. Know-how a dostatek financí jsou často předpokladem úspěšné realizace rozvojových záměrů. Bariérou v rozvojovém procesu venkovské

samosprávy je však často zmiňována občanská pasivita, ale i pasivita pracovníků samosprávy, členů spolků a zájmových skupin na venkově. Současné řízení lidských zdrojů v samosprávě je založeno na strategickém principu, který se vyznačuje vzděláváním a osobním rozvojem jednotlivce i celého místního společenství. Jde tedy o proces celoživotního vzdělávání, předávání a výměnu zkušeností, rozvoj inovativního a tvůrčího myšlení v samosprávě (Michalczuk 2022).

3.5.4.2 Venkovský mikroregion

Několik studií charakterizují mikroregion jako území podřízené větším a vyšším regionálním celkem. Často se však pojem mikroregion používá také ve vztahu k vymezení nodálního regionu, kdy se zdůrazňuje hierarchie, tedy podřízenost a gravitace sub regionů k určitému centru nebo jádru.

Nejčastěji uvádějí autoři následující stupně mikroregionů:

- mikroregiony I. stupně – spádová území středisek osídlení obvodního významu
- mikroregiony II. stupně – území dnešních okresů
- mikroregiony III. stupně – jsou odrazem přenosu integrity na vyšší stupně, čehož důsledkem je nárůst významu středních a větších pracovních mikroregionů v regionální struktuře (Petroni 2022).

Region jako hierarchicky vyšší jednotka může mít přirozené hranice dané určitou měrou homogenity území, nebo umělé – administrativní hranice. V podmínkách České republiky se slovo mikroregion používá pro území více obcí, které jsou katastrálně propojeny a důvodem jejich propojení je vzájemně prospěšná spolupráce v různých oblastech (Spicer 2020).

Území mikroregionů mají většinou přirozené hranice, což potvrzuje určitou míru homogenity území z fyzicko-geografického i socio-kulturního hlediska. Ve spojitosti se současnou tématikou regionálního rozvoje se pojem mikroregion definuje i jako sdružení obcí, vzniklé za účelem společného rozvoje, rozkládání rozvojových impulsů na větší počet regionů, měst a obcí.

Podle Charty evropského regionálního plánování je pro venkovský mikroregion charakteristické vyšší zastoupení zemědělského obyvatelstva a hlavní ekonomickou činností je zemědělství a lesní hospodářství. Tyto regiony jsou chápány jako problémové především v oblasti standardního vybavení sociálními, vzdělávacími a dalšími službami, čímž se vytvářejí rozvojové disparity mezi takovým regionem a jinými regiony (Petroni 2022).

Venkovské mikroregionální struktury představují sdružení, ve kterých jednotlivé obce navzájem spolupracují na společném programu k dosažení společného cíle. Zároveň je spojuje

snaha realizovat rozvoj území daného mikroregionu z přírodního, socioekonomického, infrastrukturního a environmentálního aspektu.

Z geografického hlediska je mikroregion základní územní jednotkou se společnou ekonomickou, sociálně-kulturní a environmentální základnou. V takovém pojetí má mikroregion schopnost vytvořit identický rozvojový program, založený na využívání místních zdrojů a inovativních postupů, vycházející z principu partnerství a spolupráce. Taková společenství venkovských a městských obcí jsou zárodky základních administrativních municipalit (Michalczuk 2022).

4 Data a metody

Metody výzkumu rozvojového potenciálu vybraných obcí v okrese Tábor se odrážejí od dosavadního odborného výzkumu v oblasti venkovských obcí a jejich rozvojového potenciálu. Data byla získávána pomocí dotazníkového šetření, které je k dispozici v Příloze 1 a vytvořeno pomocí služby Google Forms. Dotazník byl navržen tak, aby umožňoval rozlišit věkovou skupinu respondentů a velikost obce, ve které respondent bydlí. K rozšíření dotazníkového šetření byly využity sociální sítě, a především osobní žádosti o sdílení dotazníku na webových stránkách obcí, které se nacházejí v oblasti, která je v této práci zkoumána. Bylo osloveno celkem 30 obcí různých velikostí v oblasti obce s rozšířenou působností Soběslav a Tábor. Některé obce spolupracovaly a dotazník sdílely na svých webových stránkách a sociálních sítích, avšak většina se do spolupráce nezapojila.

4.1 Metodika práce

K sběru dat bylo využito dotazníkového šetření, které je popsáno v Příloze 1 a sestává ze čtyř na sebe navazujících sekcí. V první sekci jsou respondentům položeny otázky ohledně věkové kategorie a velikosti obce, ve které bydlí. V dalších sekcích se již dotazník zaměřuje na problematiku této práce.

Cílem druhé sekce je zjistit, jak respondenti chápou pojetí venkovské obce. Respondenti jsou ze začátku rozděleni podle toho, zda považují obec, ve které bydlí, za venkovskou. Následně jsou jim položeny otázky ohledně toho, co by podle nich ve venkovské obci nemělo chybět a co je pro ně nejdůležitější v pojetí venkovské obce.

Třetí sekce dotazníku si klade za cíl zjistit, díky čemu mohou být venkovské obce úspěšné nebo neúspěšné. Respondenti jsou proto vyzváni k odpovědi na otázky ohledně hlavních znaků úspěšnosti a žádanosti obce a k největší překážce v úspěchu venkovské obce.

V poslední čtvrté sekci se snažíme propojit vnímání venkova se specifickými podnikatelskými činnostmi, které venkov nabízí. Respondenti jsou proto vyzváni k odpovědím na otázky ohledně jejich vnímání různých podnikatelských činností, jako jsou tradiční řemeslná výroba, zemědělství a zemědělské podniky, chov hospodářských zvířat, lesnictví a dřevozpracující průmysl, myslivost, rekreační střediska a cestovní ruch s turismem.

Sekundární zdroj dat byl Český statistický úřad, jehož data byla použita k vyhodnocování obcí a jejich potenciálu. Získaná data zahrnovala počet obyvatel v obcích, počet aktivních ekonomických subjektů dle klasifikace CZ-NACE, nezaměstnanost, průměrnou mzdu, průměrný věk obyvatel a další informace relevantní pro hodnocení ekonomického potenciálu obcí. Tyto informace byly následně použity pro vytvoření přehledného srovnání obcí a identifikaci těch s největším potenciálem pro investice a podnikání.

Kromě dat poskytnutých Českým statistickým úřadem byly použity také informace z veřejně dostupných zdrojů, jako jsou z mapových služeb Mapy.cz a Google Maps. Tyto informace poskytovaly další detaily o ekonomickém a společenském prostředí v jednotlivých obcích, jako jsou například informace o infrastruktuře, územním plánování nebo místních investičních projektech.

Celkově bylo získáno velké množství dat a informací, které byly pečlivě vyhodnoceny a analyzovány. Výsledkem byl přehledný seznam obcí s největším ekonomickým potenciálem, který může sloužit jako užitečný nástroj pro investory a podnikatele při rozhodování o umístění svých investic a podniků.

4.2 Metody práce

Kapitola metody práce popisuje postup výzkumu a způsoby, jakými byla shromážděna a vyhodnocena data. V první řadě byla provedena literární rešerše, která sloužila jako zdroj informací o specifických podnikatelských činnostech venkova a souvisejících aspektech. Následně bylo provedeno dotazníkové šetření mezi obyvateli venkovských obcí, aby bylo možné získat data o tom, jak obyvatelé vnímají podnikatelské aktivity na venkově a jaké faktory ovlivňují podnikání v této oblasti. Pro statistickou analýzu dat byl použit Fisherův exaktní test, který umožnil vyhodnotit vztah mezi specifickými podnikatelskými aktivitami a jejich spojením s pojetím venkovské obce. Dále byly použity matematické výpočty indexů jednotlivých prvků v obcích, které byly upraveny o procentuální důležitost prvku v obci na základě počtu respondentů, kteří daný prvek považovali za důležitý.

Literární rešerše

Byly prozkoumány publikované studie a literatura týkající se strategií pro venkovské obce, vývoje a významu strukturální a regionální politiky Evropské unie a prvků rozvoje venkova. Ucelený pohled na současný stav rozvoje venkova a porozumění tématu našeho výzkumu bylo poskytnuto touto literární rešerší.

Dotazníkové šetření

Dotazník byl vytvořen pro získání dat, které se týkají důležitých prvků obcí, výhod pro obce a podnikatelských činností spojených s venkovem. Detailní pohled na vnímání venkova respondenty byl poskytnut úpravou dotazníku. Dotazníkové šetření bylo provedeno v rámci vybraných obcí.

Fisherův exaktní test

Statistické metody byly použity pro testování nulových hypotéz, které jsou uvedeny v cíli práce. Fisherův exaktní test, který je vhodný pro analýzu veličin s pouze dvěma možnými hodnotami, byl použit. Na hladině α bylo ověřeno, zda lze nulovou hypotézu zamítnout, nebo nikoliv. Fisherův exaktní test je zejména vhodný pro analýzu s nízkou četností.

Analýza dat

Fisherův exaktní test byl použit pro vyhodnocení výsledků dotazníkového šetření a statistické analýzy. Specifické podnikatelské činnosti venkova a jejich spojení s pojetím venkovské obce byly analyzovány. K zodpovězení výzkumných otázek byl použit matematický výpočet indexů jednotlivých prvků v obcích na základě toho, kolik respondentů daný prvek v obci považuje za důležitý. Tyto indexy byly upraveny o procentuální důležitost prvku v obci, což znamená, že byl zohledněn velký počet respondentů, kteří daný prvek v obci považují za důležitý. Následně byly indexy za jednotlivé kategorie sečteny pro každou obec, což umožnilo srovnání důležitosti různých prvků mezi obcemi.

Dendrogram

Další metodou, kterou jsme použili v našem výzkumu, je dendrogram. Dendrogram je typ grafu, který se používá k vizualizaci hierarchického shlukování (clusteringu) dat. Tato metoda nám umožnila vizualizovat, jak jsou jednotlivé prvky obce propojeny a jaké prvky jsou nejvíce propojeny s ostatními prvky. Dendrogram ukazuje, jak jsou data seskupena do různých větví, než se postupně dostaneme ke konkrétním jednotlivým datovým bodům. Díky této metodě jsme mohli lépe porozumět vzájemnému propojení jednotlivých prvků v obcích a přispělo to k lepšímu pochopení celkového obrazu výzkumu.

Celkově byla použita kombinace kvantitativních a kvalitativních metod pro získání a analýzu dat.

5 Výsledky

Hlavní část zdroje dat pro tuto práci, tedy dotazníkové šetření, vyplnilo celkem 87 respondentů. Potencionálně oslovených respondentů mohlo být přibližně kolem 20 tisícům potencialně oslovených respondentů dle obyvatel 30 kontaktovaných obcí. Bohužel však obce často na výzvu ke spolupráci nereagovali, ač bylo snahou vzbudit zájem těchto obcí o spolupráci apelem na autorovu místní příslušnost. Reálně reagovaly na výzvu o sdílení pouze dvě obce – Zvěrotice a Skalice (okr. Tábor). Z celkového počtu respondentů nejvíce reagovali občané z obcí s 201-500 obyvateli. Z toho důvodu bude největší zaměření v dalších částech práce právě na obce s touto velikostí. Co se týče věkových kategorií, nejsilnější v tomto případě byla kategorie ve věku 26–35 let.

Tabulka 4: Respondenti dle věkové kategorie a velikosti obce, ve které bydlí (barevná škála zobrazující počet respondentů v jednotlivých kategoriích)

Věk respondentů	Počet obyvatel dle obce respondenta						Suma
	0 - 100	101 - 200	201 - 500	501 - 1000	1001 - 3000	3001 a více	
16 - 25 let	2	4	4	2	4	9	25
26 - 35 let	6	3	7	5	-	8	29
36 - 50 let	1	4	5	-	-	2	12
51 - 65 let	-	2	7	5	-	1	15
66 let a více	1	1	4	-	-	-	6
Suma	10	14	27	12	4	20	87

Zdroj: Vlastní zpracování

Většina respondentů také konstatovala, že svou obec považují za venkovskou. U respondentů z obcí do 1000 obyvatel šlo vždy o výjimku, u obcí s 3000 a více obyvateli to bylo pravidlem. Tyto výsledky odpovídají běžnému mínění o této problematice a z vybrané oblasti, ve které se měl dotazník nejvíce šířit nelze nalézt takto velké obce, které lze považovat za venkovské. Je důležité také říci, že z obecného mínění je známo, že lidé považují za venkovskou obec takovou, která odpovídá svými velikostními poměry více vesnici nežli městu. V tomto případě lze zmínit například obce Soběslav, Planá nad Lužnicí či Malšice. Všechny tyto obce mají městský ráz, disponují dostatečnou infrastrukturou, mateřskou i základní školou, obchody, čerpací stanicí, dostatkem pracovních míst a obecně mají dobrou občanskou vybavenost, ač například Malšice mají pouze přes tisíc obyvatel, kdežto Planá nad Lužnicí je čtyřtisícovou obcí. Tyto obce však za venkovské považovat nelze. Následující tabulka tak znázorňuje, kolik respondentů z našeho dotazníkového šetření považuje svou obec za venkovskou.

Tabulka 5: Považují respondenti svou obec za venkovskou?

Velikost obce	Považují respondenti svou obec za venkovskou?	
	Ne	Ano
0 - 100 obyvatel	1	9
101 - 200 obyvatel	-	14
201 - 500 obyvatel	1	26
501 - 1000 obyvatel	1	11
1001 - 3000 obyvatel	1	3
3001 a více obyvatel	16	4
Součet	20	67

Zdroj: Vlastní zpracování

V otázce, co je nejdůležitější v pojetí venkovské obce je zřejmý rozdíl mezi odpověďmi respondentů z venkovských obcí a respondentů, kteří svou obec za venkovskou nepovažují. Z celkových 20 respondentů, kteří nepovažují svou obec za venkovskou, považuje 65% z nich za nejdůležitější v pojetí venkovské obce, že je to „Klidné místo pro bydlení“. V kontrastu s tím ze 67 respondentů, kteří považují svou obec za venkovskou, odpovídalo pro tuto možnost pouze 35,8% z nich. Naopak u této skupiny respondentů, je nejdůležitější v pojetí venkovské obce, že je to „Místo, kde k sobě lidé mají blízko a navzájem si pomáhají“. Je tedy zřejmý rozdíl v tom, co obyvatelé venkovských a ne-venkovských obcí považují za důležité v tomto pojetí. Za obě skupiny (s ohledem na jejich poměr), je odpověď na otázky v prvních dvou odpovědích součet podobný. Obecně lze tedy říci, že všichni lidé považují za podobně důležité to, že venkovská obec je klidné místo pro bydlení a zároveň místo, kde k sobě mají lidé blízko.

Tabulka 6: Nejdůležitější v pojetí venkovské obce z hlediska oblasti obce respondenta

Nejdůležitější v pojetí venkovské obce?	Považují respondenti svou obec za venkovskou?		Celkový součet za odpověď
	Ne	Ano	
Klidné místo pro bydlení	65,0%	35,8%	42,5%
Místo, kde k sobě lidé mají blízko a navzájem si pomáhají	25,0%	44,8%	40,2%
Místo s tradicemi	0,0%	7,5%	5,7%
Místo s fungující a lidem bližší místní správou	0,0%	6,0%	4,6%
Místo, kde lze vykonávat lépe činnost v určitých odvětvích (zemědělství, lesnictví, chov apod.)	5,0%	4,5%	4,6%
Místo, na které lidé míří za rekreací (na chaty a chalupy, na výlety a víkendové pobyty)	5,0%	1,5%	2,3%
Celkový součet	100,0%	100,0%	100,0%

Zdroj: Vlastní zpracování

5.1 Pojetí venkovské obce

V této podkapitole se zaměříme na výsledky z druhé sekce dotazníkového šetření, které si kladlo za cíl zjistit vnímání venkova respondenty dotazníku. Jak jsme již zjistili, věkově skupiny

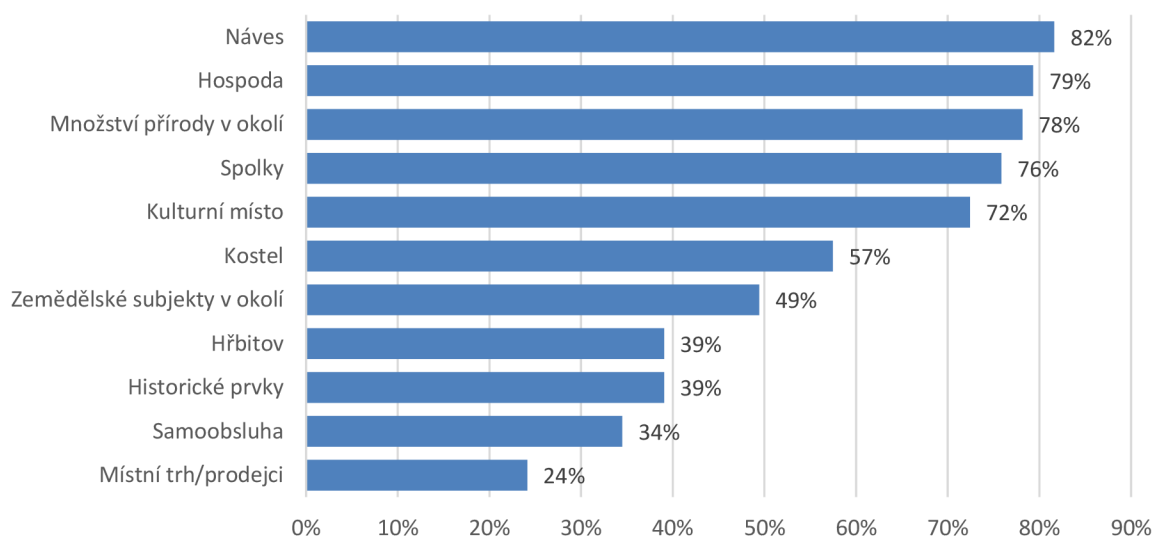
respondentů jsou silné v kategoriích zahrnující věk 16-35 let (62,1% všech respondentů), středně silnou skupinou jsou respondenti mezi věky 36-65 let (31% všech respondentů) a nejslabší skupinou jsou respondenti ve věku 66 let a více (6,9% všech respondentů). To je relativně ideální rozložení, neboť právě nejmladší skupiny obyvatelstva jsou ti, kteří nejčastěji mění své bydliště, vybírají si nová místa pro bydlení, hledají nové příležitosti, a právě na tuto skupinu by se obce při budoucím rozhodování měli zaměřit.

Graf znázorňuje, kolik procent respondentů se rozhodlo, pro jakou z nabízených možností. Z grafu je zřejmých pět favoritů, pro které se rozhodlo vždy přes 70% respondentů. Nejsilnějším prvkem, který by ve venkovské obci neměl chybět je dle respondentů náves, či jiný středobod obce, který volilo 82% všech respondentů. Náves je důležitým centrálním prvkem obcí již od středověku. I v dnešní době je zřejmé, že venkovské obce by měli mít centrální bod, na kterém se mohou nacházet například ostatní prvky vyskytující se v této řešené otázce, či může jít jen o pomyslné centrální místo obce, bez hlubšího významu. Druhým nejdůležitějším prvkem venkovské obce je hospoda. Je to nepřekvapivý výsledek, a to ať z důvodu, že Češi jsou jedním z nejvýznamnějších konzumentů piva na světě, tak i z důvodu, že obce vzdálené od měst či jiných možností pro kulturní akce často disponují právě pouze hospodou. A ta je často centrem socializace mezi obyvatelstvem pro tyto obce, ve kterých často není jiná možnost společenského vyžití. Třetím prvkem definující řádnou venkovskou obec je množství přírody v okolí. To je pro venkov do jisté míry pravidlem, neboť takovéto venkovské obce se zřídka vyskytují v oblastech, ve kterých by nebylo dostatek přírody v podobě lesů, luk apod. Čtvrtým nejdůležitějším prvkem venkovské obce jsou spolky v podobě dobrovolných hasičů, mysliveckých spolků, sportovních klubů, chovatelů či lidových spolků. Je to další ze způsobů společenského vyžití pro obyvatele obcí. Obce často mají tradice v podobě spolků lidových (popř. folklorních/tanečních souborů). Častějším trendem jsou však v České republice sbory dobrovolných hasičů. Samotné spolky jsou dle respondentů dokonce důležitější než kulturní místo v obci. Lze tedy konstatovat, že většina dává přednost vyžití v podobě účasti ve spolcích než v účasti na společenských akcích v kulturním místě. Kulturní místo, které může mít například podobu klubovny nebo kulturního sálu ale stále volilo 72% respondentů. Celých 57% respondentů paradoxně zvolilo, že ve venkovské obci by neměl chybět kostel. Při posledním sčítání lidu, domů a bytů v roce 2021 bylo však věřících (či hlásících se k náboženské společnosti nebo směru) celkem 13,05% ze všech obyvatel České republiky (Český statistický úřad, 2021). Je to možná z toho důvodu, že lidé kostely často využívají k církevním svatebním obřadům, v roce 2019 to bylo 18,7% ze všech svatebních obřadů, dle svatebního průzkumu s 5879 respondenty. K tomu

navíc 1,5% svateb probíhá smíšeně, tedy jako církevní i jako civilní (kdy je oddávající zástupcem úřadu) (Svatbona, 2021). Z procentuálních hodnot je pak zajímavé, že lidé ve venkovské obci nevyžadují místní trhy, nebo jakoukoliv jinou možnost nákupu u místních prodejců. Je za tím dost možná rozšíření obchodních řetězců, které nabízejí levnější zboží a relativně dobrou dostupnost v dobré dojezdové vzdálenosti. Lidé se tak nejspíše naučili nakupovat právě zde a produkty a výrobky od místních obyvatel již nenakupují.

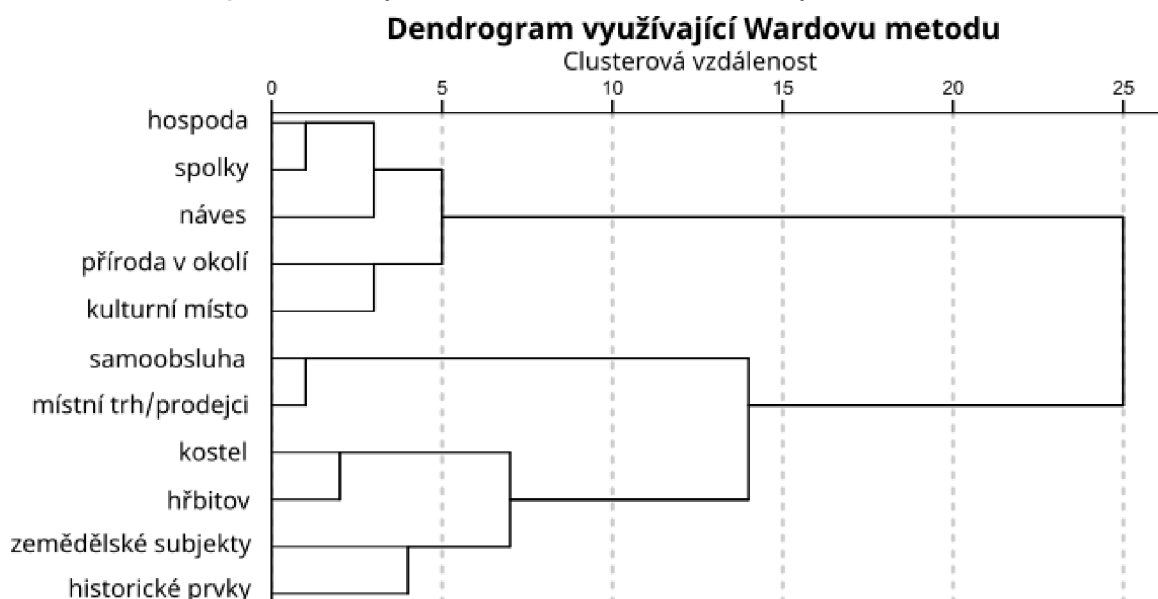
Graf 1: Co by ve venkovské obci nemělo chybět?

Zdroj: Vlastní zpracování

Zajímavým náhledem do preferencí lidí u této otázky je využití hierarchické shlukové analýzy. Ta v našem případě dokáže graficky pomocí dendrogramu znázornit, zda spolu výběrové otázky souvisejí, zda jsou voleny stejnými osobami a poukazují na možné vzájemné vztahy mezi odpověďmi. Pro grafické znázornění shlukové analýzy se využívá dendrogram, z něhož je možné vizuálně vyčíst vzájemné shluky odpovědí. Čím nižší číslo na vodorovné ose x, tím blíže k sobě jednotlivé charakteristiky mají, tzn. tyto charakteristiky vybíralo společně více lidí. Skupiny těchto charakteristik jsou dále vizuálně spojeny pomocí čar do větších skupin, kde již tzv. clusterová vzdálenost klesá a tím klesá i vzájemnost jednotlivých znaků.

Graf 2: Dendrogram – co by ve venkovské obci nemělo chybět

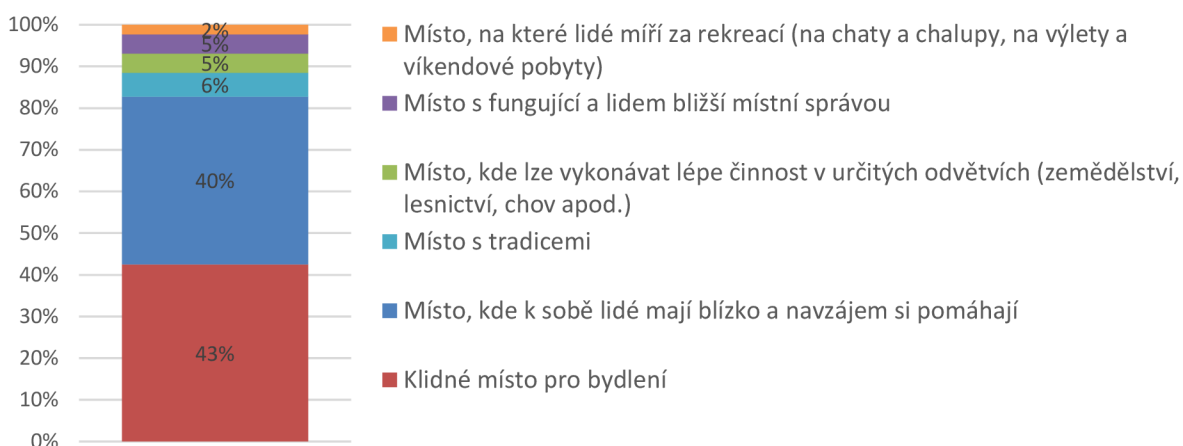

Zdroj: Vlastní zpracování

Prvním příkladem je vzájemnost mezi hospodou a spolky. Lze tak říci, že pokud lidé vybírali možnost hospoda, společně s tím nejčastěji zaškrtnli i možnost spolky. V tom případě tak lze tvrdit, že pro osoby, pro něž je důležitým prvkem venkovské obce hospoda, jsou stejně důležité právě i spolky. Na stejné úrovni vzájemnosti se nachází i pár místní trh/prodejci se samoobsluhou. Stejně jako v předchozím případě jde o logický pár, který se navzájem svými vlastnostmi a přínosem pro obec podporuje a plní pro obyvatele obdobnou funkci. Z toho tak lze vyjádřit, že jakmile někteří lidé chtějí samoobsluhu ve své obci, chtějí zároveň i možnost nakupovat místní produkty, ať již skrze místní trhy nebo přímo u výrobců či producentů, nebo běžnou samoobsluhu ve své venkovské obci. Tyto lidé tedy chtějí mít jakoukoliv možnost nákupu potravin. Posledním takto výrazným párem je možnost mít na ve venkovské obci kostel a hřbitov. Opět je zde vidět spojení mezi oběma odpověďmi, stejně tak jako vzájemnost těchto dvou objektů v praxi. Další shluky tvoří vícero prvků. Je vidět, že první velký shluk je tvořen následujícím – hospoda, spolky, náves, příroda v okolí, kulturní místo. To jsou znaky, které byly u respondentů často voleny společně a statisticky tak spolu vzájemně souvisejí (dendrogram je vytvořen pomocí statistické metody shlukové analýzy). Druhým velkým, ale méně statisticky významným shlukem jsou kostel, hřbitov, zemědělské subjekty, historické prvky. Nejmenším třetím hlavním shlukem jsou již zmíněný pár samoobsluha a místní trhy/prodejci.

K pojetí venkovské obce patří poslední dotaz z této sekce, ve kterém měli respondenti zvolit jednu věc, která je podle nich nejdůležitější v pojetí venkovské obce. Jde o hlavní pilíře pro správné fungování obce, přičemž respondent měl vybrat tu nejdůležitější.

Graf 3: Nejdůležitější prvek v pojetí venkovské obce

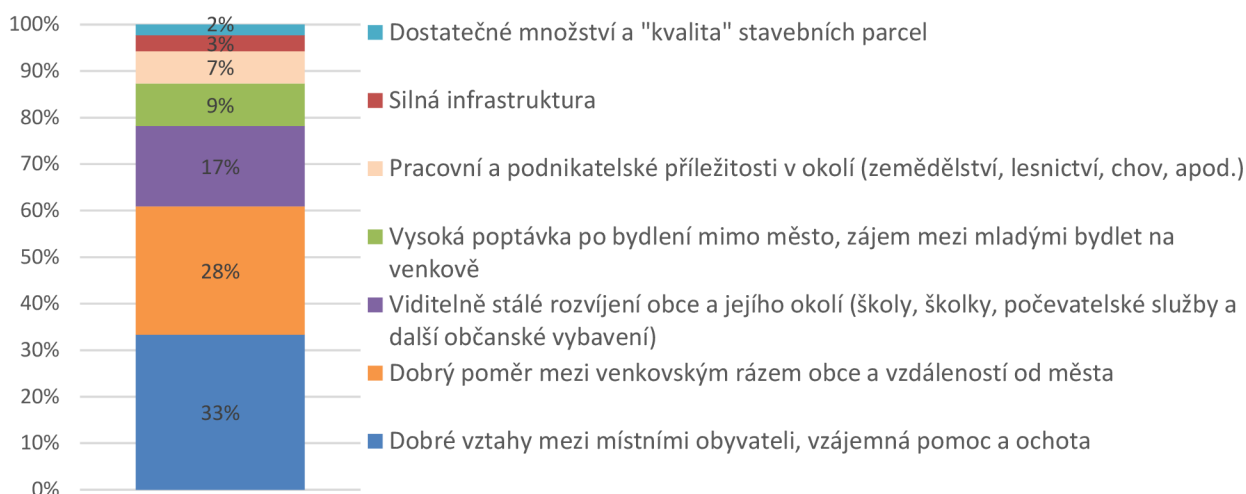
Zdroj: Vlastní zpracování

Nejdůležitějším v pojetí venkovské obce je dle respondentů to, že je to místo pro bydlení a stejně tak jako místo, kde k sobě mají lidé blízko a navzájem si pomáhají. Z tohoto tak zjevně vyplývají preference respondentů v tom, jak si představují ideální venkovskou obce. Spousta lidí tak vyhledává bydlení na venkově pro klid, které takové místo nabízí. Stejně tak je pro ně důležité sociální aspekt užší komunity, která se navzájem více zná a má k sobě blíže.

5.2 Úspěch venkovské obce

Sekce dotazníkového šetření zabývající se úspěchem venkovské obce se zabývá tím, co dělá určité obce lepší oproti ostatním. První otázka je konstruována tak, aby cílila na respondentovu obec, a ptá se „Co je hlavním znakem úspěšnosti a žádanosti obce, jako je ta Vaše?“. Premisou je zjištění, čeho si na své vlastní obci respondent váží nejvíce. Druhá otázka již nemíří na vlastní obec respondenta, ale je zaměřena na obecnou rovinu nedostatků obcí. Respondent odpovídá na to, co může být největší překážkou v úspěchu venkovské obce.

Graf 4: Znak úspěšnosti venkovské obce

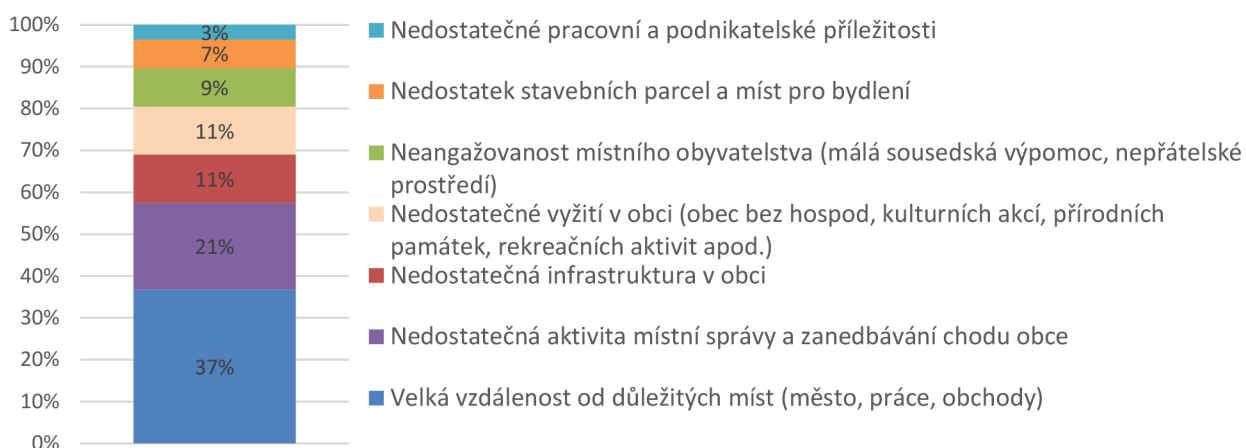

Zdroj: Vlastní zpracování

Úspěšnost obce v tomto případě závisí dle respondentů především na dobrých vztazích mezi obyvateli. O 5% méně respondentů odpovědělo, že pro úspěch venkovské obce je důležitý dobrý poměr mezi venkovským rázem obce a vzdáleností od města. Tím je myšleno to, že venkovská obec není příliš vzdálená od velkých měst, ale stále si zachovává své pozitivní vlastnosti venkovské obce. 17% respondentů považuje za úspěšnou obci takovou, ve které je vidět stálé rozvíjení obce a jejího okolí v podobě snahy místní správy budovat novou infrastrukturu především prvky občanského vybavení. Frekvence zbylých odpovědí byla nízká a lze konstatovat, že pro úspěch obce není důležitá dostupnost stavebních parcel ani stávající silná infrastruktura. Stejně tak dobré pracovní a podnikatelské příležitosti v okolí nejsou tím hlavním, co lidé vidí za úspěchem venkovské obce.

Oproti tomu nedostatky těchto venkovských obcí měli být respondenty vyjádřeny v obecném hledisku, nikoliv vztažené na jejich vlastní obec, jelikož je možné, že žádné závažné nedostatky ve své obci neshledávají. Taktéž otázky nejsou vždy přímým protikladem předchozí otázky.

Graf 5: Největší překážka v úspěchu venkovské obce

Zdroj: Vlastní zpracování

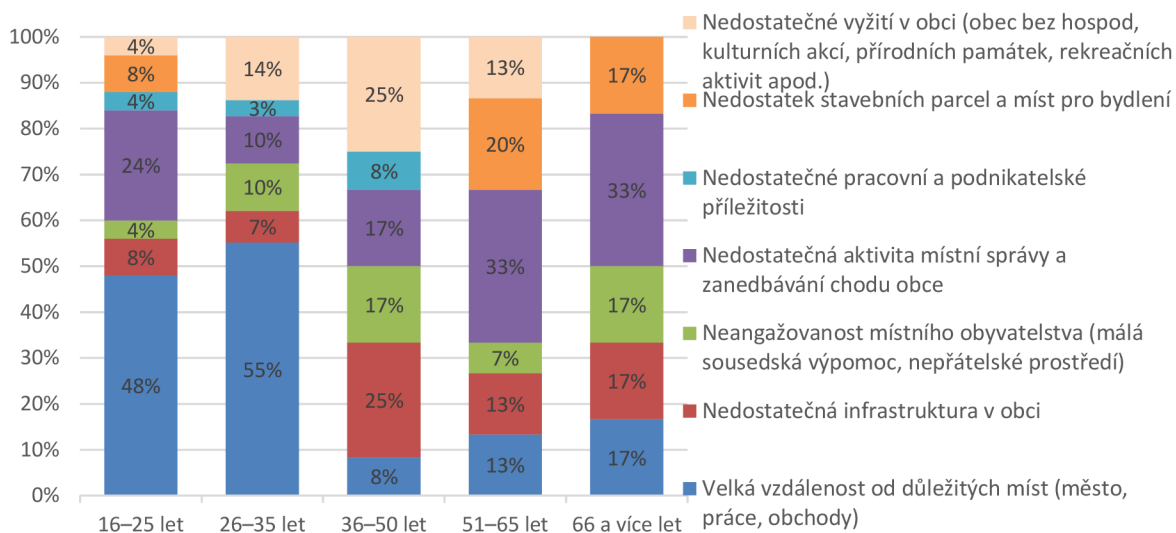
Výsledky této otázky v podobné míře, avšak v negativním pojetí, reflektují odpovědi předchozí otázky. V tomto případě je pro respondenty největší překážkou v úspěchu venkovské obce v 37% případů velká vzdálenost od důležitých míst. To podporuje odpovědi z předchozí otázky, kdy 26% respondentů volilo pro úspěšnost obce dobrý poměr mezi venkovským rázem obce a vzdáleností od měst.

Druhou největší překážkou v úspěchu venkovské obce je dle 21% respondentů nedostatečná aktivita místní správy a zanedbávání chodu obce. Zanedbávání chodu obce může být častokrát způsobeno nedostatečnými finančními prostředky malých obcí, které následně nemohou investovat do rozvoje své obce. Avšak s programy pro rozvoj venkova Evropské unie může být snadno tato překážka překonána. To však vyžaduje určitou iniciativu od místní správy a vyřízení např. finanční podpory či dotací pro výstavbu lepší infrastruktury, s čímž souvisí první část odpovědi, a tedy nedostatečná aktivita místní správy. Protichůdcem této otázky bylo v předchozí odpovědi „Viditelně stálé rozvíjení obce a jejího okolí“, které zvolilo 17% respondentů. Zde však podobnost mezi těmito otázkami končí. Jako třetí největší potencionální překážku v úspěchu venkovské obce volili respondenti v 11% případů nedostatečnou infrastrukturu a stejně tak nedostatečné vyžití v obci. V otázce úspěchu obce však byla silná infrastruktura zvolena pouze 3% respondentů.

Zajímavé rozdíly lze nalézt při porovnání odpovědí na tuto otázku mezi jednotlivými věkovými kategoriemi respondentů. Pro mladší kategorie věku 16-35 let je hlavním znakem neúspěchu velká vzdálenost od důležitých míst, a to přibližně v 50% případů. Naopak starší kategorie ve věku 51 let a více považují za největší překážku nedostatečnou aktivitu místní správy a zanedbávání chodu obce. Rozdílné odpovědi můžeme vidět v celém spektru otázky, kdy lze vidět rozdíl u starších

věkových kategorií, dle kterých může za neúspěchem stát nedostatečné množství stavebních parcel.

Graf 6: Největší překážka úspěchu venkovské obce dle věkové kategorie

Zdroj: Vlastní zpracování

Z otázky úspěchu a překážek v úspěchu obce lze jednoznačně konstatovat, že lidé nepovažují za nedostatek ve venkovské obci pracovní a podnikatelské příležitosti. Jako úspěch obce volilo pracovní a podnikatelské příležitosti 7% lidí, za neúspěch obce může v tomto případě dle respondentů pouze ve 3% případech. Z tohoto vyplývá, že obecně je na venkově dostatek příležitostí pro získání zaměstnání nebo provozování vlastní podnikatelské činnosti, anebo z toho lze také předpokládat, že lidé jsou ochotni za práci dojíždět delší vzdálenosti a nepotřebují v okolí obcí dostatek pracovních příležitostí. Podobné je to i se stavebními parcelami. Úspěch obce v podobě dostatku kvalitních parcel bylo zvoleno pouze ve 2% případech, neúspěch v podobě nedostatku parcel v 7%. Lze konstatovat, že obce v dnešní době nemají problémy s nedostatkem stavebních parcel a chce-li někdo započít s výstavbou bydlení, není pro něj problém nalézt vhodné pozemky.

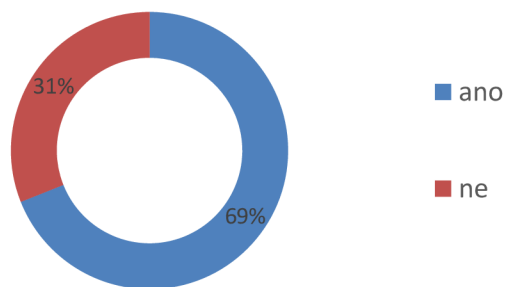
5.3 Specifické podnikatelské činnosti venkova

V poslední čtvrté části dotazníku byly kladeny otázky ohledně specifických podnikatelských činností, které mohou být významnější a početnější právě ve venkovských oblastech, mimo urbanizovaná prostředí. Tyto dotazované vybrané činnosti zahrnují: tradiční řemeslnou výrobu, zemědělství, chov hospodářských zvířat, lesnictví a dřevozpracující průmysl, myslivost, rekreace a turismus. Předpokladem je, že lidé si tyto aktivity mohou spojovat právě s venkovem a mohou být důležité pro rozvoj obce v tom směru, že obce s vysokým podílem nějaké určité činnosti

mohou zaujmout potencionální zaměstnavatele nebo jejich zaměstnance stěhující se právě za vybranou činností. Dotazník obsahoval u každé položky vždy čtyři odstupňované možnosti odpovědí, kdy měli respondenti odpovědět, zda si spojují danou podnikatelskou činností s pojetím venkova s možnostmi ne, spíše ne, spíše ano a ano. Pro statistickou robustnost odpovědí bylo rozhodnuto pro sloučení kladných a záporných odpovědí, přičemž nedojde ke změně celkového vnímání výsledku (nedochází ke změně v poměru pozitivního a negativního vnímání dané činnosti).

Prvním, o čem měli respondenti rozhodovat, zda si spojují s pojetím venkova je tradiční řemeslná výroba. Řemeslo jako takové v minulosti a v přechozích stoletích fungovalo ve stejné míře na venkově i ve městech. A v dnešní době již význam řemesla opadá, věnuje se mu čím dál tím méně lidí a celkový vývoj nových technologií vytlačuje řemeslo do pozadí. I přes to si ale většina lidí stále řemeslnou výrobu s pojetím venkova spojuje. Je důležité podotknout, že u této odpovědi není poměr odpovědí tak jednoznačný, jako u zbylých otázek.

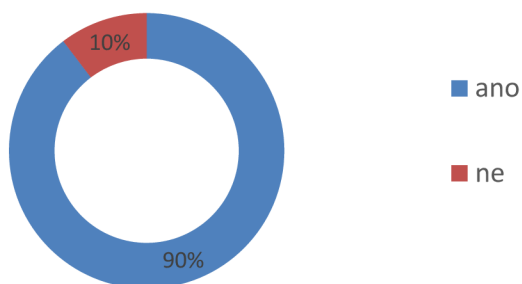
Graf 7: Je tradiční řemeslná výroba spjata s pojetím venkova?

Zdroj: Vlastní zpracování

Další oblast, kterou si lidé mohou více spojovat s venkovem je zemědělství – přesněji to, že na venkově se nachází zemědělci a zemědělské podniky. V tomto případě 90% respondentů odpovídalo tak, že si s pojetím venkova spojují i zemědělce a zemědělské podniky. Dnešní podoba venkova je tvořena právě značnou mírou zemědělstvím.

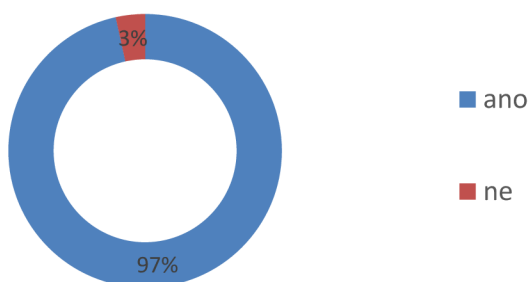
Graf 8: Jsou zemědělci a zemědělské podniky spjaty s pojetím venkova?

Zdroj: Vlastní zpracování

Chov hospodářských zvířat je další častý prvek pojetí venkovského prostoru a společně se zemědělstvím tvoří největší část podnikatelského prostoru na venkově. V tomto případě si chov hospodářských zvířat spojuje s pojetím venkova celých 97% respondentů.

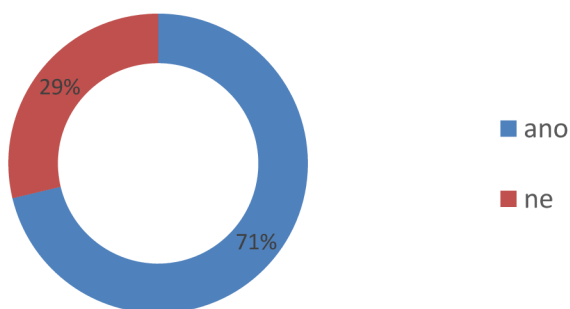
Graf 9: Je chov hospodářských zvířat spjat s pojetím venkova?

Zdroj: Vlastní zpracování

Naopak lesnictví a dřevozpracující průmysl, ač také častý v rámci České republiky, není tak často vnímán v kontextu venkova, a to i přes to, že velká část takových podniků se nachází právě v oblastech, kde je možnost využívat tyto přírodní zdroje, tedy v oblastech daleko od měst, tedy blíže k venkovským oblastem.

Graf 10: Je lesnictví a dřevozpracující průmysl spjato s pojetím venkova?

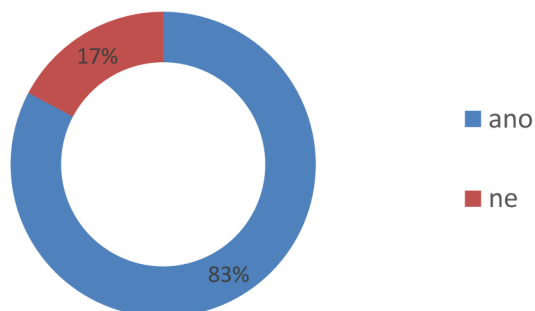

Zdroj: Vlastní zpracování

Další činností, ne však tak prominentní a známou je myslivost, což je činnost starající se o volně žijící zvěř a prostředí, ve kterém se nachází, což jsou nejčastěji lesy. Myslivost je důležitá pro udržení lesních ekosystémů a tyto ekosystémy se nacházejí často právě ve venkovských oblastech. Proto si myslivost s pojetím venkova spojuje 83% respondentů.

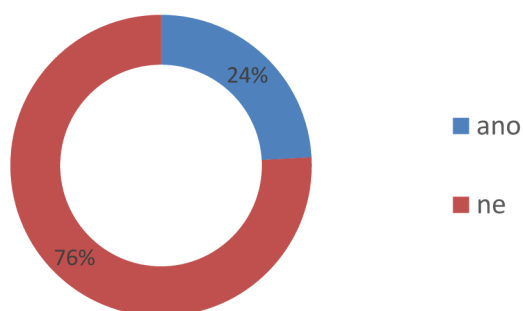
Graf 11: Je myslivost spjata s pojetím venkova?

Zdroj: Vlastní zpracování

Poslední položkou, u které lze předpokládat určité spojení s pojetím venkova je rekreace, rekreační střediska, památky a obecně turismus s cestovním ruchem. Předpokladem bylo, že lidé mohou jezdit za rekreací právě do oblastí, které jsou považovány za venkovské, jelikož takovéto oblasti často nabízejí příležitosti pro různé formy turismu a rekreace. Paradoxně byl tento předpoklad chybný, neboť s venkovem si rekreaci a turismus spojuje pouze 24% respondentů. Zbýlých 76% si rekreaci a turismus s pojetím venkova nespojují.

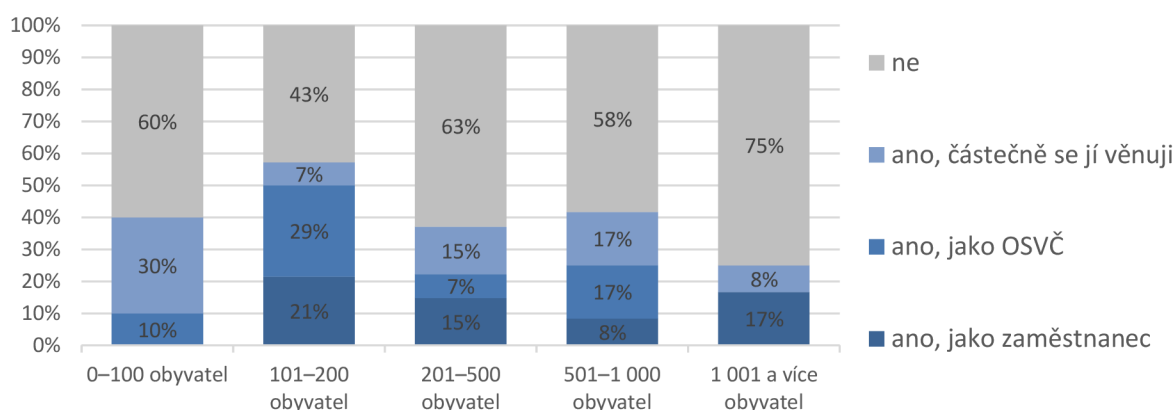
Graf 12: Je rekreace, turismus a cestovní ruch spjat s pojetím venkova?

Zdroj: Vlastní zpracování

Poslední otázka měla reflektovat to, zda odpovědi na předchozí sadu otázek byly zodpovídaný lidmi, kteří se v některém z výše uvedených oborů pohybují a tím si ověřit relevantnost výsledků. Skrze kontingenční tabulku jsme to, zda se respondenti v oboru pohybují porovnali s velikostí jejich obce s předpokladem, že čím větší obec, tím větší pravděpodobnost, že se respondent věnuje jiné činnosti než některé z uvedených.

Graf 13: Věnuje se respondent některé z vybraných oblastí (dle počtu obyvatel bydliště)

Zdroj: Vlastní zpracování

Je zřejmé, že kategorie mezi 101 – 1000 obyvateli odpovídají předpokladu, kdy respondent z menší obce pravděpodobněji pracuje v některé z oblastí, které jsou spjaty s pojetím venkova. Tato data byla i statisticky otestována Fisherovým exaktním testem s hladinou významnosti $\alpha=0,10$. Výsledná p-hodnota 0,241 však nezamítá nulovou hypotézu, a tedy není statisticky ověřitelné, že mezi těmito kategoriemi existují rozdíly.

5.4 Statistické difference ve vnímání venkovských obcí dle kategorií respondentů

V této podkapitole se dostáváme k řešení výzkumných otázek, nalezení odpovědí na ně a statistického ověření hypotéz. Naší první hypotézou je nulová hypotéza H_{10} - neexistují rozdíly mezi věkovou kategorií respondenta a tím, jak vnímá venkovské obce. Druhou nulovou hypotézou je H_{20} – neexistuje vztah mezi velikostí obce respondenta a tím, jak vnímá venkovské obce. Cílem tohoto vyhodnocování je poté zvolení vhodných ukazatelů pro hodnocení vybraných obcí.

Do vnímání venkovské obce zahrnujeme odpovědi na následující otázky:

1. Co by ve venkovské obci nemělo chybět?
2. Co je nejdůležitější v pojetí venkovské obce?
3. Je daná podnikatelská činnost spjata s pojetím venkova?
  - a. Tradiční řemeslná výroba
  - b. Zemědělské podniky a zemědělci
  - c. Chov hospodářských zvířat
  - d. Lesnictví a dřevozpracující průmysl
  - e. Myslivost

5.4.1 Co by ve venkovské obci nemělo chybět?

V polytomická otázce „Co by ve venkovské obci nemělo chybět“ mohli respondenti vybírat z jedenácti možností toho, co by přímo ve venkovské obci nebo v jejím okolí mělo být, tedy takové prvky, které jsou důležité pro její správné fungování. Tato možnost zahrnuje druhy nemovitostí, občanské vybavení či prvky společenského a rekreačního vyžití. V následující tabulce s barevně vyznačenou významností lze vidět, jaké věkové kategorie respondentů se v kolika procentech případů rozhodli vybrat právě daný prvek. Barevná škála zvýrazňuje častěji volené odpovědi, tzn. čím s, tím více byla odpověď mezi respondenty z dané věkové kategorie volena.

Tabulka 7: Důležité prvky venkovské obce vzhledem k věku respondentů (barevná škála absolutní četnosti odpovědi za věk respondentů)

	věk respondentů				
	16–25 let	26–35 let	36–50 let	51–65 let	66 a více let
Náves	80%	72%	100%	87%	83%
Hospoda	76%	79%	83%	80%	83%
Množství přírody v okolí	68%	76%	92%	87%	83%
Spolky	72%	72%	75%	87%	83%
Kulturní místo	60%	69%	67%	93%	100%
Kostel	60%	48%	58%	67%	67%
Zemědělské subjekty v okolí	60%	28%	67%	53%	67%
Hřbitov	32%	34%	33%	60%	50%
Historické prvky	36%	34%	50%	33%	67%
Samoobsluha	20%	34%	33%	67%	17%
Místní trh/prodejci	12%	24%	33%	40%	17%

Zdroj: Vlastní zpracování

Nulová hypotéza H_{10} pro tento případ říká, že neexistují statisticky prokazatelné rozdíly mezi věkovými kategoriemi. Tuto nulovou hypotézu na statistické hladině významnosti $\alpha=0,05$ zamítáme pouze v případě samoobsluhy, kdy p-hodnota = 0,045. Pouze v tomto případě můžeme nenulovou hypotézu zamítnout a v takovém případě je možné, že jen a pouze u této odpovědi existuje rozdíl mezi věkovou kategorií a tím, zda chce mít samoobsluhu ve venkovské obci. Nulovou hypotézu také můžeme zamítnout ve vztahu k zemědělským subjektům v okolí, kdy na hladině významnosti $\alpha=0,10$ s p-hodnotou = 0,06 nulovou hypotézu zamítáme. Tím vzniká další možnost v rozdílnosti věkových kategorií a tím, zda jsou zemědělské subjekty v okolí důležité pro venkovskou obec.

V případě porovnání vybraných prvků venkovské obce s tím, z jak velké obce respondent pochází nelze shledat značné procentuální rozdíly mezi jednotlivými kategoriemi velikosti obcí, H_{20} tedy nezamítáme.

Tabulka 8: Důležité prvky venkovské obce vzhledem k velikosti obce respondenta (barevná škála absolutní četnosti odpovědi za počet obyvatel obce respondenta)

	velikost obce				
	0–100 obyvatel	101–200 obyvatel	201–500 obyvatel	501–1 000 obyvatel	1 001 a více obyvatel
Náves	70%	71%	89%	92%	79%
Hospoda	80%	57%	78%	100%	83%
Množství přírody v okolí	80%	71%	89%	75%	71%
Spolky	90%	71%	78%	75%	71%
Kulturní místo	60%	71%	81%	83%	63%
Kostel	40%	36%	59%	75%	67%
Zemědělské subjekty v okolí	50%	57%	59%	42%	38%
Hřbitov	20%	29%	37%	58%	46%
Historické prvky	30%	36%	52%	50%	25%
Samooobsluha	30%	21%	33%	50%	38%
Místní trh/prodejci	40%	21%	33%	17%	13%

Zdroj: Vlastní zpracování

Ze statistického zpracování výše uvedených dat vyplývá, že žádnou z nulových hypotéz týkajících se jednotlivých prvků nelze zamítnout. Všechny nulové hypotézy platí, což znamená, že nemůžeme s jistotou zamítnout možnost, že by existovala závislost mezi kategorií věku respondenta a tím, jaký prvek zvolil jako důležitý pro venkovskou obec.

5.4.2 Co je nejdůležitější v pojetí venkovské obce?

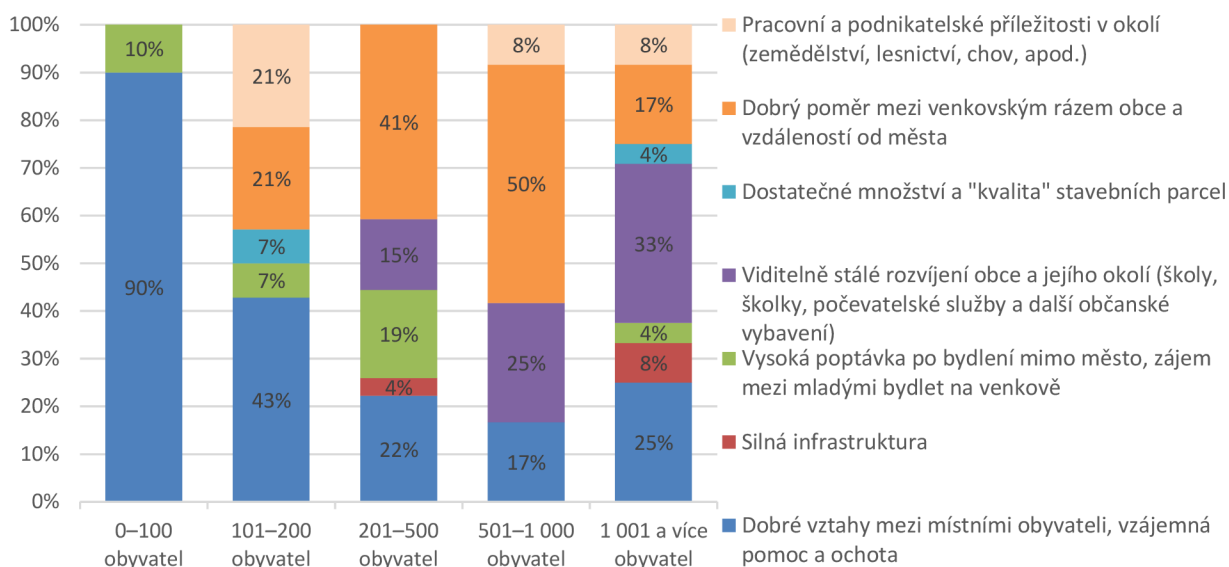
Respondenti v této otázce vybírali jednu odpověď z šesti možných ohledně toho, co je pro ně nejdůležitější v pojetí venkovské obce, tedy co je hlavním znakem běžné venkovské obce. V Příloha 2 lze vidět grafy pro procento odpovědi u jednotlivých věkových skupin respondentů a jednotlivých skupin velikosti obcí respondentů. U statistického testování hypotézy H_0 - neexistuje rozdíl mezi kategoriemi respondentů a zvolenou odpovědí, se snažíme ověřit, zda lze hypotézu zamítnout. Ze statistického testování na hladině $\alpha=0,1$ vychází následující zjištění. Hypotézu nelze zamítnout u kategorie věku u níž vyšla p-hodnota=0,774, tzn. odpověď nezávisí na věkové kategorii respondenta. Naopak jedná-li se o velikost obce, ve které respondent bydlí, vychází p-hodnota = 0,079, což znamená že zamítáme tvrzení o neexistenci rozdílnosti mezi kategoriemi. Z toho vyplývá, že je možné, že existuje rozdíl mezi tím, v jak velké obci respondent bydlí a co je pro něj nejdůležitější v pojetí venkovské obce.

5.4.3 Co je hlavním znakem úspěšnosti a žádanosti obce?

V této otázce jsme se zaměřili na vlastní preference respondenta a na to, co považuje za prvek úspěšnosti jeho vlastní obce, ve které bydlí. V tomto případě z grafu jasně vyplývají rozdílné preference, avšak je nebylo možné statisticky ověřit, jelikož 88,6% nabízených možností

nedosáhlo počtu alespoň pěti odpovědí. To znamená, že některé odpovědi byly danou skupinou vybrány s malou četností, a to jak v případě testování ohledně věkové kategorie, tak i velikosti obce bydliště respondenta. Výsledky tak nelze prezentovat se statistickou jistotou, přesto na první pohled jsou rozdíly mezi skupinami patrné, avšak je potřeba rozsáhlejšího testování pro to, aby bylo možné výsledky s jistotou vyjádřit.

Graf 14: Co je hlavním znakem úspěšnosti obce dle kategorie věku respondentů

Zdroj: Vlastní zpracování

Je reálně pravděpodobné, ale v tomto případě statisticky neověřitelné, že obyvatelé nejmenších obcí si zakládají na vzájemných vztazích a upřednostňují je před jakoukoliv jinou vlastností, kterou by venkovská obce měla mít. Potencionálně, při větším souboru dat, by se projevili v této kategorii i další odpovědi. V našem případě se musíme spokojit pouze s teoretickou rovinou toho, že obyvatelé nejmenších obcí si z 90% zakládají na sociálních vztazích. U proměnné v podobě věkové kategorie obyvatel nelze z grafu v Příloha 3 vyčíst zásadní rozdílnost, mimo kategorie věku 66 let a více, ve které však odpovídalo pouze 6 respondentů.

5.4.4 Co může být největší překážkou v úspěchu venkovské obce?

Tato otázka již nebyla vztažena na konkrétní respondentovu obec, ale mířena na obecné hledisko problematiky venkovských obcí. Pro tento dotaz však bohužel vyvstal stejný problém jako u předchozí otázky, a to že v tomto případě 85,7% ze všech možností bylo zvoleno méně než pětkrát a nelze tak určit p-hodnotu. Můžeme tedy sledovat bez statistické ověřitelnosti grafy v Příloha 4, ve kterých jsou k nalezení rozdíly mezi jednotlivými kategoriemi, kdy například 33%

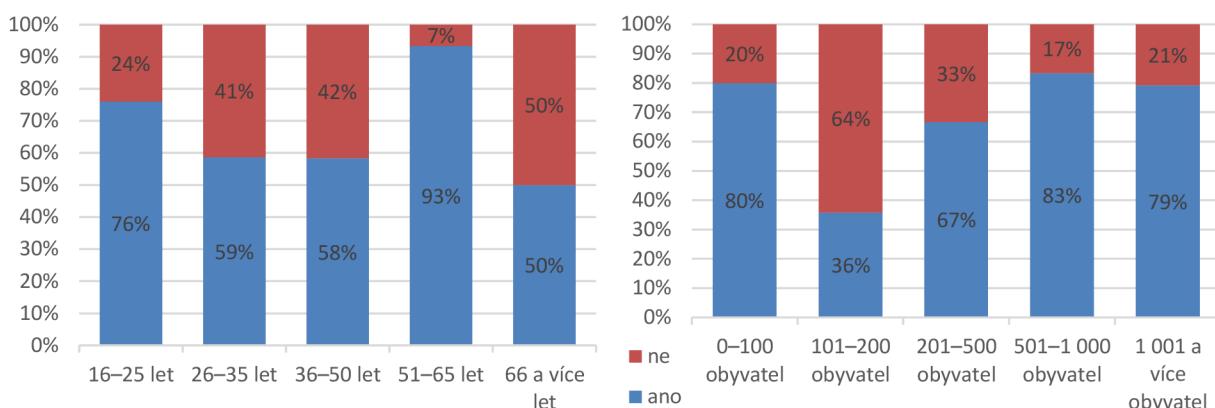
z kategorií 51 – 65 a 66 let a více zvolilo jako největší překážku v úspěchu obce nedostatečnou aktivitu místní správy a zanedbávání chodu obce, kdežto u všech kategorií dosahovala hodnota této možnosti mezi 10-24%. Obdobně je tomu tak i u možnosti, že potencionální překážkou v úspěchu obce je pro kategorie mladých lidí mezi lety 16-35 vzdálenost obce od důležitých míst. Tuto možnost zvolilo okolo 50% respondentů v těchto věkových kategoriích. Naopak jako potencionální překážku tuto možnost shledává v kategoriích 36 let a více pouze 8-17% respondentů.

5.4.5 Specifické podnikatelské činnosti venkova

Jak již bylo dříve zmíněno, z důvodu robustnosti byly odpovědi na specifické činnosti venkova sloučeny z možností ne/spíše ne/spíše ano/ano do možností ano/ne. Sníží se tím sice podrobnost odpovědi u těchto otázek, avšak vzroste robustnost pro statistické testování. Výsledky jednotlivých odpovědí byly prezentovány v předchozích kapitolách. V této kapitole se opět s pomocí Fisherova exaktního testu zaměříme na to, zda existuje možnost, že výběr odpovědi respondenta je závislá buďto na jeho věkové kategorii, nebo na velikosti obce, ve které bydlí.

Inhed v první otázce hledající souvislost mezi venkovskou obcí a tradiční řemeslnou výrobou lze zaznamenat statisticky významný rozdíl mezi odpověďmi. Tento statistický rozdíl na hladině významnosti $\alpha=0,1$ se vyskytuje jak u věkových kategorií, tak u kategorií velikosti obce respondenta. P-hodnota pro věkovou kategorii byla Fisherovým exaktním testem stanovena na 0,073, pro velikost obce respondenta byla p-hodnota = 0,052. V obou případech tak zamítáme nulovou hypotézu o neexistujících rozdílech mezi kategoriemi a připouštíme možnou rozdílnost mezi kategoriemi.

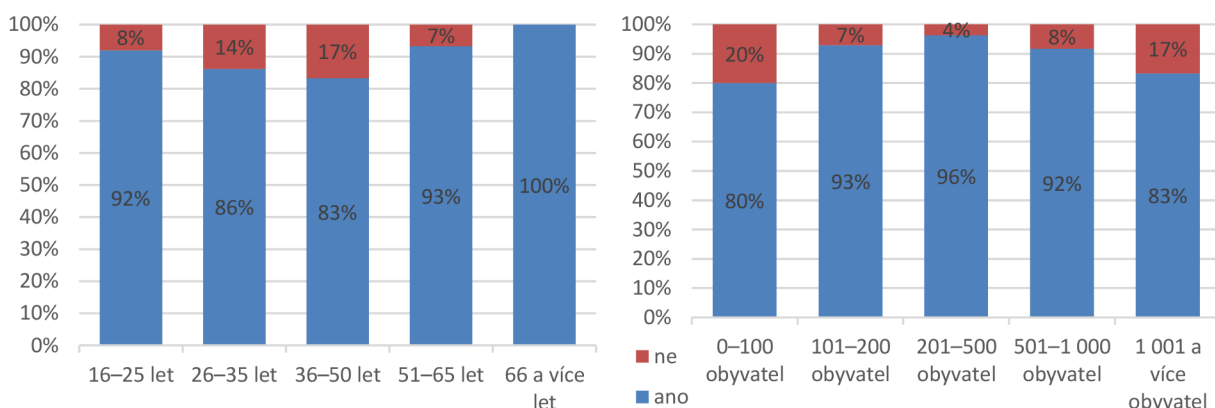
Graf 15: Spjatí VOB s tradiční řemeslnou výrobou

Zdroj: Vlastní zpracování

U otázky, zda jsou pro respondenty spjaty zemědělské podniky a zemědělci s pojetím venkova nelze vyvrátit hypotézu $H1_0$ ani $H2_0$, tudíž předpokládáme, že všechny kategorie odpovídají na tuto otázku podobně. Tato nízká variabilita mezi kategoriemi je vidět v grafech níže.

Graf 16: Spjatí VOB se zemědělci a zemědělskými podniky

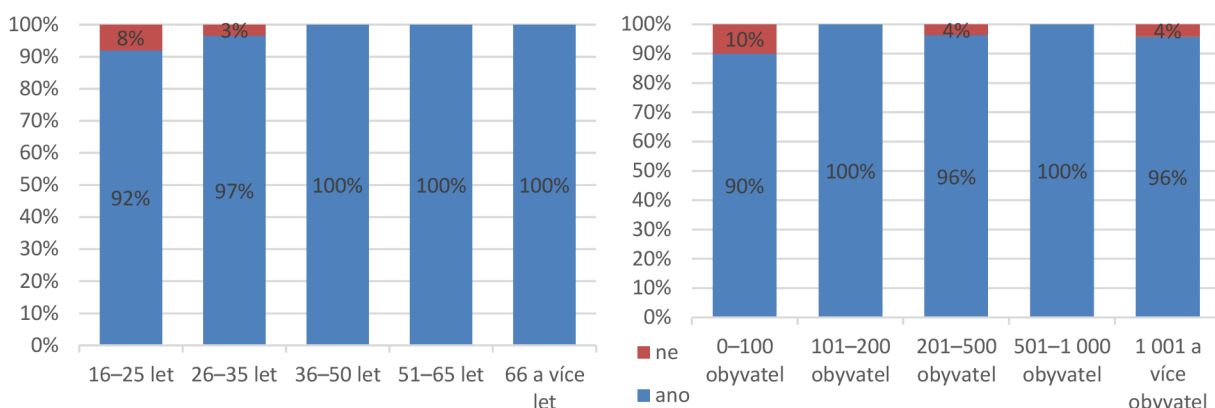

Zdroj: Vlastní zpracování

Chov hospodářských zvířat je vnímán dle statistických ukazatelů mezi různými kategoriemi také podobně. P-hodnota pro věkovou kategorii je 0,802 a pro velikost obce respondenta je to 0,691. $H1_0$ ani $H2_0$ nezamítáme.

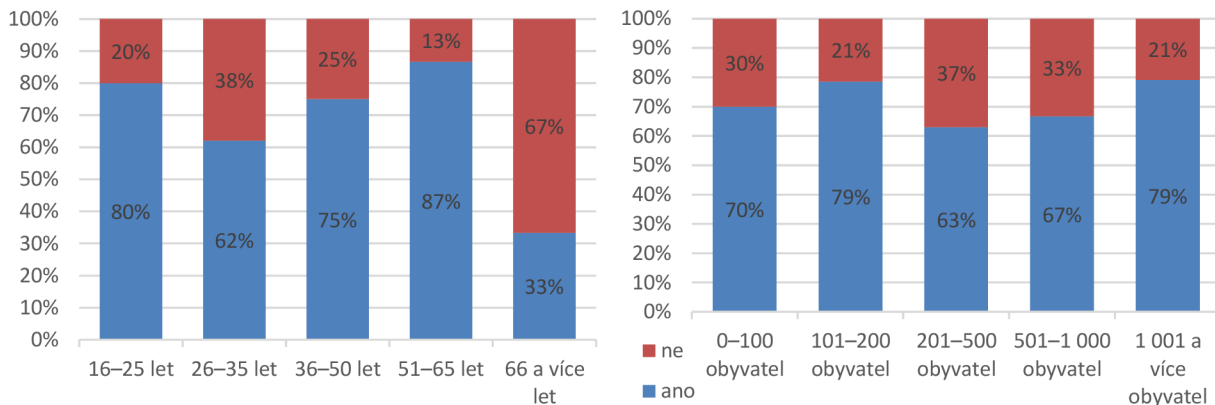
Graf 17: Spjatí VOB s chovem hospodářských zvířat

Zdroj: Vlastní zpracování

Pro lesnictví a dřevozpracující průmysl jsou výsledky smíšené, kdy nulovou hypotézu zamítáme H_{10} na hladině $\alpha=0,1$ a to v případě věkových kategorií při výsledné p-hodnotě = 0,096. U velikosti obce respondenta H_{20} zamítnout nelze, tudíž zde nejspíše neexistuje závislost mezi velikostí obce respondenta a tím, zda jak se rozhoduje o spjatí lesnictví a dřevozpracujícího průmyslu s pojetím venkova.

Graf 18: Spjatí VOB s lesnictvím a dřevozpracujícím průmyslem

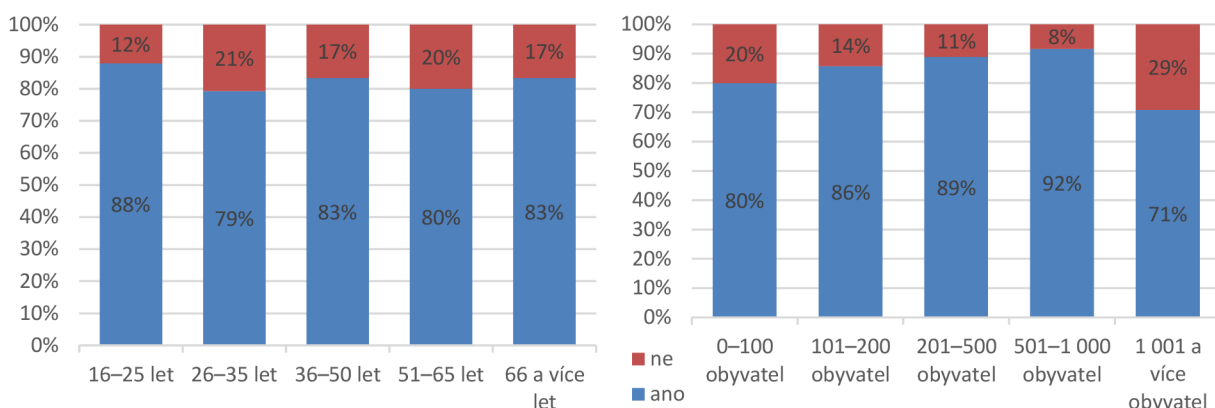

Zdroj: Vlastní zpracování

Pro myslivost a její spjatí s venkovskými obcemi nebyly nalezeny statisticky významné rozdíly a všechny věkové kategorie i velikost obce respondenta odpovídali podobně na tuto otázku. Pro věk byla p-hodnota = 0,946 a pro velikost obce respondenta p-hodnota = 0,486. H_{10} ani H_{20} nezamítáme.

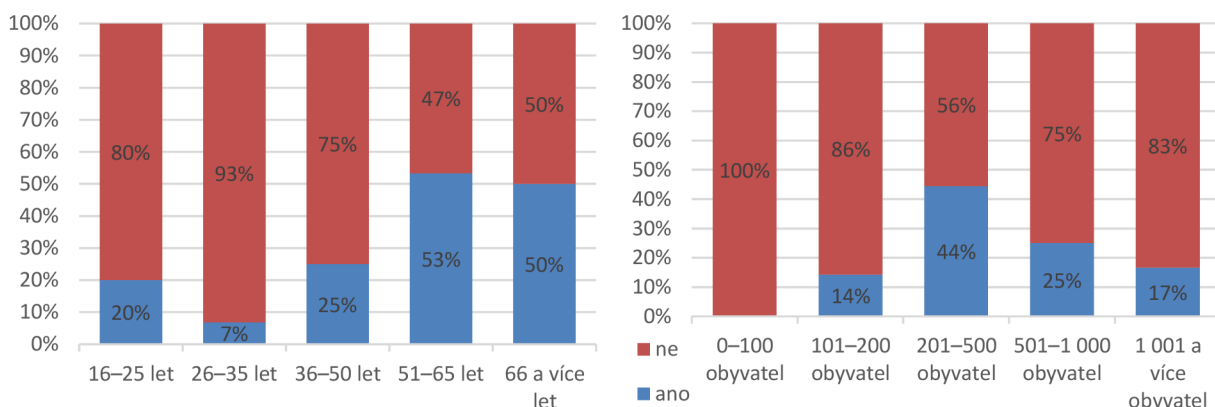
Graf 19: Spjatí VOB s myslivostí

Zdroj: Vlastní zpracování

Poslední otázka z této kategorie snažící se zjistit spojení mezi venkovskou obcí a rekreačními středisky, památkami, turismem a cestovním ruchem došla na hladině $\alpha=0,05$ k následujícímu. U obou výběrových kategorií lze zamítnout nulovou hypotézu na výše zmíněné hladině, přičemž p-hodnota pro věk byla 0,005 a pro velikost obce respondenta byla 0,032. I z grafů níže je možné vyčíst tuto rozdílnost mezi kategoriemi, přičemž je statisticky potvrzena. Je zřetelné, že pro starší skupiny respondentů od věku 51 let a více je spojení turismu, rekreace a cestovního ruchu s venkovskými obcemi mnohem vyšší než u ostatních kategorií. Podobně jako u respondentů z obcí ve velikosti mezi 201-500 obyvateli je ztelný nárůst v tomto spojení.

Graf 20: Spojení VOB s rekreací, turismem a cestovním ruchem

Zdroj: Vlastní zpracování

5.4.6 Konkluze kapitoly

Z předchozích podkapitol 5.4.1 až 5.4.5 jsme zjistili, zda existuje významný rozdíl mezi kategoriemi respondentů a jejich odpověďmi. Tyto rozdíly byly v ideálním případě statisticky ověřeny. V případech, kdy nebylo možné tyto rozdílnosti statisticky potvrdit či vyvrátit jsme

pouhou kvantitativní metodou a sledováním rozdílů hledali, jaké kategorie se v čem liší. Dozvěděli jsme se následující.

Rozdílnosti ve věkových kategoriích byly statisticky prokázány pouze u možnosti samoobsluhy jako prvku, který by neměl chybět ve venkovské obci. Z grafů tak vyplývá, že samoobsluha je pro kategorii respondentů ve věku 51-65 let důležitá a zvolilo ji 67% respondentů z této věkové kategorie oproti průměru ostatních věkových kategorií, jenž byl 21,5%. Obdobně a statisticky byla dokázána rozdílnost věkových kategorií i v tom, zda jsou zemědělské subjekty v okolí důležitým prvkem. V tomto případě tvořila výjimku kategorie 26-35 let, která tuto možnost volila pouze v 28% případů, přičemž průměr ostatních kategorií byl 62%. Poslední, v absolutních hodnotách významnou, avšak ne statisticky prokazatelnou jsou rozdíly u odpovědi na to, co může být největší překážkou v neúspěchu obce. Zde je z grafů patrné, že kategorie 16-25 a 26-35 let považují v průměru v 51,5% případů za největší překážku vzdálenost od důležitých míst, jakými mohou být města, práce či obchody. Oproti tomu byl průměr této odpovědi u ostatních věkových kategorií pouze 12,6%. Lze tak říci, avšak ne se statistickou jistotou, že mladí lidé považují za překážku v úspěchu venkovské obce vzdálenost od důležitých míst a je pravděpodobné, že tyto kategorie respondentů by svou potenciální obec vybírali právě podle toho kritéria.

Rozdílnost odpovědí dle velikosti obce respondenta se projevila a bylo ji možné statisticky dokázat pouze v jediném případě. Jedná se o otázku, co je nejdůležitější v pojetí venkovské obce. Respondenti vybírali z jedné odpovědi a existují statistické rozdíly mezi tím, v jak velké obci respondent bydlí a co považují za nejdůležitější v pojetí venkovské obce. Při pohledu na druhý graf v Příloha 2 vidíme zásadní rozdíl u nejmenší kategorie velikosti obce. Celých 80% respondentů z obcí do 100 obyvatel zvolilo, že je pro ně nejdůležitější pojetí venkovské obce jako místa, kde k sobě lidé mají blízko a navzájem si pomáhají. Průměr ostatních kategorií respondentů z hlediska velikosti obce byl 34,5%. Z grafu lze také vyčíst, že respondenti z obcí nad 1000 obyvatel považují za nejdůležitější v pojetí venkovské obce to, že jde o klidné místo pro bydlení a to v 63%. Průměr ostatních velikostních kategorií je 31%.

Výše zmíněné znaky tak představují oblasti, znaky a charakteristiky, na které se mohou obce zaměřit, aby zlepšili svůj rozvojový potenciál z hlediska nově příchodících občanů, nebo udržení těch stávajících.

5.5 Zhodnocení rozvojového potenciálu vybraných obcí

V této kapitole se zaměříme na vybrané konkrétní obce z jedné vybrané oblasti. Tyto obce se nacházejí ve správním obvodu obce s rozšířenou působností (ORP) Soběslav, která se nachází

v okrese Tábor. Vybrané obce spadají do velikostní kategorie s 201 – 500 obyvateli mimo obce Skalice, která má velikost 516 obyvatel, která však bude do zhodnocení také zahrnuta.

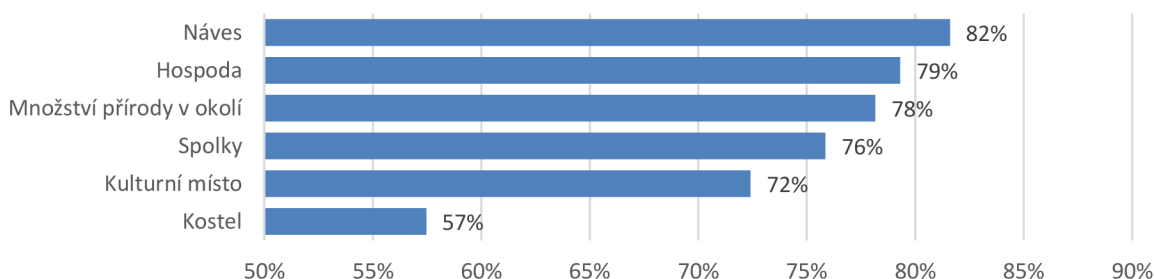
Vybrané obce (všechny spadající do okresu Tábor) jsou následující:

- Skalice – 516 obyvatel
- Hlavatce – 407 obyvatel
- Zvěrotice – 404 obyvatel
- Sviny – 332 obyvatel
- Vesce – 290 obyvatel
- Sedlečko u Soběslavě – 210 obyvatel

Veškeré obce se nacházejí ve stejném desetikilometrovém okruhu od ORP Soběslav. Obce jsou charakterizovány kombinací původní historické a nové zástavby a všechny obce na svém místě existovali již před rokem 1919.

Jako nejdůležitější charakteristiky pro tyto obce byly zvoleny položky, pro které se alespoň v 50% případech rozhodli respondenti dotazníku. Jde tedy o ty nejdůležitější položky v pojetí venkovských obcí, které jsou k připomenutí na grafu níže.

Graf 21: Co by ve venkovské obci nemělo chybět - položky s odpověďmi nad 50%

Zdroj: Vlastní zpracování

Aktuální data pro tyto hodnocení těchto charakteristik byla získána z webových stránek jednotlivých sledovaných obcí (kulturní místo, spolky, hospoda), z mapových aplikací Google Maps a Mapy.cz (náves, hospoda, množství přírody, kulturní místo, kostel) a z dat Českého statistického úřadu (množství přírody v okolí). Hodnocení jednotlivých kritérií bylo dále provedeno osobní návštěvou a zkoumáním jednotlivých míst a kvantitativním zhodnocením vybraných znaků.

Kvalitativní znaky vyjádřené v dotazníkovém šetření není možné bez hlubšího zkoumání (průzkum v jednotlivých obcích) kvantifikovat do měřitelné a hodnotitelné podoby. Mezi tyto

nehodnotitelné znaky patří otázky jako „Co je hlavním znakem úspěšnosti obce“ nebo „Co je největší překážka v úspěchu venkovské obce“ kdy jsou sice odpovědi k těmto otázkám měřitelné v absolutních číslech a z vybraného vzorku respondentů o nich lze rozhodnout, co je pro ně důležitější, ale jednotlivé znaky ve většině případů kvantifikovat nelze. Mezi tyto nekvantifikovatelné znaky patří např. aktivita místní správy (Co je definice aktivity? Které aktivity jsou důležitější?), dobré vztahy mezi místními obyvateli (Jak kvantifikovat sociální vztahy?), poměr mezi venkovským rázem obce a vzdáleností od města, velká vzdálenost od důležitých míst (Jaká místa jsou více důležitá?). Odpovědi na tyto otázky budou však dále využity při slovní formulaci hodnocení a doporučení u jednotlivých obcí.

Hodnocení jednotlivých znaků je vyjádřeno jejich absolutní hodnotou (početem, velikostí) vyjádřenou následným indexem, který bude upraven o to, kolik respondentů jej v poměru ku ostatním otázkám vybralo. Index Z_c poté vyjadřuje, jak si obec stojí vzhledem k požadavkům respondentů na venkovské obce.

Vzorec výpočtu Z_c :

$$Z_c = \frac{(Z_1 * i_1) + (Z_2 * i_2) + \dots + (Z_n * i_n)}{n}$$

Kde: Z_c = celkový index všech znaků, Z_n = index jednotlivých znaků, i_n = váhový index znaku, n = počet všech sledovaných znaků

Celkově hodnocení všech znaků za obec vyjadřuje Z_c . Tento celkový index může dosahovat maximální hodnoty 0,82 a to z toho důvodu, že nejžádanější z hlediska tohoto dotazníkového šetření byla položka „náves“ pro níž se rozhodlo 82% respondentů, tudíž jsou aktuální hodnoty položky „hospoda“ upraveny váhovým indexem 0,82. Úspěch obce z hlediska aktuálního dotazníkového šetření a hodnocení mezi vybranými obcemi lze vyjádřit procentuálním poměrem mezi maximální dosažitelnou hodnotou indexu a aktuální hodnotou indexu obce vynásobenou stem.

$$Z_{c\%} = \frac{Z_c}{Z_{cmax}} * 100$$

Jednotlivé vybrané znaky jsou poté vyjádřeny pomocí Z_n . Váhový index znaku je číselně vyjádřený poměr v počtu odpovědí a celkového počtu odpovědí v rozmezí 0 až 1, kdy např. váhový index 0,5 znamená, že 50% respondentů zvolilo tuto možnost. Kategorie „množství přírody v okolí“ zahrnuje položky spojené s rekreací a přírodou (stezky, cyklotrasy, vodní plochy, lesy, louky apod.) a Z_n za tuto položku je následně vyjádřeno aritmetickým průměrem těchto znaků

spadající pod kategorii „množství přírody v okolí“. Jednotlivé znaky nacházející se v obci jsou hodnoceny následujícími indexy:

1. Z_{1i} Náves: má náves = 1; nemá náves = 0
2. Z_{2i} Hospoda: má hospodu = 1; nemá hospodu = 0
3. Z_{3i} Příroda v okolí: aritmetický průměr následujících prvků
  - a. Lesy: škála od 0 do 1, kdy zcela lesnatá oblast = 1, oblast zcela bez lesů = 0
  - b. Vodní prvky (rybníky, jezera, řeky, potoky): škála od 0 do 1, kdy velké množství a dobrá přístupnost vodních prvků = 1, žádné vodní prvky nebo minimum vodních prvků se špatnou přístupností = 0
  - c. Cyklistická trasa i turistická stezka zároveň = 1; cyklistická trasa nebo turistická stezka = 0,5; bez cyklistické trasy nebo turistické stezky = 0
4. Z_{4i} Spolky: čtyři a více spolků = 1; tři až čtyři spolky = 0,75; jeden až dva spolky = 0,5; žádný spolek = 0
5. Z_{5i} Kulturní místo: kulturní dům nebo sál = 1; hospoda/parket/kino/či jiná plocha přizpůsobená pro pořádání akcí pro veřejnost = 0,5; bez kulturního místa = 0
6. Z_{6i} Kostel: má kostel = 1; má kapli = 0,5; bez kaple nebo kostela = 0

Mezi hodnotící znaky získané z Českého statistického úřadu patří katastrální výměry druhů pozemků a koeficient ekologické stability. Výměry druhů pozemků slouží ke zhodnocení toho, kolik zemědělské a nezemědělské půdy se ve vybraných obcích nachází. Společně s koeficientem ekologické stability vyjadřující podíl ekologicky příznivých ploch a ploch, které zatěžují životní prostředí (Český statistický úřad, 2014).

5.5.1 Obec Skalice

Největší z vybraných obcí je obec Skalice nacházející se 7 kilometrů automobilem od centra města Soběslav. Katastr obce má výměru 1508ha. Obec je složena ze čtyř částí a celkový počet obyvatel je ke dni 31.12.2021 je 516 obyvatel. Hranice katastru obce kopíruje od severovýchodu až po jihovýchod řeku Lužnici. V katastru obce se nachází přes desítku menších vodních ploch (3,5% z celkové výměry). Značnou část katastru, 39,5% tvoří lesní pozemky. Podíl zemědělské půdy v katastru je pod celorepublikovým průměrem na 50,7% z celého katastru obce. V obci se nachází kostel se hřbitovem. Ačkoliv mezi místními existuje označení návsi, obec vyloženě nedisponuje charakteristickou návsi, kolem níž by byly značně soustředěny prvky zástavby, občanského vybavení či historické prvky. V obci lze nalézt hospodu a kulturní místo v podobě

sálu. Mezi místní spolky patří Sbor dobrovolných hasičů, myslivecké sdružení a maškarní sdružení.

Výpočet Z_c pro obec Skalice:

$$Z_c = \frac{(0 * 0,82) + (1 * 0,79) + (0,83 * 0,78) + (0,75 * 0,76) + (1 * 0,72) + (1 * 0,57)}{6}$$

$$Z_c = \frac{0 + 0,79 + 0,624 + 0,57 + 0,72 + 0,57}{6}$$

$$Z_c = 0,55$$

Tabulka 9: Indexy prvků obce Skalice

	Náves	Hospoda	Příroda v okolí	Spolky	Kulturní místo	Kostel	Celkový index Z_c
Skalice	0	0,79	0,624	0,57	0,72	0,57	0,55

Zdroj: Vlastní zpracování

Celkový index obce Skalice je 0,55. Z našeho šetření tak lze říci, že tato obec splňuje podmínky respondentů na venkovskou obec ze 67% ($Z_{c\%} = [0,55/0,82] * 100$) a je nad průměrem všech vybraných obcí. Koeficient ekologické stability pro tuto obec je nejvyšší s hodnotou 1,25.

5.5.2 Obec Hlavatce

Druhá největší obec Hlavatce se 407 obyvateli se nachází severozápadně 10,2 kilometru automobilem od centra města Soběslav. Celková velikost katastru obce je 1936ha. V katastru obce se nachází množství lesních pozemků (34,5% z celkové výměry) a velké množství vodních ploch (3,3% z celkové výměry). Obcí prochází cyklistická trasa i turistická stezka. Obec disponuje často využívaným kulturním domem, a to jako jediná z šesti vybraných obcí. Mezi sdružení patří Sbor dobrovolných hasičů, TJ Jiskra Hlavatce pořádající cvičení pro děti, a i jejich rodiče, jógu a hry ping-pongu. Mezi další spolky navíc patří spolek ochotníků či myslivecké sdružení Rytíř Hlavatce. Výjimečnou z vybraných obcí je i fungující farnost pořádající pravidelné bohoslužby. Mezi další prvky v obci patří také náves, hospoda i kostel.

Tabulka 10: Indexy prvků obce Hlavatce

	Náves	Hospoda	Příroda v okolí	Spolky	Kulturní místo	Kostel	Celkový index Z_c
Hlavatce	0,82	0,79	0,572	0,76	0,72	0,57	0,71

Zdroj: Vlastní zpracování

Obec Hlavatce si stojí ze všech vybraných obcí nejlépe. Obec je silná ve všech ohledech a splňuje vybrané požadavky mezi respondenty na 86%. Obec disponuje vším důležitým pro venkovskou obec. Pro tuto obec také platí vyšší zalesnění a menší množství orné půdy v katastru

obce, tudíž i nižší zemědělská aktivita. Koeficient ekologické stability je blízko celorepublikového průměru (1,1) na hodnotě 1,02.

5.5.3 Obec Zvěrotice

Obec Zvěrotice se 404 obyvateli se nachází východně od města Soběslav. Trasa automobilem z centra obce do centra města Soběslav je pouhých 3,5 kilometru. Výměra katastru obce je 640ha. Nejvýraznějším prvkem katastru této obce je dálnice D3 se sjezdem. V katastru obce se nachází velmi nízké množství lesních pozemků (16,4% celkové výměry katastru), kdy největší část je situována ve východní části katastru obce. Ze 70% zde převládá zemědělská půda. Množství vodních ploch je nejnižší z vybraných obcí (1,3% celkové výměry katastru) a nenacházejí se zde žádné významné vodní plochy. Jediným významnějším vodním prvkem je Černovický potok. Obcí prochází cyklistická trasa společně s turistickou stezkou. V obci funguje veřejná knihovna, myslivecké sdružení Libouš, sbor dobrovolných hasičů a spolek Zoufalky Zvěrotice. Obec disponuje původní návší, na které se nachází kaple, obecní úřad a dětské hřiště. V obci se také nachází hospoda se sálem.

Tabulka 11: Indexy prvků obce Zvěrotice

	Náves	Hospoda	Příroda v okolí	Spolky	Kulturní místo	Kostel	Celkový index Z_c
Zvěrotice	0,82	0,79	0,364	0,57	0,72	0,285	0,59

Zdroj: Vlastní zpracování

Příroda v této obci je na nižší úrovni z důvodu komunikací na území obce. Koeficient ekologické stability je na hodnotě 0,5. Celkový index obce dosahuje 72% požadavků respondentů, a i přes své nedostatky má silný potenciál.

5.5.4 Obec Sviny

Obec Sviny je nevdálenější od centra Soběslavi automobilem vzdálená 13 kilometrů, avšak pouhých 5 kilometrů od města Veselí nad Lužnicí. Katastr obce má celkovou výměru 1124ha a počet obyvatel obce je 332. Tato obec má pouze 1,9% lesních pozemků z celkové výměry, což z ní dělá obec s minimem lesního porostu, a naopak obec s nejvyšším množstvím orné půdy s 79,4% z celkové výměry katastru. V obci a jejím okolí se nachází rybníky a několik dalších menších vodních ploch společně s potokem a stokou. Koeficient ekologické stability je na extrémně nízké hodnotě, a to na hodnotě 0,12. Obcí také prochází cyklistická trasa. Obcí neprochází žádná turistická stezka ani v katastru obce ani, pouze v jejím okolí. Obec disponuje návší s kaplí, rybníkem, dětským hřištěm a nachází se na ní i hospoda se sálem pro konání

společenských a kulturních akcí. Mezi spolky patří sbor dobrovolných hasičů a Sportovní klub Sviny.

Tabulka 12: Indexy prvků obce Sviny

	Náves	Hospoda	Příroda v okolí	Spolky	Kulturní místo	Kostel	Celkový index Z_c
Sviny	0,82	0,79	0,26	0,38	0,72	0,285	0,54

Zdroj: Vlastní zpracování

I přes nejnižší index přírody v okolí si tato obec vede poměrně dobře, především díky prvkům vybavenosti v podobě návsi, hospody a místa pro pořádání kulturních akcí. Celkový index dosahuje 66% požadavků všech respondentů.

5.5.5 Obec Vesce

Tato obec vzdálená 3,5 kilometru jihovýchodně od centra Soběslavi má 290 obyvatel na rozloze 744ha. Katastrem obce procházejí cyklistická trasa i pěší stezka. V obci je však k nalezení nízké množství vodních prvků, ale dostatečné množství lesních pozemků (19,1% z celkové výměry katastru). Index ekologické stability je na hodnotě 0,52. Tato obec společně s obcí Sedlečko u Soběslavě trpí z důvodu své velikosti na to, jakými prvky tyto obce disponují. Obec sice disponuje hospodou, avšak nemá své kulturní místo mimo této hospody. Obec nemá náves ani žádné spolky. V obci se nachází kaple.

Tabulka 13: Indexy prvků obce Vesce

	Náves	Hospoda	Příroda v okolí	Spolky	Kulturní místo	Kostel	Celkový index Z_c
Vesce	0	0,79	0,39	0	0,36	0,285	0,30

Zdroj: Vlastní zpracování

Očekávání respondentů z hlediska prvků v obci tak obec Vesce splňuje ze 37%. Výhodou této obce je nízká vzdálenost od města a důležitých míst, které se zde nacházejí společně s potenciálním místem pro výstavbu bydlení, které by mohlo nalákat potenciálně nové obyvatele.

5.5.6 Obec Sedlečko u Soběslavě

Tato obec ležící severovýchodně od Soběslavi, vzdálená 3,4 kilometru automobilem je nejmenší z vybraných obcí s 210 obyvateli. I rozlohou patří mezi nejmenší s pouhými 286ha. Na území obce se nachází několik rybníků. Obcí prochází společná cyklistická trasa s pěší stezkou. Ve východní části se nachází značná část lesního porostu v obci. Celkové lesní pozemky tvoří 17,8% z celkové výměry obce. Zemědělská půda tvoří 68,2% katastru obce. Koeficient ekologické

stability je na hodnotě 0,84. V obci se dle webových stránek obce nachází pivnice „U Anny z Lipé“, ke které však nebylo možné dohledat, zda funguje v běžném provozu ani její otevírací dobu, či zda vůbec stále funguje. Jako kulturní místo v obci funguje tzv. „parket“, což je zastřešené místo určené pro pořádání kulturních akcí. Obec však nedisponuje návsi ani žádnými spolky. V obci se nachází kaple.

Tabulka 14: Indexy prvků obce Sedlečko u Soběslavě

	Náves	Hospoda	Příroda v okolí	Spolky	Kulturní místo	Kostel	Celkový index Z _c
Sedlečko	0	0	0,416	0	0,36	0,285	0,18

Zdroj: Vlastní zpracování

Obec může těžit z blízkosti města Soběslav, kde mohou občané využívat velké množství prvků občanského vybavení, které se však v samotné obci nenacházejí. Nedostatky vynahrazuje alespoň příroda v okolí a kulturní místo pro konání kulturních akcí.

5.5.7 Shrnutí výsledků obcí

Hodnocení prvků jednotlivých obcí za předchozí podkapitoly přineslo zjištění, jak takové obce vyhovují z hlediska potřeb respondentů, kteří byli tázáni na to, co by ve venkovských obcích nemělo chybět. Výsledné procentuální vyjádření toho, jak jsou obce ideální z tohoto hlediska, nabývalo hodnot mezi 22% až 86%. Aritmeticky průměr za celou skupinu těchto vybraných obcí je 58%. Lze tak říci, že jako celek tyto obce z 58% naplňují požadavky respondentů na prvky venkovských obcí, mezi které patřili: náves, hospoda, příroda v okolí, spolky v obci, kulturní místo a kostel.

Tabulka 15: Výsledky indexů všech obcí

	Náves	Hospoda	Příroda v okolí	Spolky	Kulturní místo	Kostel	Celkový index	Procentuální naplnění požadavků
Hlavatce	0,82	0,79	0,57	0,76	0,72	0,57	0,71	86%
Zvěrotice	0,82	0,79	0,36	0,57	0,72	0,29	0,59	72%
Skalice	0,00	0,79	0,65	0,57	0,72	0,57	0,55	67%
Sviny	0,82	0,79	0,26	0,38	0,72	0,29	0,54	66%
Vesce	0,00	0,79	0,39	0,00	0,36	0,29	0,30	37%
Sedlečko	0,00	0,00	0,42	0,00	0,36	0,29	0,18	22%

Zdroj: Vlastní zpracování

S nejlepším indexem se jeví obec Hlavatce, jenž splňuje požadavky vzorku respondentů na 86%. Obec Hlavatce disponuje všemi z důležitých prvků, má nejvíce spolků z vybraných obcí, dostatek přírody ve svém katastru, náves, hospodu a kulturní dům. Druhého nejlepšího indexu

dosáhla obec Zvěrotice s naplněním požadavků na 72%. Tato obec také disponuje vším důležitým, co by ve venkovské obci nemělo chybět. Třetí obcí je počtem obyvatel největší obec, a to obec Skalice. Tato obec nedisponuje klasickou návsi, což kompenzuje svou přírodou, hospodou se sálem a i tím, že je v obci kostel. Výsledné naplnění požadavků splňuje Skalice na 67%. Ihned za touto obcí se umístili Sviny s naplněním požadavků na 66%. Ač s nedostatečnou přírodou, obec disponuje návsi, hospodou, kaplí a dvěma místními spolky. Mezi dvě nejhůře vyhodnocené obce patří dvě nejmenší obce – Vesce a Sedlečko u Soběslavě. Ani jedna z obcí se v minulosti nevyvíjela takovým způsobem, aby zde vznikli návsi. Ani v jedné z obcí neexistuje žádný spolek a obě obce mají pouze kaple. Co se týče přírody v okolí, jsou na tom podobně. Vesce alespoň disponují hospodou, kdežto Sedlečko u Soběslavě ne. Vesce tak naplňují požadavky respondentů na 37% a Sedlečko u Soběslavě na 22%.

5.6 Doporučení pro obce z hlediska jejich rozvojového potenciálu

Přechozí výsledky v praktické části přinesli zjištění, díky kterým bude nyní možné definovat doporučení pro jednotlivé obce z hlediska jejich budoucího rozvoje a zlepšení jejich rozvojového potenciálu. Některé výsledky přinesla obecná doporučení, která platí obecně pro všechny venkovské obce, do kterých lze zařadit i námi vybraných šest obcí. Další doporučení budou konkretizována pro dané zkoumané obce z hlediska jejich dosavadního stavu.

Obecná doporučení

Obecná doporučení plynou především z první poloviny praktické části práce, ve které byly statisticky zhodnoceny výsledky provedeného dotazníkového šetření. Tyto výsledky byly i za pomoci statistické metody ověřeny a lze tak říci, na jaké oblasti nebo skupiny lidí by se měli obce zaměřit. Za nejdůležitější v pojetí venkovské obce považovali respondenti především dvě věci – a to, aby obec byla klidné místo pro bydlení a místo, kde k sobě lidé mají blízko a navzájem si pomáhají. Tyto oba aspekty nejsou však plně ovlivnitelné místní správou. K prvnímu platí doporučení, že by se obce měli vyhýbat schvalování prvků, které by ovlivnily obec a její klidnou povahu. Vyvarovat by se tak měli především velkým společnostem, které by mohli působit na jejich území. Obce však ovlivnit nemohou například to, zda katastrem jejich obce povede důležitá komunikace, jako v našem případě v obci Zvěrotice. Druhý nejdůležitější prvek v pojetí venkovské obce je již snadněji ovlivnitelný. Budování mezilidských vztahů mezi občany obce je dlouhodobý úkol, který záleží nejen na sociální povaze jednotlivých občanů, ale na schopnostech místní správy. Sociální vztahy mezi obyvateli lze budovat pořádáním společenských akcí nebo podporou místních spolků. Toto budování vztahů je do jisté míry založeno na mezigeneračním

předávání místních tradic, kdy nedojde ke zlepšení mezilidských vztahů mezi obyvateli obce skokově např. založením sdružení dobrovolných hasičů, ale dlouhodobou snahou o budování tohoto typu instituce, jako způsobu pro vyžití a aktivitu místního obyvatelstva společně s dlouhodobou socializací. Pořádání pravidelných, ač menších, společenských akcí může rozhodně napomoci další socializaci obyvatelstva a zlepšení dobrých vztahů mezi obyvateli v obci.

Respondenti měli také reagovat na to, proč si myslí že je jejich obec úspěšná. Nejčastěji volili opět možnost dobrých vztahů mezi místními obyvateli. Následně poměr mezi venkovským rázem obce a vzdáleností od města. V tomto případě je pro místní správy doporučení v podobě zamezení budování takových prvků, které by obec vzdálili od venkovského charakteru a přiblížili k charakteru městskému. To mohou být např. výstavby bytových domů, obchodních center a další prvky, které jsou negativně spjaty s obecným vnímáním venkova. Důležitým znakem v úspěšnosti je také viditelně stále rozvíjení obce a jejího okolí v podobě prvků občanské vybavenosti. Mezi takové patří např. školky, pečovatelské služby, knihovny, dětská hřiště. Tento prvek je zcela v gesci jednotlivých obcí. V dnešní době nemusejí obce tento rozvoj financovat ze svých zdrojů, ale existují mnohé dotační programy v rámci rozvoje obcí a venkova, které pomohou zafinancovat nákladnější projekty. Ty tak mohou zvýšit potenciál obce a zlepšit kvalitu života místních obyvatel a pomoci tak místní správě projevit zájem o rozvíjení obce.

Za největší překážku v úspěchu venkovské obce respondenti považovali velkou vzdálenost od důležitých míst jako jsou práce, obchody nebo město. Jako překážku jej volili především mladší generace ve věku 16-35 let, které lze považovat za skupinu s největším potenciálem pro obce, z hlediska jejich ochoty hledat nové bydlení. Tato překážka v podobě vzdálenosti nemá jednoznačného řešení, které by negativně neovlivnilo ostatní oblasti vnímané lidmi v obci. Nový velký zaměstnavatel v obci sice může místnímu obyvatelstvu nabídnout pracovní místa, avšak bude ovlivněn klid pro bydlení v obci. Obdobně to platí i pro obchody. Za druhou největší překážku považují respondenti nedostatečnou aktivitu místní správy, čemuž odpovídá doporučení v předchozím odstavci.

Z hlediska činností vykonávaných v rámci venkovských obcí je jednoznačně doporučeno obcím nepřitahovat podnikání nebo jiné činnosti spojené s turismem, rekreací a cestovním ruchem. Celkem 76% respondentů si totiž tyto činnosti nespojuje s pojetím venkova, ačkoliv je venkov často cílem turistů a lidí vyhledávající místa k rekreaci. Tyto činnosti totiž do obce mohou do obcí sezónně nalákat více lidí, což by však nejspíše narušilo klid v obci.

Doporučení pro vybrané obce

Doporučení pro jednotlivé obce plyne z jejich výsledků z druhé poloviny praktické části práce, stejně tak jako z dostupných informací o těchto obcích, jako je jejich vybavení apod.

Obec Hlavatce si vedla nejlépe ze všech obcí, a to díky všem dostupným prvkům v obci jako je návěs, hospoda, dostatek přírody v okolí, několik spolků, kulturní místo i kostel. V případě této obce jsou i prvky vhodně situovány, kdy se na návsi nachází menší dětské hřiště a lavičky se stoly a ihned vedle kulturní dům. V nedaleké blízkosti se nachází minipivovar a obchod se smíšeným zbožím. V obci mimo jiné najdeme kostel, hasičské hřiště, hřbitov a dokonce poštu. Z hlediska občanské vybavenosti tak jde o místo se vším potřebným. Nejdůležitější prvky se v obci, již nachází, avšak místní správa by neměla přestat naslouchat potencionálním připomínkám místního obyvatelstva, které jí může pomoci najít možné problematické oblasti v obci, které by se mohli týkat infrastruktury nebo jiné problematiky.

Obec Zvěrotice v dosahu dálnice D3 také disponuje návší s dětským hřištěm, obecním úřadem a kaplí. V okolí obce se dle indexových výsledků nenachází přílišné množství přírody, především méně lesů než u ostatních vybraných obcí. Obec by tak měla dokázat nabídnout další způsoby rekreačního vyžití v přírodě, čímž mohou být například veřejné parky a zeleň, či zlepšení přístupnosti a vytvoření nových stezek. To je částečně vynahrazeno dalším dětským hřištěm v jižní části obce, společně s hřištěm s umělým povrchem a také menší veřejnou plochou nabízející možnost pro pořádání společenských akcí. Stále však existuje prostor pro rozšiřování těchto prvků.

Obec Skalice je třetí v pořadí předchozího hodnocení obcí. Předností této obce je spousta přírody v jejím katastru s velkým množstvím lesů. Naopak chybějící centrální místo v podobě návsi chybí. Středobod obce Skalice sice disponuje malým dětským hřištěm a hospodou, avšak nedisponuje žádnými vhodnými venkovními prostory pro pořádání venkovních obcí jako ostatní obce s návší. V katastru obce se také nachází několik turisticky zajímavých míst v podobě mohyl a přístupu k řece Lužnici. V obci se nachází kostel se hřbitovem, dále se zde nachází venkovní sportoviště. V obci však není žádná možnost nákupu smíšeného zboží. V obdobně velké obci Hlavatce funguje i pošta, kdežto zde ne, což může být způsobeno relativně nízkou dojezdovou vzdáleností k nejbližší pobočce pošty ve městě Soběslav. To jsou hlavní dva prvky chybějící, na které by se obec mohla do budoucna pro svůj rozvojový potenciál zaměřit.

Obec Sviny byla čtvrtou z hodnocených obcí, avšak již s menším počtem obyvatel. V obci je k nalezení tradiční návěs, na které lze nalézt vodní prvek, dětské hřiště, kapli, obecní úřad, hospodu a knihovnu. V obci se nachází i fotbalové hřiště sloužící místnímu fotbalovému klubu. Z prvků

přírody jsou nejprominentnější vodní prvky v obci i v jejím okolí vynahrazující absenci lesů. Skrze obec pak vede i cyklistická trasa. V obci není možné nakoupit smíšené zboží, avšak z hlediska vzdálenosti od většího města není tato absence podstatná. Takto malé obce již nemají velké možnosti ve zlepšování občanského vybavení, neboť jim to jejich velikost nedovoluje. Prvky pro využití v obci se zde nacházejí, a ačkoliv existuje mnoho možností pro jejich rozšiřování, jejich přínos již nebude tak značný.

Obce Vesce a Sedlečko u Soběslavě jsou dvě nejmenší obce z našeho výběru trpící na svou velikost s 290 a 210 obyvateli. V obou obcích se nacházejí dětská hřiště, kaple a stejné cyklistické trasy i pěší stezky. Výhodou obou obcí je to, že sousedí s městem Soběslav, tudíž občané těchto obcí mohou snadno využívat prvků občanské vybavenosti právě v tomto městě. Toho by právě tyto obce měli využívat nejvíce pro využití nalákání nových potencionálních obyvatel – jsou to malé klidné obce s dostatkem přírody v okolí, avšak svou vzdáleností méně jak 4 kilometry od šestitisícového města nabízejí dostatek příležitostí pro práci, nákup a společenské a rekreační využití.

6 Diskuse výsledků

Výzkumná otázka č. 1: Existuje vztah mezi kategorií respondenta (dle velikosti obce nebo věku respondenta) a vnímáním venkovské obce? Tato první výzkumná otázka je podpořena oběma hypotézami. Nulové hypotézy pro toto zkoumání byly stanoveny takto: H₁₀ - Neexistuje vztah mezi věkovou kategorií respondenta a tím, jak vnímá venkovské obce. H₂₀ - Neexistuje vztah mezi velikostí obce respondenta a tím, jak vnímá venkovské obce. Obě hypotézy byly statisticky testovány z dat, které byly získány za pomoci dotazníkového šetření. Vyskytlo se několik případů, kdy bylo možné zamítnout tyto nulové hypotézy pomocí Fischerova exaktního testu. V případě hypotézy H₁₀ o věku respondentů bylo nulová hypotéza u výběru dvou důležitých prvků venkovské obce – zemědělské subjekty v okolí obce a samoobsluha v obci. U těchto případů se potvrdilo, že tyto dva prvky v obci vnímají různé věkové skupiny rozdílně. Další difference mezi věkovými skupinami vyvstala u odpovědi na specifickou činnost venkovských obcí. Hypotéza H₁₀ byla zamítnuta stejně tak jako H₂₀ v případě toho, jak se respondenti rozhodovali, zda patří tradiční řemeslná výroba k venkovským obcím. H₁₀ opětovně zamítáme s tím, zda si respondenti spojují chov hospodářských zvířat s pojetím venkovské obce. Obě nulové hypotézy zamítáme také pro spojení rekreace, turismu a cestovního ruchu s venkovskými obcemi, kdy byl také nalezen rozdíl mezi věkovými kategoriemi. Na výzkumnou otázku č. 1 lze s jistotou odpovědět, že v určitých oblastech existuje rozdíl mezi kategoriemi respondentů z hlediska věku a velikosti obce ve které bydlí a tím, jak vnímají pojetí venkovských obcí. Z hlediska dosavadního odborného výzkumu se žádný výzkum obdobnou výzkumnou otázkou nezabýval.

Výzkumy se však zabývali podobnými otázkami z hlediska zjišťování pojetí obce. Výzkum prováděný v České republice na přelomu let 2008/2009 se zabýval pojetím venkovské obce s podobnými otázkami (Chromý et al, 2011). Ačkoliv otázky nebyly stejné, výsledky se v obecném pojetí shodují, co se týče pojetí obce, ve kterém vždy největší část respondentů volila jako podmínku úspěšnosti obce odpověď „Místo, kde lidé mají k sobě mnohem blíže a navzájem si pomáhají“ což je obdobné, jako odpovědi v dotazníkovém šetření pro tuto práci.

Výzkumná otázka č.2: Lze vytvořit rozvojový plán pro vybrané obce z veřejně dostupných dat a z vlastního dotazníkového šetření? Druhá výzkumná otázka předpokládala, že bude možné získat ze vlastní autorovi znalosti a průzkumu vybraných obcí, ale především z veřejně dostupných dat dostatek informací pro návrh rozvojového plánu vybraných obcí. Z veřejně dostupných dat to byla data za obce z Českého statistického úřadu, data z webových stránek obcí a data z mapových podkladů Mapy.cz a Google Maps pro zjištění prvků v obci, jako jsou hřiště, hospody, kulturní

domy apod. Dotazníkové šetření přineslo výsledky v podobě obecných předpokladů a požadavků ze vzorku 87 respondentů. V předchozí výzkumné otázce jsme zvládli rozlišit i potřeby samotných kategorií. Pro splnění výzkumné otázky č. 2 bylo vybráno 6 obcí ve velikosti mezi 516 až 210 obyvateli. Tyto obce byly následně zhodnoceny za pomoci kritérií, která byla stanovena z dotazníkového šetření. Tyto kritéria dostala váhové hodnocení za pomoci toho, jak silně byly vybrané prvky v dotazníkovém šetření od respondentů požadovány. Každá obec tak byla hodnocena šesti různými kritérii, jejichž přepočtený index dosahoval určité hodnoty. Z té pak bylo možné vyjádřit, jak je daná obec vyhovující z hlediska požadavků respondentů dotazníkového šetření. Z toho vycházela prezentace výsledků a doporučení pro obce. Zde se plně projeví limity tohoto způsobu hodnocení. Úspěch obcí není založen pouze a jen na parametrech vybraných podle dotazníkového šetření a potřeby menších obcí mohou být zcela odlišné od potřeb a problémů, se kterými se mohou potýkat obce větší. Data získaná z veřejných zdrojů jsou pro doplnění tohoto zkoumání také nedostatečná, jelikož vyjadřují pouze čistě kvantitativní znaky, avšak spokojenost obyvatelstva v obci jistě vychází i ze znaků kvalitativních. Navíc, pro vytvoření kvalitního rozvojového plánu pro dané obce, by bylo potřeba provést šetření přímo ve vybraných obcích, aby bylo možné zjistit konkrétní nedostatky. Z obecného doporučení pro všechny obce by bylo vhodné zaměřit se na konkrétní velikostní skupinu obcí (např. 201 – 500 obyvatel) a provést hlubší průzkum pro tuto oblast, který by dokázal přesněji popsat problémy v takovém typu obcí. Proto lze na výzkumnou otázku č. 2 odpovědět, že z veřejně dostupných dat a realizovaného dotazníkového šetření nelze přesně definovat rozvojové strategie pro vybrané obce. Lze však vydávat obecná doporučení na základě dat vzorku respondentů a jejich preferencí pro venkovské obce.

V souhrnu lze říci díky výsledkům této práce následující. Z dotazníkového šetření a následného statistického testování dat bylo možné určit, které věkové kategorie mají jaké preference z hlediska pojetí venkovských obcí, společně s tím, které skupiny respondentů jsou statisticky natolik odlišné, že lze jejich preference spolehlivě definovat dle jejich kategorie. Bylo vybráno 6 obcí ze stejné oblasti, které mohli být díky dotazníkovému šetření ohodnoceny tím, jak splňují požadavky na to, co by venkovské obce měli mít. Z toho následně vyplynulo poučení pro tyto vybrané obce. Také bylo možné popsat obecné doporučení pro všechny obce, na co se mají zaměřit, chtějí-li zvyšovat svůj rozvojový potenciál.

7 Přínos práce

Práce, která je předkládána, přináší obecný přínos pro celou řadu zainteresovaných osob a institucí, které se zajímají o rozvoj venkovských oblastí v České republice. Výsledky dotazníkového šetření, které bylo provedeno, mohou být potencionálně přínosné pro místní správy obcí, zejména těch venkovského charakteru. Bylo zjištěno, co je pro obyvatele venkovských obcí důležité a co považují za znaky úspěšnosti. Tyto informace mohou pomoci obcím přizpůsobit své strategie tak, aby více odpovídaly preferencím svých obyvatel a podpořily tak rozvoj venkovského prostoru.

Místní akční skupiny, které mají zájem na zlepšování a růstu svých obcí, mohou výsledky využít jako nástroj pro komunikaci s místními správami a pro plánování svých projektů. Práce může být také užitečná pro výzkumníky, studenty a další odbornou veřejnost, kteří se zajímají o analýzu potenciálu venkovských obcí. Zajímavé by mohlo být propojení výsledků s dalšími oblastmi zkoumání venkova, aby bylo možné získat hlubší a konkrétnější informace o této tématice.

Je však třeba poznamenat, že práce má určité omezení v podobě nedostatečného vzorku respondentů. Další výzkum by mohl tuto nevýhodu eliminovat a přinést konstruktivnější výsledky. Spolupráce více institucí by mohla také vést ke slučování různých oblastí zkoumání venkova a propojování souvislostí, které byly dříve neprozkoumané.

Celkově lze tedy říci, že přínos této práce spočívá v možnosti poskytnout ucelený pohled na preferenční hodnocení venkovských obcí v České republice, které může být využito pro plánování a rozvoj místních obcí a regionů. Výsledky mohou sloužit jako východisko pro další výzkumy a analýzy, které mohou vést ke zlepšení životního prostředí a ekonomického růstu v daných oblastech. Práce tedy přispívá k celospolečenskému přínosu v podobě podpory a rozvoje venkovských oblastí v České republice.

8 Závěr

Tato práce se zaměřuje na zjištění rozvojového potenciálu venkovských obcí a tvorbu návodu pro práci s tímto potenciálem. V rámci této práce bylo zkoumáno vnímání rozvojového potenciálu na základě preferencí dotázaných lidí. Literární rešerše se zabývá tvorbou strategií pro venkovské obce, vývojem a významem strukturální a regionální politiky Evropské Unie a prvky rozvoje venkova, včetně definice pojmu "venkov" a různých způsobů jeho vymezení.

K získání dat bylo vytvořeno dotazníkové šetření, které obsahovalo otázky týkající se důležitých prvků obcí, výhod pro obce a podnikatelských činností spojených s venkovem. Dotazník byl upraven tak, aby poskytoval detailní pohled na vnímání venkova respondenty. Respondenty byly osloveny skrze obce v okrese Tábor a sociální sítě. Bohužel, nedostatek zájmu obcí o sdílení dotazníkového šetření vedl k omezení počtu respondentů na pouhých 87, což je první ze dvou věcí, které by mohly být vyřešeny dalším zkoumáním tématu a rozšířením dosavadního výzkumu.

Výzkumná otázka byla formulována jako otázka na zjištění existence vztahu mezi kategoriemi respondentů a jejich vnímáním venkovských obcí. Respondenti byli rozděleni do kategorií podle velikosti obce, ze které pocházeli, nebo podle věkové skupiny, do které patřili. Výsledky dotazníkového šetření byly zhodnoceny pomocí Fisherova exaktního testu, což je statistická metoda, která umožňuje zamítnutí nulových hypotéz, které se týkaly vztahu mezi kategoriemi respondentů a jejich odpověďmi.

Statistické analýzy ukázaly, že existují rozdíly ve vnímání dvou důležitých prvků ve venkovských obcích. Prvním z nich jsou zemědělské subjekty v okolí, jako jsou zemědělci, zemědělské podniky a obecně zemědělství. Rozdíly v odpovědích respondentů byly nejvýraznější u věkové skupiny 26-35 let, kteří tento prvek považovali za přibližně o třicet procentních bodů méně důležitý než ostatní skupiny.

Druhým důležitým prvkem v pojetí venkovské obce byla samoobsluha v obci, tedy obchod s potravinami či obchod se smíšeným zbožím. Rozdíly v odpovědích respondentů byly nejvýraznější v závislosti na věku. S narůstajícím věkem se zvyšovala důležitost tohoto prvku v pojetí venkovské obce.

Velikost obce respondentů měla vliv na jejich odpovědi v případě té nejdůležitější věci v pojetí venkovské obce. Obyvatelé menších obcí volili v 80 % případů jako nejdůležitější faktor blízkost

a vzájemnou pomoc, zatímco obyvatelé větších obcí se v 63 % případů domnívali, že venkovská obec je klidné místo k bydlení.

Analyzovaly se také specifické podnikatelské činnosti venkova a jejich spojení s pojetím venkovské obce. Nulové hypotézy byly zamítnuty v případě tradiční řemeslné výroby, protože obě kategorie respondentů tuto činnost vnímaly rozdílně. V případě chovu hospodářských zvířat byla nulová hypotéza sice nezamítnuta, nicméně byla pozorována rozdílnost mezi kategoriemi respondentů. Mladší kategorie ve věku 16-35 let nesouhlasila jednohlasně s tím, že chov hospodářských zvířat je nutně spjat s pojetím venkovských obcí, zatímco všechny kategorie nad 36 let se stoprocentně shodly na tom, že tato činnost patří k venkovskému pojetí obce.

Věkové kategorie pro lesnictví a dřevozpracující průmysl zamítly nulové hypotézy, kdy starší generace respondentů ve věku 66 let a více nespojuje tuto činnost s venkovskou obcí. Obě hypotézy byly zamítnuty v případě spojení venkovské obce s rekreací, turismem a cestovním ruchem. Starší generace respondentů ve věku 51 let a více si s venkovskými obcemi spojuje rekreaci a turismus v 53% a 50% případů, zatímco mladší generace pouze v méně než čtvrtině případů. Respondenti z obcí s velikostí 0-100 se s venkovskými obcemi s tímto nespojují vůbec. Dendrogram z dat dotazníkového šetření vizuálně spojil prvky venkovských obcí, které souvisejí u respondentů, tzn. prvky, které byly často vybírány společně. Například se často volila dvojice hospoda a spolky nebo samoobsluha a místní trh/prodejci. Respondenti také často spojovali kostel a hřbitov nebo přírodu v okolí a kulturní místa.

V druhé části práce bylo zkoumáno doporučení pro venkovské obce z hlediska jejich budoucího potenciálu a také provedeno zhodnocení šesti vybraných obcí s počtem obyvatel mezi 210 až 516. Zhodnocení bylo prováděno na základě dat získaných z dotazníků, evaluací veřejně dostupných dat a osobních návštěv jednotlivých obcí. Zhodnocení zahrnovalo důležité prvky, jako jsou náves, hospoda, příroda v okolí, spolky, kulturní místo a kostel. Každá z vybraných obcí byla ohodnocena na základě preferencí respondentů dotazníkového šetření, přičemž každý prvek měl svou váhu. Některé prvky jsou ovlivnitelné snadno, zatímco jiné jsou obtížněji ovlivnitelné.

Z hodnocení vyplynulo, že obce s větším počtem obyvatel a větším množstvím přírody nemusí mít nutně více lepších prvků venkovské obce než menší obce. Dvě nejmenší obce Vesce a Sedlečko u Soběslavě měly nedostatky, protože se nacházely v blízkosti měst, které poskytovali tyto vybrané prvky, a proto v samotných obcích se vybrané hodnocené prvky nevyskytovaly často. Obec Skalice, ačkoliv největší z vybraných obcí, se umístila až na třetím místě v hodnocení. Obce Hlavatce a Zvěrotice získaly výhodu oproti ostatním obcím především díky vybaveným návším a spolkům v obci.

Je třeba zdůraznit, že tento způsob hodnocení obcí provedený v této práci má své nedostatky. K vyšší přesnosti a konkrétnosti výsledků a následně podrobnějšímu plánování strategií a doporučení je nutné, aby vybrané obce byly zkoumány z více úhlů pohledu a aby konkrétní problémy v těchto obcích byly analyzovány, například prostřednictvím dotazníkového šetření uskutečněného přímo v daných obcích. Komplexnější zhodnocení vyžaduje také zahrnutí více hodnotících prvků a kvantitativních a kvalitativních proměnných. Touto cestou reagujeme na druhou otázku výzkumu, která se ptala na možnost vytvoření rozvojového plánu pro vybrané obce na základě dostupných dat a vlastního dotazníkového šetření. Je to možné, avšak pro dosažení přesnějších výsledků je nutné provádět hloubkověji výzkum z více stran a přesnější šetření.

Cíl práce tak byl naplněn. V této práci jsme zjistili, jak vnímají lidé prvky v obcích spojené s venkovem a venkovskými obcemi, navrhli jsme obecná doporučení pro rozvoj takovýchto obcí a na základě dostupných dat a vlastních datových sběrů jsme zhodnotili šest vybraných obcí.

Seznam zdrojů

1. AQUINO, Richard S., Michael LÜCK a Heike A. SCHÄNZEL. A conceptual framework of tourism social entrepreneurship for sustainable community development. *Journal of Hospitality and Tourism Management* [online]. 2018, **37**, 23-32 [cit. 2022-04-08]. ISSN 14476770. Dostupné z: doi:10.1016/j.jhtm.2018.09.001
2. BURATTI, Nicoletta, Cécile SILLIG a Massimo ALBANESE. Community enterprise, community entrepreneurship and local development: a literature review on three decades of empirical studies and theorizations. *Entrepreneurship & Regional Development* [online]. 1-26 [cit. 2022-04-08]. ISSN 0898-5626. Dostupné z: doi:10.1080/08985626.2022.2047797
3. CASEY, Katherine. Radical Decentralization: Does Community-Driven Development Work?. *Annual Review of Economics* [online]. 2018, **10**(1), 139-163 [cit. 2022-04-08]. ISSN 1941-1383. Dostupné z: doi:10.1146/annurev-economics-080217-053339
4. Církevní sňatek můžete mít samostatně, po civilním a dokonce i mimo kostel. *Svatbona* [online]. Chleny: Lubomír Sychra, 5.4.2021 [cit. 2022-06-21]. Dostupné z: <https://www.svatbona.cz/cirkevni-snatek/>
5. *Česká republika od roku 1989 v číslech – aktualizováno 9.12.2021* [online]. [cit. 2022-03-28]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ceska-republika-od-roku-1989-v-cislech-aktualizovano-9122021>
6. ČESKO. Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) - znění od 1. 2. 2022. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2022 [cit. 2022-05-18]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-128>
7. ČESKO. Část 1 zákona č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje - znění od 1. 1. 2022. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2022 [cit. 2022-05-18]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-248>

8. DAI, Denis. Robust Turnpikes Deduced by the Minimum-Time Needed toward Economic Maturity. *The Czech Economic Review*. 2022, **9**(1), 49-73. Dostupné z: <https://karolinum.cz/casopis/czech-economic-review/rocnik-2015/cislo-1/clanek-3203>
9. DYMITROW, Mirek a Rene BRAUER. Performing rurality. But who?. *Bulletin of Geography. Socio-economic Series* [online]. 2017, 38(38), 27-46 [cit. 2022-4-02]. ISSN 2083-8298. Dostupné z: doi:10.1515/bog-2017-0032
10. ESTEVES, Ana Margarida, Audley GENUS, Thomas HENFREY, Gil PENHA-LOPES a May EAST. Sustainable entrepreneurship and the Sustainable Development Goals: Community-led initiatives, the social solidarity economy and commons ecologies. *Business Strategy and the Environment* [online]. 2021, **30**(3), 1423-1435 [cit. 2022-04-08]. ISSN 0964-4733. Dostupné z: doi:10.1002/bse.2706
11. EU rural areas in numbers: Key data for rural areas today, broken down by topic. *Evropská Komise* [online]. Evropská komise, 2019 [cit. 2022-06-10]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/new-push-european-democracy/long-term-vision-rural-areas/eu-rural-areas-numbers_en#relatedlinks
12. GARY BOSWORTH. Community-Based Entrepreneurship and Rural Development. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research* [online]. 2015, **21**(3), 501-503 [cit. 2022-04-08]. ISSN 1355-2554. Dostupné z: doi:10.1108/IJEBR-10-2014-0189
13. Google Maps [online]. Dublin: Google Ireland Limited, c2022 [cit. 2022-06-20]. Dostupné z: <https://www.google.com/maps>
14. HLADKÝ, Michal a Eva RAJČÁKOVÁ. Development Aspects of Microregion Vršatec in Context of LAG Activities. *Geografické informácie* [online]. 2016, **20**(2), 452-467 [cit. 2022-05-03]. ISSN 13379453. Dostupné z: doi:10.17846/GI.2016.20.2.452-467
15. HYLAND, Marie a Valentin BERTSCH. The Role of Community Involvement Mechanisms in Reducing Resistance to Energy Infrastructure Development. *Ecological Economics* [online]. 2018, **146**, 447-474 [cit. 2022-04-08]. ISSN 09218009. Dostupné z: doi:10.1016/j.ecolecon.2017.11.016

16. CHAMBERS, Paul E., E. GLENN DUTCHER a R. MARK ISAAC. Improving Environmental Quality Through Aid: An Experimental Analysis of Aid Structures With Heterogeneous Agents. *Ecological Economics* [online]. 2018, **146**, 435-446 [cit. 2022-04-08]. ISSN 09218009. Dostupné z: doi:10.1016/j.ecolecon.2017.11.017
17. CHROMÝ, Pavel, Jančák VÍT, Marada MIROSLAV a Havlíček TOMÁŠ. Venkov – žitý prostor: Regionální diferenciacie percepcie venkova představiteli venkovských obcí v Česku. *Geografie* [online]. 2011, **116**(1), 23-45 [cit. 2022-06-15]. ISSN 2571-421X. Dostupné z: https://geografie.cz/media/pdf/geo_2011116010023.pdf
18. KEENAN, J.C., KEMP, D.L. & RAMSAY, R.B. Company–Community Agreements, Gender and Development. *J Bus Ethics* **135**, 607–615 (2016). <https://doi.org/10.1007/s10551-014-2376-4>
19. KOŠTÁLOVÁ, Jana a Jan VÁVRA. Benefits of the LEADER method for Local Agenda 21 - Case study from their application in the Czech Republic. *Agricultural Economics (Zemědělská ekonomika)* [online]. 2021, **67**(6), 246-254 [cit. 2022-01-20]. ISSN 0139570X. Dostupné z: doi:10.17221/407/2020-AGRICECON
20. KOZOLKA, Tomáš. Experience With the Implementation of the LEADER Approach in the Slovak Republic. *Geografické informácie* [online]. 2016, **20**(2), 554-568 [cit. 2022-06-17]. ISSN 13379453. Dostupné z: doi:10.17846/GI.2016.20.2.554-568
21. KUSIO, Tomasz, Joanna KUDEŁKO, Alexandra BORGES, Anamarija DELIC a Iulia STROILA. Are there any differences in rural development challenges within European countries? Social and economic contexts from EU rural leaders. *International Food and Agribusiness Management Review* [online]. 2022, **25**(5), 737-756 [cit. 2022-05-01]. ISSN 1559-2448. Dostupné z: doi:10.22434/IFAMR2021.0147
22. LUIZA PETRONI, Maria, Juliana SIQUEIRA-GAY a Amarilis LUCIA CASTELI FIGUEIREDO GALLARDO. Understanding land use change impacts on ecosystem services within urban protected areas. *Landscape and Urban Planning* [online]. 2022, **223** [cit. 2022-04-08]. ISSN 01692046. Dostupné z: doi:10.1016/j.landurbplan.2022.104404

23. MALLOZZI, Luis. The Iterative Nature of a Class of Economic Dynamics. *The Czech Economic Review*. 2022, **9**(3), 135-154. Dostupné z: https://ideas.repec.org/a/fau/aucoz/au2015_155.html
24. *Mapy.cz* [online]. Praha: Seznam.cz, c2022 [cit. 2022-06-20]. Dostupné z: <https://mapy.cz/>
25. MICHALCZUK, Jerzy a Monika MICHALCZUK. Rural parks as refugia of cavity nesters in an agricultural landscape: Which habitat features are important for cavity dwellers?. *Landscape and Urban Planning* [online]. 2022, **223** [cit. 2022-04-08]. ISSN 01692046. Dostupné z: doi:10.1016/j.landurbplan.2022.104407
26. MORENO, Juan M., Kaliat Ammu SANYAL, Firooz FIROOZMAND, Pauline RUTTER a Marie K. HARDER. Reflective Practices in Community Development: a Grounded Analysis. *Systemic Practice and Action Research* [online]. 2020, **33**(5), 501-525 [cit. 2022-04-08]. ISSN 1094-429X. Dostupné z: doi:10.1007/s11213-019-09496-7
27. NGUYEN, Phuong T., Sam WELLS a Nam NGUYEN. A Systemic Indicators Framework for Sustainable Rural Community Development. *Systemic Practice and Action Research* [online]. 2019, **32**(3), 335-352 [cit. 2022-04-08]. ISSN 1094-429X. Dostupné z: doi:10.1007/s11213-018-9456-9
28. NIETO MASOT, Ana a Gema Cárdenas ALONSO. 25 Years of the Leader Initiative as European Rural Development Policy: The Case of Extremadura (SW Spain). *European Countryside* [online]. 2017, **9**(2), 302-316 [cit. 2022-02-03]. ISSN 1803-8417. Dostupné z: doi:10.1515/euco-2017-0019
29. NUNVÁŘOVÁ, Svatava a Ondřej PETR. Netradiční pohled na definici venkova. In: *XVIII. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách* [online]. Brno: Masarykova Univerzita Ekonomicko-Správní fakulta, c2015, s. 499-507 [cit. 2022-06-21]. ISBN 978-80-210-7861-1. Dostupné z: doi: <http://dx.doi.org/10.5817/CZ.MUNI.P210-7861-2015-67>

30. NUNVÁŘOVÁ, Svatava a Andrea HOLEŠINSKÁ. Tourism and rural area in the Czech Republic. In: *XX. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách. Sborník příspěvků* [online]. Kurdějov: Masaryk university, 2017, 2017, s. 794-801 [cit. 2022-03-14]. ISBN 978-80-210-8586-2. Dostupné z: doi:10.5817/CZ.MUNI.P210-8587-2017-104
31. *Obec Skalice* [online]. Skalice, 2022 [cit. 2022-06-20]. Dostupné z: <https://www.obecskalice.cz/>
32. *Obec Sviny* [online]. [cit. 2022-06-20]. Dostupné z: <http://www.obec-sviny.cz/>
33. *Obec Vesce* [online]. 2022 [cit. 2022-06-20]. Dostupné z: <https://www.obecvesce.cz/>
34. *Obec Zvěrotice - oficiální stránky obce* [online]. Obec Zvěrotice, c2022 [cit. 2022-06-20]. Dostupné z: <https://www.zverotice.cz/>
35. *Oficiální stránky obce Hlavatce* [online]. Obec Hlavatce, c2022 [cit. 2022-06-20]. Dostupné z: <https://www.hlavatce.cz/>
36. OKEKE, Edward N. Working Hard or Hardly Working: Health Worker Effort and Health Outcomes. *Economic Development and Cultural Change* [online]. 2021, **70**(1), 1-39 [cit. 2022-04-08]. ISSN 0013-0079. Dostupné z: doi:10.1086/706823
37. POLEDNÍKOVÁ, Eva. Development potential of the European territory: A literature review. In: *XX. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách. Sborník příspěvků* [online]. Kurdějov: Masaryk university, 2017, 2017, s. 27-35 [cit. 2022-06-02]. ISBN 978-80-210-8586-2. Dostupné z: doi:10.5817/CZ.MUNI.P210-8587-2017-2
38. POSPĚCH, Pavel, Daniela SPĚŠNÁ a Adam STAVENÍK. Images Of A Good Village: A Visual Analysis Of The Rural Idyll In The “Village Of The Year” Competition In The Czech Republic. *European Countryside* [online]. 2015, **7**(2), 68-86 [cit. 2022-04-12]. ISSN 1803-8417. Dostupné z: doi:10.1515/euco-2015-0005
39. RAMANATHAN, Veerabhadran, Yangyang XU a Anthony VERSACI. Modelling human–natural systems interactions with implications for twenty-first-century warming. *Nature Sustainability* [online]. 2022, **5**(3), 263-271 [cit. 2022-04-08]. ISSN 2398-9629. Dostupné z: doi:10.1038/s41893-021-00826-z

40. Rozvoj venkova. *Evropská komise* [online]. 2022 [cit. 2022-05-28]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/rural-development_cs
41. *Sedlečko u Soběslavě - Oficiální stránky* [online]. 2022 [cit. 2022-06-20]. Dostupné z: <https://www.sedleckousobeslave.cz/>
42. SCHOFIELD, Nicolas. Climate Change, Collapse and Social Choice Theory. *The Czech Economic Review*. 2022, **9**(1), 155-168. Dostupné z: https://ideas.repec.org/a/fau/aucoz/au2015_007.html
43. SMITH, Sue, Steve KEMPSTER a Etienne WENGER-TRAYNER. Developing a Program Community of Practice for Leadership Development. *Journal of Management Education* [online]. 2019, **43**(1), 62-88 [cit. 2022-04-08]. ISSN 1052-5629. Dostupné z: doi:10.1177/1052562918812143
44. SPICER, Jason S. Worker and Community Ownership as an Economic Development Strategy: Innovative Rebirth or Tired Retread of a Failed Idea?. *Economic Development Quarterly* [online]. 2020, **34**(4), 325-342 [cit. 2022-04-08]. ISSN 0891-2424. Dostupné z: doi:10.1177/0891242420941597
45. STANCZUK-GALWIACZEK, Malgorzata. *Main directions in the eu member states rural development policies: similarities and dissimilarities* [online]. In: . 2018-05-08, s. 322-331 [cit. 2022-04-18]. Dostupné z: doi:10.22616/ESRD.2018.038
46. STRAKA, Jakub a Marcela TUZOVÁ. Factors Affecting Development of Rural Areas in the Czech Republic: A Literature Review. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* [online]. 2016, **220**, 496-505 [cit. 2022-04-27]. ISSN 18770428. Dostupné z: doi:10.1016/j.sbspro.2016.05.525
47. VAISHAR, Antonín a Milada ŠŤASTNÁ. Bojkovice: Transformation of a peripheral micro-region at the Czech-Slovak border. *Bulletin of Geography. Socio-economic Series* [online]. 2016, **32**(32), 131-145 [cit. 2022-06-014]. ISSN 2083-8298. Dostupné z: doi:10.1515/bog-2016-0020

48. Veřejná databáze. *Český Statistický Úřad* [online]. ČR [cit. 2022-03-28]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/>
49. VEVERIS, Armands a Armands PUZULIS. *The contribution of the LEADER approach to the development of rural areas in Latvia* [online]. In: . 2019-05-08, s. 217-224 [cit. 2022-06-02]. Dostupné z: doi:10.22616/ESRD.2019.027
50. WANG, Song. The Iterative Nature of a Class of Economic Dynamics. *The Czech Economic Review*. 2022, **9**(3), 155-168. [cit. 2022-04-08] Dostupné z: https://ideas.repec.org/a/fau/aucoz/au2015_155.html
51. WISE, Nicholas. Rosie R Meade, Mae Shaw and Sarah Banks (eds), Politics, power and community development. *Local Economy: The Journal of the Local Economy Policy Unit* [online]. 2017, **32**(7), 797-799 [cit. 2022-04-08]. ISSN 0269-0942. Dostupné z: doi:10.1177/0269094217733671
52. WONG, Cecilia. Determining Factors for Local Economic Development: The Perception of Practitioners in the North West and Eastern Regions of the UK. *Regional Studies* [online]. 1998, **32**(8), 707-720 [cit. 2022-04-08]. ISSN 0034-3404. Dostupné z: doi:10.1080/00343409850119409

Seznam použitých zkratek

apod.	A podobně
b.j.	Bytová jednotka
cca	Cirka
CF	Fond soudržnosti
ERDF	Evropský fond regionálního rozvoje
ESF	Evropský sociální fond
EU	Evropská unie
ha	Hektar
HDP	Hrubý domácí produkt
MAS	Místní akční skupina
MŠ	Mateřská škola
např.	Například
NUTS	Nomenklatura územních statistických jednotek
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
ORP	Obec s rozšířenou působností
Oú	Obecní úřad
PHRSR	Program hospodářského rozvoje a sociálního rozvoje
resp.	Respektive
tj.	To jest
tzv.	Takzvané
VOB	Venkovská obec
VÚC	Všestranný rozvoj území
ZŠ	Základní škola

Seznam tabulek a obrázků

Seznam tabulek

Tabulka 1: LED faktory	22
Tabulka 2: Charakteristiky venkova	30
Tabulka 3: SWOT analýza venkovských regionů ČR	32
Tabulka 4: Respondenti dle věkové kategorie a velikosti obce, ve které bydlí (barevná škála zobrazující počet respondentů v jednotlivých kategoriích)	48
Tabulka 5: Považují respondenti svou obec za venkovskou?	49
Tabulka 6: Nejdůležitější v pojetí venkovské obce z hlediska oblasti obce respondenta	49
Tabulka 7: Důležité prvky venkovské obce vzhledem k věku respondentů (barevná škála absolutní četnosti odpovědi za věk respondentů)	61
Tabulka 8: Důležité prvky venkovské obce vzhledem k velikosti obce respondenta (barevná škála absolutní četnosti odpovědi za počet obyvatel obce respondenta)	62
Tabulka 9: Indexy prvků obce Skalice	72
Tabulka 10: Indexy prvků obce Hlavatce	72
Tabulka 11: Indexy prvků obce Zvěrotice	73
Tabulka 12: Indexy prvků obce Sviny	74
Tabulka 13: Indexy prvků obce Vesce	74
Tabulka 14: Indexy prvků obce Sedlečko u Soběslavě	75
Tabulka 15: Výsledky indexů všech obcí	75

Seznam grafů

Graf 1: Co by ve venkovské obci nemělo chybět?	51
Graf 2: Dendrogram – co by ve venkovské obci nemělo chybět	52
Graf 3: Nejdůležitější prvek v pojetí venkovské obce	53
Graf 4: Znak úspěšnosti venkovské obce	54
Graf 5: Největší překážka v úspěchu venkovské obce	55
Graf 6: Největší překážka úspěchu venkovské obce dle věkové kategorie	56
Graf 7: Je tradiční řemeslná výroba spjata s pojetím venkova?	57
Graf 8: Jsou zemědělci a zemědělské podniky spjaty s pojetím venkova?	58
Graf 9: Je chov hospodářských zvířat spjat s pojetím venkova?	58
Graf 10: Je lesnictví a dřevozpracující průmysl spjato s pojetím venkova?	58

Graf 11: Je myslivost spjata s pojetím venkova?	59
Graf 12: Je rekreace, turismus a cestovní ruch spjat s pojetím venkova?	59
Graf 13: Věnuje se respondent některé z vybraných oblastí (dle počtu obyvatel bydliště).....	60
Graf 14: Co je hlavním znakem úspěšnosti obce dle kategorie věku respondentů	63
Graf 15: Spjatí VOB s tradiční řemeslnou výrobou.....	65
Graf 16: Spjatí VOB se zemědělci a zemědělskými podniky	65
Graf 17: Spjatí VOB s chovem hospodářských zvířat	66
Graf 18: Spjatí VOB s lesnictvím a dřevozpracujícím průmyslem	66
Graf 19: Spjatí VOB s myslivostí	67
Graf 20: Spojení VOB s rekreací, turismem a cestovním ruchem	67
Graf 21: Co by ve venkovské obci nemělo chybět - položky s odpověďmi nad 50%.....	69

Přílohy

Příloha 1: Dotazník

Rozvoj venkova - dotazník pro DP

<https://docs.google.com/forms/u/1/d/1IeaU-anRqYj7aiIeL-UKubkCFyd...>

Rozvoj venkova - dotazník pro DP

Tento dotazník slouží jako zdroj pro zjištění informací o vnímání venkova a především venkovských obcí a jejich potenciálu pro účely získání dat pro diplomovou práci.

Vyplnění dotazníku by mělo zabrat cca 5 minut.

*Povinné pole

1. Věk respondenta *

Označte jen jednu elipsu.

- 0 - 15 let
- 16 - 25 let
- 26 - 35 let
- 36 - 50 let
- 51 - 65 let
- 66 let a více

2. Velikost obce, ve které bydlíte *

Označte jen jednu elipsu.

- 0 - 100 obyvatel
- 101 - 200 obyvatel
- 201 - 500 obyvatel
- 501 - 1000 obyvatel
- 1001 - 3000 obytel
- 3001 a více obyvatel

Pojetí
venkovské
obce

Definice venkovské obce je různorodá a nelze ji hodnotit pouze jedním měřítkem. Někdy jsou venkovské obce definovány dle počtu obyvatel, dle vzdálenosti od měst, dle míry zemědělství v okolí nebo třeba podle kulturních památek a historickému uspořádání.

V této kapitole je tak snahou zjistit, co považujete za venkovskou obec právě Vy.

3. Považujete obec, ve které bydlíte, za venkovskou? *

Označte jen jednu elipsu.

- Ano
- Ne
- Nejsem si jistý/á

4. Co by ve venkovské obci nemělo chybět? *

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- Náves (pomyslný středobod obce)
- Hospoda
- Kostel, kaple
- Hřbitov
- Kulturní místo (místo pro konání akcí např. klubovna, sál, apod.)
- Zemědělské subjekty v okolí (množství zemědělských či lesnických podniků)
- Množství přírody v okolí (množství přírodní rekreace jako jsou vodní plochy, lesy, louky, stezky apod.)
- Historické prvky (historická stavení a statky, historická náves)
- Spolky (dobrovolní hasiči, myslivci, sportovní kluby, chovatelé, lidové spolky)
- Možnost nákupu na místním trhu nebo u místních výrobců
- Samoobsluha

5. Vyberte jednu věc, která je pro Vás nejdůležitější v pojetí venkovské obce? *

Označte jen jednu elipsu.

- Místo, kde k sobě lidé mají blízko a navzájem si pomáhají
- Klidné místo pro bydlení
- Místo, kde lze vykonávat lépe činnost v určitých odvětvích (zemědělství, lesnictví, chov apod.)
- Místo s fungující a lidem bližší místní správou
- Místo s tradicemi
- Místo, na které lidé míří za rekreací (na chaty a chalupy, na výlety a víkendové pobyty)

Úspěch
venkovské obce

V této části dotazníku je snahou zjistit, čím to, že jsou určité venkovské obce úspěšnější než jiné.

6. Co je hlavním znakem úspěšnosti a žádanosti obce, jako je ta Vaše? *

Označte jen jednu elipsu.

- Dobré vztahy mezi místními obyvateli, vzájemná pomoc a ochota
- Silná infrastruktura
- Vysoká poptávka po bydlení mimo město, zájem mezi mladými bydlet na venkově
- Viditelně stálé rozvíjení obce a jejího okolí (školy, školky, počátečské služby a další občanské vybavení)
- Dostatečné množství a "kvalita" stavebních parcel
- Dobrý poměr mezi venkovským rázem obce a vzdáleností od města
- Pracovní a podnikatelské příležitosti v okolí (zemědělství, lesnictví, chov, apod.)

7. Co podle Vás může být největší překážkou v úspěchu venkovské obce? *

Označte jen jednu elipsu.

- Velká vzdálenost od důležitých míst (město, práce, obchody)
- Nedostatečná infrastruktura v obci
- Neangažovanost místního obyvatelstva (málá sousedská výpomoc, nepřátelské prostředí)
- Nedostatečná aktivita místní správy a zanedbávání chodu obce
- Nedostatečné pracovní a podnikatelské příležitosti
- Nedostatek stavebních parcel a míst pro bydlení
- Nedostatečné využití v obci (obec bez hospod, kulturních akcí, přírodních památek, rekreačních aktivit apod.)

Specifické
podnikatelské
činnosti
venkova

Poslední část dotazníku je zaměřena na propojení podstaty venkovské obce a specifických podnikatelských činností spjatých s pojetím venkova jako je řemeslná výroba, zemědělství, lesnictví, chov.

8. Je pro Vás tradiční řemeslná výroba spjata s pojetím venkova? *

Označte jen jednu elipsu.

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

9. Jsou pro Vás zemědělci a zemědělské podniky spjaty s pojetím venkova? *

Označte jen jednu elipsu.

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

10. Je pro Vás chov hospodářských zvířat spjat s pojetím venkova? *

Označte jen jednu elipsu.

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

11. Je pro Vás lesnictví a dřevozpracující průmysl spjat s pojetím venkova? *

Označte jen jednu elipsu.

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

12. Je pro Vás myslivost spjata s pojetím venkova? *

Označte jen jednu elipsu.

- Ano
 Spíše ano
 Spíše ne
 Ne

13. Jsou pro Vás rekreační střediska, památky, turismus a cestovní ruch spjaty s pojetím venkova? *

Označte jen jednu elipsu.

- Ano
 Spíše ano
 Spíše ne
 Ne

14. Pracujete nebo se věnujete některé z výše uvedených oblastí? *

Označte jen jednu elipsu.

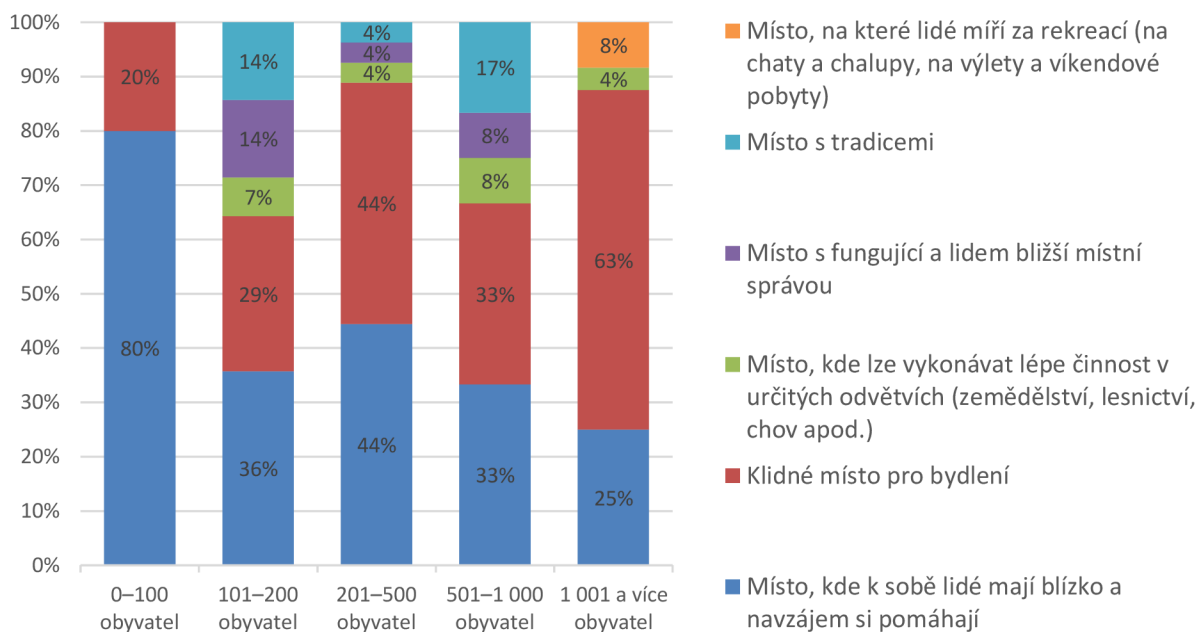
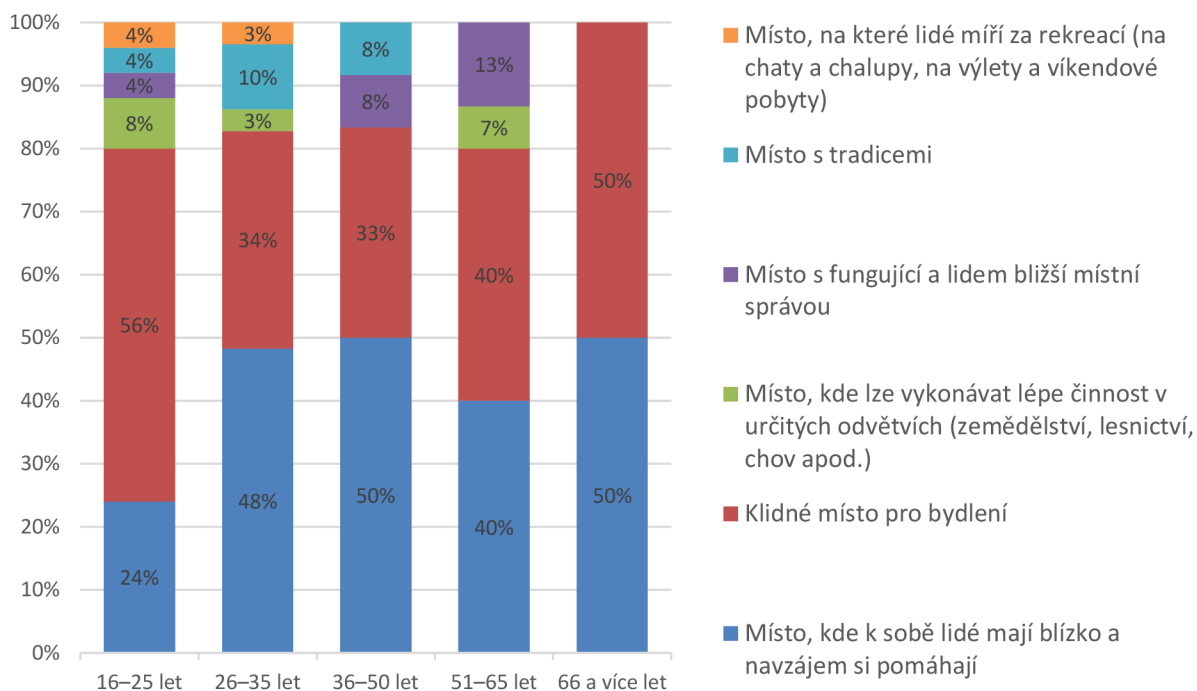
- Ano, jako zaměstnanec
 Ano, jako OSVČ
 Ano, částečně se jí věnuji
 Ne

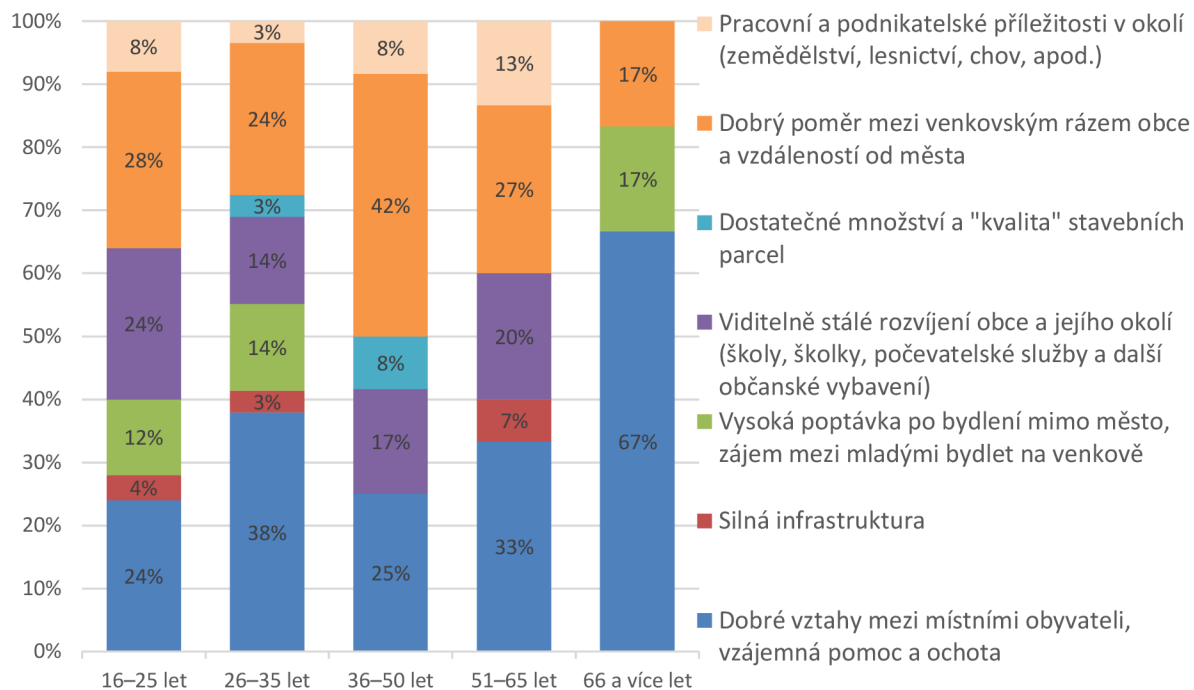
Obsah není vytvořen ani schválen Googlem.

Google Formuláře

Příloha 2: Grafy odpovědí jednotlivých kategorií věk a velikost obce – Co je nejdůležitější v pojetí venkovské obce?

Příloha 3: Grafy odpovědi věkových kategorií - Co je hlavním znakem úspěšnosti a žádanosti respondentovy obce?

Příloha 4: Grafy odpovědí jednotlivých kategorií věk a velikost obce - Co může být největší překážkou v úspěchu venkovské obce?

